

Univerzita Jana Amose Komenského Praha

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014 – 2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Anna Kourková

**Zaměstnanost a nezaměstnanost jako sociální problém v ČR po r. 1990
(teoretická studie)**

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Rudolf Prázný

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014 – 2015

BACHELOR THESIS

Anna Kourková

**Employment and unemployment as a social problem in the Czech
Republic after r. 1990
(theoretical study)**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Rudolf Prázný

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Anna Kourková

Poděkování

Děkuji vedoucímu své práce PhDr. Rudolfu Práznému za jeho vstřícnost, odborné rady, podnětné připomínky a trpělivost, jež v průběhu zpracování mé práce projevoval.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá charakteristikou práce. Rozdíl mezi placenou a neplacenou prací, definicí pojmu nezaměstnaná osoba. Popisuje, jaký vliv má nezaměstnanost na psychiku člověka, co nezaměstnanost znamená pro společnost. Seznamuje se sociálními skupinami ohrožené nezaměstnaností. Dále se zabývá politikou zaměstnanosti, která je rozdělena na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti a v závěru své práce se zabývá analýzou vývoje nezaměstnanosti v období od roku 1990 po současnost.

Klíčová slova

Aktivní politika zaměstnanosti, nezaměstnanost, ohrožené sociální skupiny, pasivní politika zaměstnanosti, politika zaměstnanosti, práce, úřad práce, vliv nezaměstnanosti na jedince, vývoj nezaměstnanosti, zaměstnanost.

Annotation

Bachelor thesis deals with the characterization work, what is the difference between paid and unpaid work, the definition of an unemployed person. It describes the impact of the unemployment rate on the human psyche, what unemployment means for the company. It introduces the social groups at risk of unemployment. It also deals with employment policy, which is divided into active and passive employment policy and at the end of his work deals with the analysis of unemployment in the period from 1990 to the present.

Key words

Active employment policy, employment policy, employment, labor office, passive employment policy, the influence of unemployment on individuals, the unemployment trend unemployment, vulnerable social groups, work.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 NEZAMĚŠTNANOST JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	10
1.1 Druhy nezaměstnanosti.....	16
1.2 Vliv nezaměstnanosti na psychiku a chování člověka	18
1.3 Postavení nezaměstnaných ve společnosti	21
1.4 Sociální skupiny ohrožené nezaměstnaností a jejich charakteristika	22
2 SOCIÁLNÍ POLITIKA STÁTU VE VZTAHU K NEZAMĚŠTNANOSTI... 25	
2.1 Instituce zabývající se podporou služeb zaměstnanosti	28
2.2 Aktivní politika zaměstnanosti.....	33
2.3 Pasivní politika zaměstnanosti	41
3 VÝVOJ NEZAMĚŠTNANOSTI OD R. 1990	47
3.1 Období 1990 – 1997	47
3.2 Období 1998 – 2003	55
3.3 Období 2004 – 2009	68
3.4 Období 2010 – současnost.....	84
ZÁVĚR	96
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	98
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	102

ÚVOD

Nezaměstnanost představuje důležitý sociální fenomén dnešní doby. Ne vždy ale byla nezaměstnanost v České republice sociálním problémem a sociálním rizikem pro naši společnost. K otevřené nezaměstnanosti došlo v České republice (respektive Československu) v průběhu roku 1991, kdy naše společnost provedla zásadní ekonomickou reformu od centrálního plánování našeho hospodářství k realizaci principů tržní ekonomiky. Tyto změny spolu s politickými opatřeními vyvolaly velké a zásadní přeměny ve všech oblastech společenského života a tudíž zasáhly i oblast sociální. Byl zde předpoklad, že po přechodu na tržní ekonomiku nezaměstnanost v Československu vzroste. Tato prognóza se naplnila pouze pro oblast Slovenska, která je dodnes postihnutá vysokou nezaměstnaností.

Fungování tržní ekonomiky si nově vyžádalo celou řadu opatření směřujících do oblasti sociální politiky. V průběhu 1. poloviny r. 1990 federální Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovalo předpoklady pro utvoření a fungování trhu práce, v rámci kterých naznačilo i svoji představu ekonomických a sociálních reforem. Poprvé zde byl definovaný cíl politiky zaměstnanosti, jehož obsahem bylo dosažení plné produktivní a svobodně zvolené zaměstnanosti. Tyto předpoklady později výrazně ovlivnily dokument s názvem *Zásady strategie zaměstnanosti pro období 1990 – 1992*, kde posláním politiky zaměstnanosti je zabezpečit právo na práci všem občanům, kteří mají zájem pracovat. V této listině byl kladen velký důraz na dobrovolné zaměstnání.¹

Tématem bakalářské práce je zaměstnanost a nezaměstnanost jako sociální problém v ČR po r. 1990, která je teoretického charakteru. V posledních letech je u nás míra nezaměstnanosti velmi sledovaným ukazatelem a stát se snaží zabezpečit zaměstnanost různými nástroji na její podporu. Obsah bakalářské práce je rozdělen do 3 kapitol.

Obsahem první kapitoly s názvem *Nezaměstnanost jako sociální problém*, je tato problematika vysvětlována pomocí sociálních východisek. Je zde definován rozdíl mezi zaměstnaným a nezaměstnaným jedincem. Pozornost je věnována masové a dlouhodobé

---

¹ POTŮČEK, Martin a Iveta RADIČOVÁ. *Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998, 186 - 187. ISBN 8071846228.

nezaměstnanosti. Podkapitola „Druhy nezaměstnanosti“ seznamuje, jak můžeme nezaměstnanost dělit z hlediska formy, příčin a jaký je rozdíl mezi dobrovolnou a nedobrovolnou zaměstnaností. Následující podkapitola se zabývá důsledky, které má nezaměstnanost na psychiku i chování člověka. Na tuto podkapitolu navazuje podkapitola „Postavení nezaměstnaných ve společnosti“, kde je vysvětlen jaký dopad má nezaměstnanost na společnost. Podkapitola s názvem „Sociální skupiny ohrožené nezaměstnaností“ charakterizuje jednotlivé skupiny a jejich možnosti uplatnění v pracovním procesu.

Druhá kapitola s názvem *sociální politika státu ve vztahu k nezaměstnanosti* je složena z 3 podkapitol, které popisují úlohu státu na trhu práce a jeho možnosti vedoucí k podpoře zaměstnanosti především rizikových skupin, jako jsou občané starší 50 let, zdravotně postižení, osoby bez kvalifikace aj. Kapitola charakterizuje politiku zaměstnanosti a její hlavní aktivity. Podkapitola „Instituce zabývající se podporou služeb zaměstnanosti“ seznamuje s činnostmi a funkcemi Úřadu práce, vysvětluje rozdíl mezi uchazečem a zájemcem o zaměstnání. Závěr podkapitoly se věnuje zprostředkovaním zaměstnání prostřednictvím agentur práce.

Třetí kapitola s názvem *Vývoj nezaměstnanosti* je rozdělena do podkapitol, které analyzují situaci na trhu práce pomocí přehledných grafů a tabulek.

1 NEZAMĚŠTNANOST JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM

Člověk – práce – pracovní uplatnění, slovní spojení, která jsou spolu přímo spjata. Práce představuje pro člověka základní atribut pro jeho existenci. V odborné literatuře se lze setkat s celou řadou definic. Pro porovnání a inspiraci autorka uvádí několik definic uveřejněných ve velkém sociologickém slovníku autorů profesora Miloslava Petruska a kol. Obecně bývá práce definována jako účelná produkce předmětů a služeb, které mají hodnotu pro ostatní členy společnosti. Ve spojitosti s tímto pojmem zdůrazňuje psychologie zejména plánovitost založenou na specifické lidské schopnosti oddálit uspokojení vlastních potřeb. I jako provádění pokynů či plnění úkolů je práce cílově zaměřenou činností. Sociologie akcentuje její společenskou povahu, činnost vykonávanou s jinými a pro jiné. Práce je vždy kulturně podmíněná technicky, ekonomicky i sociálně organizovaná a osobně prožívaná.²

Pro většinu z nás je práce oproti jiným typům činností rozhodující náplní našeho času. Práce není pouze dřina spojená s úkoly, přináší s sebou zážitky a mnohá obohacení pro naše vnímání sociální reality. Nejlépe to vidíme u těch, kteří práci ztratili. Ti se ocitají v situaci, kdy se cítí být naprosto dezorientovaní a ztraceni. V dnešní moderní společnosti má zaměstnání velký význam pro udržení sebeúcty každého jedince a to i v případě, že právě vykonávaná práce se může jedinci subjektivně jevit jako nezajímavá, nudná, a že ji vykonává ne právě v nejlepším pracovním prostředí. Zaměstnání má stále podstatný vliv na psychické rozpoložení člověka na jeho každodenní cyklus prováděných činností.³ Podle Giddense se v rámci tohoto procesu uplatňuje řada faktorů:

- **Změna.** Prostřednictvím práce se člověk ocitá v novém prostředí, které se významně liší od domácího. Pro mnohé je potěšením pracovat jinde, než doma i přesto, že jejich práce není pro ně stimulující.

---

² PETRUSKA, Miloslav. A KOL. *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s.824. ISBN 80-718-4310-5.

³ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 308. ISBN 8072031244

- **Strukturovaný čas.** Jedinci pracující na plný úvazek mají strukturu dne rozvrženou podle času stráveného v práci. Práce dává jedinci určitý řád, proto často se často nezaměstnaný ocitá v situaci, kdy se nudí.
- **Peníze** představují hlavní zdroj obživy, a pokud tento příjem jedinec ztratí, bude u něj v budoucnosti narůstat nejistota, jak si poradit s existenčními problémy.
- **Míra aktivity.** Díky práci si lidé osvojují a používají znalosti, dovednosti a schopnosti pro výkon dané práce a ztráta zaměstnání v tomto případě znamená, že jedinec je bez šance tyto schopnosti, dovednosti a znalosti používat a rozvíjet.
- **Sociální kontakty.** Lidé v práci nalézají nový okruh přátel, s kterými je spojuje nejen společné zaměstnání, ale v některých případech i jiné volnočasové aktivity.
- **Osobní identita.** Zaměstnání pro člověka znamená i poskytování sociální identity, který je pro něj cenný.⁴

Placená a neplacená práce

Obecně lze o práci říci, že jedinec, který pracuje, ještě nemusí být zaměstnaný a jedinec, který nepracuje, je nezaměstnaný. Z těchto slovních spojení vyplývá, že vše je spjata s definováním pojmu práce, neboť můžeme rozlišovat práci, kterou vykonáváme pro naši potřebu, pro náš vlastní užitek a potěšení (hobby) a práci, za kterou očekáváme jistou materiální odměnu, jež je dohodnuta smluvním vztahem (pracovněprávním vztahem).

Existují i typy práce, které jsou velmi obtížně zařazovány do formální kategorie „placeného zaměstnání“. Práce, která je vykonávána ve sféře neformální ekonomiky, oficiální statistiky neregistrují. Jedná se o pracovní transakce, při kterých lidé mimo pracovní poměr platí v hotovosti, výměnou zboží či protislužbou. Také práce v domácnosti, které mají ve většině případů na starosti ženy, bývají neplacené. Na základě výše zmíněného obsahu, můžeme práci obecně charakterizovat jako vykonávání úkolů, které vyžaduje psychické i mentální vynaložení. Cílem práce je vyrobit zboží nebo poskytnout služby, které uspokojí lidské potřeby. Oproti tomu

---

⁴ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 308. ISBN 8072031244

je zaměstnání práce, která je vykonávána výměnou za pravidelný plat či mzdu a představuje základ ekonomiky ve všech kulturách. Instituce zajišťující výrobu a směnu zboží a služeb vytváří ekonomický systém.⁵

Dělba práce

Dělba práce je považována za jednu z nejcharakterističtějších vlastností ekonomického systému moderní společnosti. V tradiční společnosti, kdo pracoval mimo zemědělství, se musel nejprve vyučit řemeslu, což znamená, že musel být po dlouhou dobu tovaryšem či učedníkem a během této doby si osvojoval všechny složky výrobního procesu. V moderní společnosti, kde převažuje průmysl většina „tradičních“ řemesel vymizela a místo nich přišly na řadu nové dovednosti, kde každá dovednost představuje pouze jeden článek v procesu výroby. Lze to vyjádřit na příkladu elektrikáře pracujícího v průmyslovém závodě – ten v dnešní době opravuje pouze několik součástek určitého typu přístroje a ostatními součástkami a přístroji se zabývá někdo jiný. Z výše uvedených skutečností vyplývá, že rozdíl mezi tradiční a moderní společností je velkolepý, neboť jedinci v tradiční společnosti pracovali v zemědělství a byli ekonomicky soběstační, kdežto jedinci moderní společnosti jsou na sobě ekonomicky závislí, protože každý z nás je závislý na jiném pracovníkovi, který poskytuje výrobky a služby a ten je opět závislý na jiném jedinci.⁶

Taylorismus a fordismus

V polovině 18. století, v době, kdy vznikaly manufaktury a postupně se do výroby zaváděly stroje, přichází Adam Smith (1723 – 1790) se svou teorií o využití dělby práce, o zvýšení její produktivity. O 100 let později Frederick Winslow Taylor (1856 – 1915) rozpracoval myšlenky Adama Smitha, který je považován za jednoho ze zakladatelů moderní ekonomiky, že dělba práce v sobě ukrývá možnosti jak zvýšit produktivitu práce. Taylorova metoda (Taylorismus) vycházela z podrobného studia výrobního procesu. Nejenom, že rozpracoval pracovní operace dělníků, ale dále použil tzv. výrobní pás, pomocí kterého dokonale dynamizoval celý výrobní proces.

---

⁵ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 309. ISBN 8072031244

⁶ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 310. ISBN 8072031244

Rozhodujícím subjektem pásové výroby byl dělník, který měl na starosti pouze jeden pracovní úkon. Taylorismus představuje praktický systém, který směřuje k nejvyšší úrovni produktivity práce. Skutečnost, že hromadná výroba vyžaduje hromadnou spotřebu, rozpoznal jako první americký průmyslník Henry Ford (1863 – 1947), který také zdokonalil Taylorovy principy vědeckého řízení. Henry Ford zprovoznil první továrnu v Highland Parku v Michiganu v roce 1908. Tato továrna se tehdy zaměřila na výrobu jediného výrobku – Ford model T. Rozhodnutí vyrábět jeden výrobek umožnilo zavést specializované techniky, které měli sloužit ke zvýšení přesnosti, jednoduchosti a především rychlosti výkonů. Hlavní inovací v průmyslovém světě představovalo zavedení hromadné pásové výroby. Jádrem pásové výroby byl dělník, který měl na starosti pouze jeden úkon. Fordův systém lze uplatnit pouze v průmyslových odvětvích, které se zaměřují na výrobu standardizovaných výrobků pro rozsáhlé trhy. Od počátku 70. let některé firmy v západní Evropě, Spojených státech a Japonsku experimentují s alternativními řešeními, která by nahradila standardní pásovou výrobu. Jedním z řešení je i zavedení automatizovaných výrobních linek a skupinová výroba umožňující pracovní skupině zasahovat do náplně vlastní práce.⁷

Automatizace

V polovině 19. století Američan Christopher Spencer (1833 – 1922) použil pojem automat pro svůj vynález, kterým byl programovatelný přístroj na výrobu šroubků a matic. Automatizace se objevuje zpočátku pouze v některých průmyslových odvětvích, ale s rozvojem a pokroky průmyslových robotů její význam značně roste. Robot je charakterizován jako automat, který vykonává funkce, které má běžně na starosti člověk. Větší počet robotů se poprvé v průmyslu objevil v roce 1946, kdy byl do strojírenské výroby zaveden přístroj, který automaticky reguluje jednotlivé stroje. Další rozvoj robotů byl v roce 1974, kdy se jednalo o robota řízeného mikropočítačem. V dnešní době roboti zvládají rozmanité funkce od sváření, stříkání barvy, zvedání po přenášení dílů. Nejvíce průmyslových robotů je využíváno v automobilovém průmyslu.⁸

---

⁷ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 310 – 312. ISBN 8072031244

⁸ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 312. ISBN 8072031244

Skupinová výroba

Skupinová výroba představuje vedle automatizace alternativu k práci u běžícího pásu, která především směřuje ke zvýšení motivace samotných dělníků. Podstatou skupinové výroby je společná práce skupiny dělníků, kteří se navzájem doplňují a nemusí celou směnu trávit vykonáváním jednoho úkonu.⁹

Flexibilní výroba

Počítačový design v současnosti patří k nejvýznamnějším změnám v posledních letech ve výrobních procesech. Na základě této nové technologie je umožněno přijímat individuální objednávky a zakázky a přitom nadále pokračovat v hromadné výrobě. Před samotným rozmachem počítačového designu, japonscí výrobci automobilů přišli s novým systémem takzvané flexibilní výroby, která je naprosto odlišná od systému hromadné produkce, kterou rozvinul Henry Ford. Flexibilní výroba kladla důraz na vyškolení nejkvalifikovanějších pracovních sil a na zavádění nových návrhů do praxe a nových výrobků na trh v co nejkratším čase. Primárním cílem flexibilní výroby byla špičková kvalita „na první pokus“ a to bez nutnosti pozdějších oprav.¹⁰

Nezaměstnanost

V ekonomické sféře se za **nezaměstnaného** považuje jedinec, který je v produktivním věku a splňuje tyto podmínky:

- Nemá žádný příjem ze zaměstnání,
- Aktivně si práci hledá,
- Je registrován na úřadě práce.¹¹

Dagmar Brožová dále uvádí, že za nezaměstnaného se považují i jedinci, kteří byli z práce uvolněni a jsou připraveni na očekávanou výzvu k návratu do práce.

---

⁹ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 313. ISBN 8072031244

¹⁰ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 313 – 314. ISBN 8072031244

¹¹ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 291. ISBN 9788073572761.

Za **zaměstnaného** se považuje jedince, jenž vykonává placené zaměstnání či sebezaměstnání. Za zaměstnaného se považuje i ten, který práci má, ale v tuto chvíli nepracuje, protože je například nemocný, na dovolené nebo se rozhodl stávkovat.¹²

Nezaměstnanost bývá všeobecně vnímána jako negativní jev, ale přesto je důležité mít na paměti, že nezaměstnanost nepředstavuje závažný ekonomický, sociální problém, jestliže se nestává masovou. Samotná nezaměstnanost je klíčovým faktorem společnosti, která je založena na tržním mechanismu. Jestliže se společnost rozhodne přijmout tržní ekonomiku, přirozeně musí přijmout i nezaměstnanost. Nezaměstnanost je spojena s trhem práce, kde je projevem nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou.

Do centra pozornosti se nezaměstnanost dostává tehdy, jestliže se stává masovou a doba trvání jednotlivých případů nezaměstnanosti se stále prodlužuje. V této situaci se jí začne věnovat společnost, a především státní instituce. Masová nezaměstnanost je projevem změny v poptávce či v nabídce pracovní síly. Taková změna vytvoří na trhu práce masovou převahu v nabídce pracovních sil, kterou představují osoby nabízející pracovní síly.

K masové nezaměstnanosti může dojít v případě:

- snížení poptávky po práci v důsledku technologického pokroku, cyklických krizí,
- zvýšení nabídky práce v důsledku nových početných vstupů na trh práce (dospívání silných populačních skupin (kohort),
- nerovnoměrnosti mezi strukturou nabídky a poptávky – na jedné straně je rozsáhlá nezaměstnanost a na straně druhé nezanedbatelný počet volných pracovních míst.

Mezi hlavní problémy, které masová nezaměstnanost vytváří, jsou náklady na nezbytnou podporu osob bez příjmů ze zaměstnání – tj. podpora v nezaměstnanosti, náklady spojené s organizací zavedení rozsáhlého aparátu služeb zaměstnanosti, a v neposlední řadě v politické sféře vznikne ohrožení probíhajících reforem týkajících se sociální a ekonomické oblasti.

---

¹² BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 77. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

Nezaměstnanost s sebou nepřináší jen ekonomické problémy, zvláště pak masová nezaměstnanost přináší důsledky ve společnosti. Problémy jako sociální napětí, sociální krize, které vedou k nárůstu chudoby, krizi rodinného života, nárůstem kriminality. Dlouhodobá nezaměstnanost je tedy i psychologickým, sociálním a kulturním problémem. Ztráta příjmu ze zaměstnání může dané jedince přivést i do stavu chudoby a s sebou strhnou i členy rodiny, kteří byli na příjmu závislí. Práce, která je placená a projevuje se jako zaměstnání, je jádrem sociální organizace společnosti a zároveň i identity jednotlivců. Zaměstnání poskytuje lidem prostředky k existenci, ale placená práce představuje i určitý status a sociální zařazení. Zaměstnání je pro občany základ i jiných příjmů (např. starobní důchod). Společnost má proto množství důvodů, proč čelit problému nezaměstnanosti prostřednictvím státu.¹³

1.1 Druhy nezaměstnanosti

Z hlediska formy se rozlišuje nezaměstnanost:

- 1. Otevřená nezaměstnanost** se charakterizuje přítomností osob bez zaměstnání na trhu práce bez ohledu na to, zda jsou registrovaní na úřadu práce či nikoliv. Jsou zde zahrnuty i osoby, které o práci přišly, ale chtějí pracovat, i když si práci nehledají, protože se domnívají, že stejně žádnou nenajdou (tito jedinci zpravidla nemají kvalifikaci nebo mají nízkou kvalifikaci, která neodpovídá požadavkům doby). Do této kategorie spadají i osoby, které si práci hledají sami nebo prostřednictvím známých a neregistrují se na úřadech práce.
- 2. Skrytá nezaměstnanost** je v případech, kdy jsou lidé zaměstnaní na zkrácenou pracovní dobu a chtějí být zaměstnaní na plný úvazek. Vyskytuje se v podnicích a organizacích, kde zaměstnávají více lidí, než potřebují k dosažení stanových cílů, tzv. přezaměstnanost.

---

¹³ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 10 – 13. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

Podle zdrojů, resp. příčin, které nezaměstnanost způsobují, se rozlišuje:

- 1. Frikční nezaměstnanost** – Tento typ nezaměstnanosti vzniká důsledkem neustálého pohybu osob mezi pracovními příležitostmi, neboť vždy budou existovat na trhu práce osoby, které byly propuštěny v případech zániku firmy nebo došlo k technologickým, organizačním změnám mající za následek rušení pracovišť. V této skupině jsou zahrnovány i osoby, které z vlastní vůle dobrovolně opustili dosavadní práci a hledají si jinou, lépe placenou. Jsou zde zařazovány i osoby, které hledají nové pracovní místo v důsledku přestěhování a čerství absolventi hledající své první zaměstnání. Frikční nezaměstnanost pro trh práce nepředstavuje závažný problém, neboť má pouze přechodný charakter, kdy nezaměstnaní po určité době naleznou pracovní uplatnění.
- 2. Strukturální nezaměstnanost** – vzniká v důsledku nesouladu mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách, kdy v daném odvětví je klesající poptávka po určité produkci statků a nastává útlum těchto výrob. Pracovní síla, která je v důsledku tohoto útlumu propouštěna, může nalézt na trhu práce jiné pracovní uplatnění, které ovšem vyžaduje jinou odbornou kvalifikaci. Strukturální nezaměstnanost je spjata s bariérami jako je dopravní omezení, bydlení, které mají vliv na pohyb pracovní síly. Tento druh nezaměstnanosti představuje hlavní faktor, který vede k regionálním rozdílům v oblasti míry nezaměstnanosti na pracovním trhu.
- 3. Cyklická a sezonní nezaměstnanost** – je spjata s cyklem ekonomiky. V případě, že nastane hospodářský pokles, nezaměstnanost vzroste a při růstu je naopak nezaměstnanost potlačována. V rámci cyklické nezaměstnanosti existuje i nezaměstnanost sezónní. O té se dá hovořit v případech, kdy je cyklická nezaměstnanost pravidelná a navíc je spojená s přírodním cyklem. Sezónní nezaměstnanost bývá rozšířena zejména v zimě ve stavebnictví, služby spojené s turistikou nebo zemědělství.
- 4. Skrytá nezaměstnanost, tzv. hidden** – druh nezaměstnanosti, který bývá také označován jako „skrytá pracovní síla“. Hlavní podstatou skryté nezaměstnanosti je nezaměstnaná osoba, která si práci nehledá, ale ani není registrovaná na úřadu práce. Tvoří ji především mladiství, vdané ženy. Může se jednat i o osoby,

kteří si práci hledají například přímo u zaměstnavatelů bez registrace na úřadu práce

- 5. Neúplná nezaměstnanost tzv. under-employment** – tento typ nezaměstnanosti zahrnuje pracovníky, kteří musí akceptovat práci na snížený pracovní úvazek nebo práci, kde plně nevyužívají svoje schopnosti a kvalifikace. Jedná se o jeden ze způsobů jak se bránit masové nezaměstnanosti. Ve většině případů se jedná o zkrácenou pracovní dobu nebo sdílení pracovního místa.¹⁴

Další členění nezaměstnanosti

- 1. Dobrovolná nezaměstnanost.** V případě dobrovolné nezaměstnanosti se jedná o pracovní síly, které nechtějí pracovat za určitou mzdu nebo vůbec nechtějí pracovat a dávají přednost volnému času, žijí z podpor nebo upřednostňují občasný přivýdělek.
- 2. Nedobrovolná nezaměstnanost.** Znamená, že poptávka po práci je nižší než celková nabídka. V praxi to znamená, že existuje více pracovníků chtějící pracovat za daných mzdových podmínek, než je existence pracovních míst.¹⁵

1.2 Vliv nezaměstnanosti na psychiku a chování člověka

Placená práce — zaměstnání je v naší kultuře hluboce zakotvena, jak ve společnosti, tak i v psychice člověka. Proto není pochybnosti, že ztráta zaměstnání má značný vliv na společenský život i na život samotných nezaměstnaných.

Zkušenosti s nezaměstnaností vnímá každý jedinec nebo různá sociální skupina jinak.

Příklady sociálních skupin:

- Muž x žena,
- Kvalifikovaní x nekvalifikovaní,

---

¹⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 18-22. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

¹⁵ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 292. ISBN 9788073572761.

- Mladé osoby x starší osoby.

Nad dopady související se ztrátou zaměstnání bylo provedeno několik studií. Za nejvýznamnější a nejzásadnější se považuje výzkum Jahodové, Lazarsfelda a Zeissela, který probíhal od podzimu r. 1931 do května 1932. Výzkum byl proveden v malé rakouské vesnici Marienthal v Dolním Rakousku, kde obyvatelé vesnice se stali hromadně nezaměstnanými po uzavření místní továrny na textil fungující od r. 1830. Tato studie je jedinečná především analýzou kombinující přesné kvantitativní postupy s přímým 120 denním detailním pozorováním.¹⁶ Výsledky výzkumu odkryly, jaké má nezaměstnanost důsledky pro osobu:

- rozbití struktury času a jeho vnímání,
- sociální izolace, která plyne ze snižování sociálních kontaktů,
- ztrátu statusu, prestiže osoby na základě jejího postavení ve společnosti,
- ztrátu sebeúcty nezaměstnaného,
- rozklad rodinných vztahů.

Autoři tyto poznatky shrnuli v knize s názvem *Nezaměstnaní v Marienthalu* (*The Unemployed of Marienthal*), která byla vydána r. 1933.

Jaký vliv má ztráta zaměstnání pro občany autorka shrnula do následujících oblastí:

Vliv na životní úroveň

Ztráta zaměstnání znamená pro všechny ztrátu pracovního příjmu a nutnost žít buď z podpory v nezaměstnanosti, nebo dokonce ze sociálních dávek. Tato změna znamená pro všechny nezaměstnané a jejich rodiny velké snížení životní úrovně a finanční potíže, které mohou vést až do chudoby, pokud je osoba dlouhodobě nezaměstnaná. Různé průzkumy naznačují, že výše příjmu z podpory zdaleka nedosahuje ani poloviny z předchozího pracovního příjmu. Tento fakt má za následek, že rodina může jen obtížně finančně pokrýt její základní potřeby a může ji přivést do dluhů. Finanční

---

¹⁶ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

problémy jsou pak hlavní hnací silou, která nutí nezaměstnané brát jakoukoliv práci i za předpokladu, že bude hůře placená nebo určená pro méně kvalifikované pracovníky.

Vliv na strukturaci času

Denní režim, časová strukturace dne – to vše ztráta zaměstnání narušuje a u nezaměstnaného se postupně mění vnímání času. Pro nezaměstnaného přestává být čas důležitý a přestává rozlišovat, zda se jedná o běžný pracovní den nebo víkend. Svůj den naplňuje nudou nebo pasivními aktivitami, jako je spánek, sledování televize. V některých případech může u nezaměstnaného vzniknout závislost na alkoholu nebo hracích automatech, v horším případě může podlehnout kriminální činnosti.

Vliv na rodinu

Nezaměstnanost jedné osoby se dotýká i celé rodiny představující sociální instituci. Velký vliv nezaměstnanosti má bezpochyby pokles příjmů až na polovinu. Dalšími důsledky jsou i:

- narušení denních rodinných zvyklostí,
- dochází k sociální izolaci rodiny nezaměstnaného,
- postavení nezaměstnaného jedince v rodinném systému a s tím i související změny v rozdělení domácích prací.

Nezaměstnanost může velmi rázně narušit či dokonce zcela rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny z možného nedostatku finančních prostředků a tím i nedostatku prostředků k životu. Dalším důvodem může být i napětí nebo stres.

Rodina ovšem představuje pro nezaměstnaného i zázemí. Silnou podporu poskytují v rodině především ženy v každodenních krizích, ve styku s úřady nebo v péči o děti.

Vliv na psychické a fyzické zdraví člověka

Nezaměstnanost a zdraví člověka po fyzické stránce je v posledních letech spojován s jedním činitelem – stresem. Ten atakuje především imunitní a kardiovaskulární systém člověka. Ke stresu se přidávají i další negativní faktory, jako jsou cigarety, alkohol, léky či drogy.

Z pohledu psychické stránky může být ztráta zaměstnání pro někoho až traumatizujícím zážitkem, neboť nezaměstnaný ztratí sociální status, prestiž, jehož důsledkem může být v člověku vyvolání pocitu neschopnosti, nepotřebnosti. Nezaměstnaný ztrácí sebedůvěru a snižuje se jeho sebevědomí. Lidé bez zaměstnání mají oproti zaměstnaným, tendenci být úzkostnější, jsou náchylnější k depresím nebo bývají neurotičtější. Ve větší míře se u nich projevuje nespokojenost a mohou trpět poruchami spánku.¹⁷

1.3 Postavení nezaměstnaných ve společnosti

Většina osob si myslí, že právě jejich práce je monotónní, rutinní, nepřináší jim žádné vnitřní uspokojení a pro někoho je i velmi obtížná. I přes všechny tyto aspekty si mnozí z nich nepřejí být bez zaměstnání. Ztráta zaměstnání pro jedince neznamená jen ztrátu statusu, který je spojený s faktem „mít zaměstnání“ a konkrétně s povahou tohoto zaměstnání, ale znamená to pro něj také přijmout „nový status – nezaměstnaný“, který je lidmi vnímán jako podřadný a doprovázen nepříjemnými povinnostmi (např. návštěva Úřadu práce). Podle Rottera (1966) jsou dva typy osob, jenž se liší v přesvědčení o míře své svobody:

- první skupinu tvoří jedinci, kteří věří, že svůj osud mají na starosti oni sami, že jejich činnosti závisejí na jejich rozhodnutích
- druhou skupinu tvoří jedinci, kteří jsou přesvědčeni, že činnosti, které vynakládají, jsou vynuceny událostmi, nad kterými nemají kontrolu.

---

¹⁷ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 74-86. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

Rotter také uvádí, že v získávání zaměstnání bývají úspěšnější jedinci z první skupiny, kdežto druhá skupina se často ocitá na trhu práce mezi dlouhodobě nezaměstnanými.¹⁸

Nezaměstnanost (zvláště dlouhodobá nezaměstnanost) je úzce spjata i občanskými právy a participací na životě společnosti. Ztráta zaměstnání pro jedince znamená i vyloučení z profesionálního společenství, přidělení podřadného sociálního statusu, za který se jedinci stydí. Jedinec je vyloučen z plného občanství nebo z aktivní účasti v odborech. Velmi negativní důsledky pro společnost má masová nezaměstnanost, neboť může vyvolávat krizi hodnot, rozklad občanské společnosti, úpadek úcty k autoritám, alkoholismus nebo kriminalitu.¹⁹

1.4 Sociální skupiny ohrožené nezaměstnaností a jejich charakteristika

Uplatnění člověka na trhu práce je ovlivněno řadou aspektů – věk, zdravotní stav, pohlaví, vzdělání, příslušnost k etnické skupině. Tyto aspekty vyčleňují skupiny osob, které mají větší riziko ztratit zaměstnání a být dlouhodobě nezaměstnaní nebo opakovaně nezaměstnaní. V mnoha případech členové těchto skupin jsou vytěsňováni na méně placené práce a právě na tyto skupiny musí být zaměřena politika zaměstnanosti. V naší republice řadíme do tzv. cílových skupin mladé lidi, ženy s malými dětmi, zdravotně postižené občany, občany s nízkým vzděláním, starší občany, romské etnikum a v neposlední řadě i přicházející imigranty.

Mladí lidé do 30 let

Do této cílové skupiny řadíme absolventy učilišť, středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o své 1. zaměstnání. Oproti konkurenci nemají praktické zkušenosti a základní pracovní návyky. Pokud nezaměstnaní absolventi středních škol ztratí zájem o získání zaměstnání, můžou se u nich projevit psychologické a výchovné problémy –

---

¹⁸ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 88 - 89. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

¹⁹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 89 – 91. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

jestliže si mladí neosvojí pracovní návyky, nebudou schopni ani chtít pracovat v dospělosti. Další překážkou v oblasti zaměstnávání absolventů se často zmiňuje i všeobecně pomalý růst platů, který je překážkou v emancipaci dospívajících.

Ženy

Ženy mají horší postavení na pracovním trhu z důvodu názoru zaměstnavatelů, že mužská pracovní síla je územně mobilnější a není zatížena starostmi o domácnost a děti. Ve většině případů zaměstnavatelé nevytvářejí pracovní místa na zkrácenou pracovní dobu a upřednostňují provoz vícesměnný. Zaměstnavatelé nechtějí ženy zaměstnávat z řady důvodů. Matky s malými dětmi jsou na časté pracovní neschopnosti nebo mají časté absence z pozdních příhodů. Tyto problémy pak snižuje ochotu je zaměstnávat. Problematika zaměstnávání žen se netýká jen naší země, bohužel se jedná o problém v celosvětovém měřítku, protože ženy často obtížně dokážou skloubit mateřské a pracovní povinnosti.

Zdravotně postižení lidé

V současné době se klade důraz na větší produktivitu práce a výkon, a proto není pochyb, že lidé se změnou pracovní schopností mají daleko menší šanci se uplatnit na trhu práce a doba jejich evidence na pracovních úřadech několikanásobně převyšuje dobu evidence zdravých osob.

Lidé bez kvalifikace

Tato skupina je považována v současné struktuře dlouhodobě nezaměstnaných za jednu z největších. Jedná se o cílovou skupinu zahrnující absolventy základních škol, občany s nežádoucím deviantním chováním, jako jsou alkoholici, recidivisté, lidé sociálně nepřizpůsobiví nebo občané, kteří byli propuštěni z nápravného zařízení. V budoucnu se dá předpokládat, že lidé s nízkou kvalifikací budou postupem času vytěšňováni levnějšími a přesnějšími stroji.

Starší lidé

Starší lidé – jedna z cílových skupin, která ztrátu zaměstnání prožívá nejintenzivněji. Jedná se o osoby ve věku 41 – 50 let. Pro zaměstnavatele představují starší lidé špatnou investici v porovnání s mladými. Takové zjištění může u starších jedinců vést k pocitům neuspokojení a nevyužití. Proto jednou z možností v případě ztráty zaměstnání může být samostatné podnikání, které s sebou nese určité riziko ve formě fyzické a psychické námahy především na počátku podnikání.

Romské etnikum

Romské etnikum bude stále obtížněji získávat zaměstnání, protože se neustále zvyšují nároky uplatnění pracovní síly, kde hlavní roli sehrává výše kvalifikace, kvalita a rozsah sociálních dovedností. Velkým problémem této skupiny je, že většina Romů vystuduje pouze základní vzdělání a značná část romských žáků základní školu ani nedochodí.²⁰

---

²⁰ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 109-115. ISBN 80-247-9006-8.

2 SOCIÁLNÍ POLITIKA STÁTU VE VZTAHU K NEZAMĚSTNANOSTI

Trh práce představuje regulátor, který usměrňuje nabídku a poptávku po pracovních silách. Reaguje ovšem jen na momentální situace, tedy není schopen předjímat dlouhodobé trendy v poptávce. Velkou roli na pracovním trhu hraje stát, který upravuje podmínky pracovních smluv pomocí pracovního zákonodárství, účastní se formulace a realizace cílů vzdělávací politiky, hledá lidem pracovní uplatnění nebo se jim snaží finančně pomoci v období, kdy nemohou sehnat zaměstnání. Prostřednictvím státu jsou také vytvořeny specializované instituce, které pomáhají lidem přizpůsobit se požadavkům trhu. Úkolem státu je také regulace pohybu pracovních sil přes hranice. Politika zaměstnanosti se zaměřuje na veškeré ekonomicky aktivní obyvatelstvo, děti a mládež, kteří se připravují na své povolání ve školních institucích.²¹

Politika zaměstnanosti bývá obecně vymežována jako „soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil.“²² V jiném slova smyslu politika zaměstnanosti usiluje o ovlivnění vztahů mezi poptávkou a nabídkou ve smyslu rovnováhy pomocí podpory, aniž by trh práce výrazným způsobem pozměňovala. Přesto rozhodující vliv na rovnováhu na pracovním trhu přísluší hospodářské politice a jejím opatřením, které směřují k podpoře ekonomického růstu a tvorbě pracovních pozic. Při utváření a realizaci politiky zaměstnanosti jsou důležitými partnery vlády odbory a organizace zaměstnavatelů. Tito partneři v některých zemích tvoří tzv. tripartitní komisi, která projednává zásadní otázky politiky zaměstnanosti, regulace trhu práce, mzdové politiky nebo úpravy podmínek pro soukromé podnikání. Mezinárodní organizace práce definuje pojem tripartita jako hospodářské a sociální partnerství mezi státem (vládní

---

²¹ POTUČEK, Martin. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1995, s. 64. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 808585001x.

²² KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 296. ISBN 9788073572761.

orgány), zaměstnavateli (podnikatelské sdružení, svazy) a zaměstnanci (odbory). Společné vyjednávání by mělo směřovat k uzavírání kolektivních smluv.²³

V poslední době je sociální politika stále více tvořena v návaznosti na opatření, která jsou aktuálně přijímána v rámci působení EU, například v souvislosti se závěr Lisabonského procesu (2000) směřujícího k dosažení co možná největší zaměstnanosti. Realizace politiky zaměstnanosti se neobešla bez změn pracovního zákonodárství. Nejdůležitější změna se uskutečnila roku 1990, kdy byl přijat nový zákon o zaměstnanosti (č. 1/1991 Sb.). Tento zákon změnil interpretaci „práva na práci“. Dosud bylo vykládáno jako právo na pracovní umístění a to v souladu s odpovídající kvalifikací. Současná interpretace tohoto zákona vysvětluje právo na práci jako právo na práci užitečnou a společensky prospěšnou, to znamená právo na pracovní uplatnění těch, co chtějí a mohou pracovat a práci skutečně hledají, dále těch, kteří chtějí využít rekvalifikace pro pracovní uplatnění na nových pracovních místech. V neposlední řadě zákon pamatuje na právo hmotného zabezpečení v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace. Tento zákon byl již vícekrát novelizován, a to jako reakce na strukturální reformy pracovního trhu, které vplývají z potřeb našich vnitrostátních, i jako reakce na evropskou strategii zaměstnanosti. Poslední novela vstoupila v platnost v říjnu 2004.

Mezi hlavní aktivity politiky zaměstnanosti se řadí:

- a) rozvoj infrastruktury trhu práce,
- b) podpora vytváření nových pracovních míst a pracovních činností,
- c) zvýšení adaptability pracovní síly,
- d) podpora na zabezpečení životních podmínek osob dočasně nezaměstnaných.

První 3 zmiňované aktivity se řadí do aktivní politiky zaměstnanosti, která směřuje k podpoře pracovníka na trhu práce. Výše zmíněná podpora na zabezpečení životních podmínek osob dočasně nezaměstnaných je zahrnuta v pasivní politice zaměstnanosti,

---

²³ POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1995, s. 66. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 808585001x.

jejímž smyslem je kompenzovat dočasně nepracujícím v určité míře ztrátu pracovního příjmu.

Rozvoj infrastruktury trhu práce

Stát pomocí sítě specializovaných institucí, jako jsou úřady a zprostředkovatelny práce nabízí zprostředkovatelské, informační a poradenské služby. Prostřednictvím této sítě stát informuje o volných pracovních místech, ale i o uchazečích o práci.

Podpora vytváření nových pracovních míst a pracovních činností

Pomocí této aktivity se snaží stát přispívat na nová pracovní místa zaměstnavatelům, začínajícím podnikatelům pomocí finanční podpory. Podporuje veřejně prospěšné práce a snaží se usnadnit zaměstnávání mladistvých a handicapovaných občanů.

Zvýšení adaptability pracovní síly

Politika zaměstnanosti se zaměřuje v této aktivitě především na podporu rozmanitých rekvalifikačních programů.

Podpora na zabezpečení životních podmínek osob dočasně nezaměstnaných

Stát prostřednictvím politiky zaměstnanosti poskytuje dočasně nezaměstnaným osobám dávky a podpory v nezaměstnanosti.

K realizaci výše zmíněných aktivit, stát potřebuje finanční zdroje. V České republice jsou vytvořeny fondy, které plní funkci pojištění v nezaměstnanosti. Konkrétně jde o příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, které platí zaměstnavatelé, zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné. Mezi další zdroje financování aktivit politiky

zaměstnanosti patří státní rozpočty, které čerpají finanční prostředky z daní poplatníků.²⁴

2.1 Instituce zabývající se podporou služeb zaměstnanosti

Jádro celého systému politiky trhu práce je bezpochyby instituce služeb zaměstnanosti, která je i výkonným mechanismem státu, jedná-li se o státní organizace.

O Úřadu práce České republiky

V České republice se objevuje existence Úřadů práce a zprostředkovatelen práce již v době Rakousko-uherské monarchie. Zprostředkovatelný práce poskytující služby za úplatu byly upraveny živnostenským zákonem ze dne 20. prosince 1859, který byl v platnosti i po vzniku Československa, tedy v r. 1918. Zákon upravoval, že *„Po živnostensku provozované zprostředkování služeb a míst jest živnost koncesovaná a za účelem propůjčení koncese je třeba splnit podmínky předepsané pro provozování živností vůbec, dostatečné všeobecné vzdělání, spolehlivost vzhledem k živnosti a vhodnou místnost provozovací“*.²⁵ Dne 29. března 1903 byl vydán zákon č. 57, který upravoval zprostředkování práce. Obsahoval všeobecné zásady pro zprostředkování práce, které stanovoval zemský výbor. Úřady ochrany práce, které měly dohled i nad bezpečností práce, fungovaly v meziválečném období. Po válce vydal prezident republiky dekret č. 88/1945 Sb., o všeobecné pracovní povinnosti, který byl formálně platný až do r. 1965. Obsahem dekretu bylo umožnění okresním úřadům ochrany práce přidělit k výkonu prací, jejichž neodkladné provedení vyžadovaly důležité veřejné zájmy, práceschopné muže v letech 16 – 55 let a ženy v letech 18 – 45 let. Výjimku tvořily pouze kategorie osob, které nebyly v pracovní povinnosti vyňaty samotným dekretem. V letech 1949 – 1955, kdy v naší zemi probíhalo tzv. budování socialismu, se činnost útvarů pracovních sil soustřeďovala

---

²⁴ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 296 – 299. ISBN 9788073572761.

²⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Služby zaměstnanosti a trhu práce [online]. Praha2, 2009 [cit. 2014-12-04].

Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Sluzby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

zejména na otázky nábory pracovních sil do určitých odvětví národního hospodářství. Na konci roku 1989 důsledkem politických změn nastaly i změny v ekonomické oblasti, které měly vliv na činnost organizace zabývající se podporou služeb zaměstnanosti. Po přijetí zákonného opatření č. 306, o zřízení úřadů práce Českou národní radou dne 20. července 1990, byla 1. srpna 1990 ustanovena Správa služeb zaměstnanosti jako součást MPSV České republiky. Jejím hlavním úkolem bylo vybudování sítě úřadů práce. Založení služeb zaměstnanosti bylo dovršeno přijetím zákona federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky č. 1/1990 Sb., o zaměstnanosti a Zákona České národní rady č. 9/1990 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti.²⁶

Charakteristika Úřadu práce

Úřad práce (dále jen ÚP) je orgánem státní správy a zajišťuje služby zaměstnanosti na daném území. „*Úřad práce ČR byl zřízen dnem 1. 4. 2011, zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. Ministerstvo práce a sociálních věcí řídí Úřad práce ČR a je jeho nadřízeným správním úřadem.*“²⁷ ÚP jsou samostatnými subjekty, které plní 4 základní funkce:

1. informační,
2. poradenskou,
3. zprostředkovatelskou,
4. podnikatelskou.

Funkce **informační** spočívá v poskytování přehledů nabídky pracovních sil a vývoji na trhu práce v daném regionu, které jsou průběžně aktualizovány. Dále poskytuje informace týkajících se volných pracovních míst nebo mzdových požadavků. ÚP plní také funkci **poradenskou**, přičemž každé pracoviště ÚP by mělo poskytovat poradenství v oblasti právní, sociální, ekonomické nebo psychologické v případě,

---

²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Služby zaměstnanosti a trhu práce [online]. Praha2, 2009 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Sluzby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

²⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Úřad práce České republiky: O Úřadu práce České republiky. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ ÚŘADU PRÁCE ČR. Integrovaný portál MPSV [online]. ©2014 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

že se jedná o pracovní uplatnění a rekvalifikace. ÚP mají na starosti i **zprostředkování** zaměstnání a to uchazečům, kteří jsou evidovaní na příslušném pracovišti ÚP, dále zabezpečují evidenci volných pracovních míst a pracovní místa určená hendikepovaným. Zprostředkovatelská funkce zahrnuje i poskytování hmotného zabezpečení uchazečům v nezaměstnanosti a v rekvalifikaci. **Podnikatelská** funkce spočívá ve finanční účasti na vytváření nových pracovních míst, podporu drobného podnikání a zaměstnávání absolventů škol a v neposlední řadě na rekvalifikaci. Poslední výše zmiňovaná funkce je nejvýznamnější, neboť je těžištěm aktivní politiky zaměstnanosti, která se snaží zajistit rovnováhu na trhu práce.²⁸

Služby a činnosti poskytované ÚP v oblasti zaměstnanosti

ÚP práce poskytuje všem občanům informační služby týkajících se pracovních příležitostí, především jde-li o informace týkající se:

- volných pracovních míst v ČR a EU,
- situace na trhu práce,
- možností dalšího vzdělávání či
- podmínek pro zaměstnávání v cizině.

Dále všem občanům poskytuje i poradenské služby týkající se volby povolání, rekvalifikace nebo zprostředkování odpovídajícího zaměstnání. Zvláštní pozornost je věnována osobám se zdravotním postižením (OZP), kdy prostřednictvím ÚP mohou získat pracovní rehabilitaci, která je zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání. ÚP může poskytnout OZP příspěvek na vytvoření chráněného pracovního místa, pakliže se rozhodnou samostatně podnikat a v neposlední řadě jim poskytuje poradenství pro volbu přípravy k práci OZP.

ÚP zvláště uchazečům o zaměstnání:

- poskytuje služby, které jsou spojené se zprostředkováním vhodného zaměstnání,

---

²⁸ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 303 – 304. ISBN 9788073572761.

- je schopen zabezpečit rekvalifikaci, jestliže to vyžaduje jejich uplatnění na trhu práce,
- vyplácí podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci,
- může poskytnout příspěvek na zřízení společensky účelného pracovního místa.

Za uchazeče se považuje osoba, která osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání krajskou pobočku ÚPV, v jejímž územním obvodu má bydliště. Pokud uchazeč splní zákonem stanovené podmínky, je zařazen do evidence.

Naopak zájemcem o zaměstnání se rozumí taková osoba, která má zájem o zprostředkování zaměstnání a požádá o zařazení do evidence zájemců o zaměstnání kteroukoliv krajskou pobočku ÚP.

ÚP zájemcům o zaměstnání:

- poskytuje služby spojené se zprostředkováním vhodného zaměstnání,
- je schopen zajistit rekvalifikaci, pokud to vyžaduje jejich uplatnění na pracovním trhu.

ÚP zaměstnavatelům poskytuje:

- poradenské a informační služby v oblasti pracovních příležitostí,
- vyhledávání na volná pracovní místa uchazeče nebo zájemce o zaměstnání,
- příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením,
- spolupráci při vytváření a přizpůsobování pracovních míst a podmínek pro zdravotně postižené jedince,
- příspěvky v rámci aktivní politiky zaměstnanosti - např. překlenovací příspěvek, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program, příspěvek na vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací aj.²⁹

---

²⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Úřad práce České republiky: Služby a činnosti Úřadu práce České republiky v oblasti zaměstnanosti. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ ÚŘADU PRÁCE ČR. Integrovaný portál MPSV [online]. ©2014 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/cinnosti_up

V případě, že občané osobně žádající o zprostředkování zaměstnání splňují podmínky stanovené zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, jsou zařazeny do evidence uchazečů o zaměstnání (výjimkou jsou osoby v pracovněprávním vztahu, ve služebním poměru apod.). Uchazeč o zaměstnání obdrží „**Základní poučení uchazeče o zaměstnání**“, v kterém jsou uvedena jeho práva a povinnosti.³⁰

Zprostředkování zaměstnání agenturami práce

Další alternativou při hledání zaměstnání jsou agentury práce, které mohou provádět zprostředkování zaměstnání v České republice nebo do zahraničí. Jedná se o fyzické osoby (dále jen FO) či osoby právnické (dále jen PO), které získaly povolení od generálního ředitelství ÚP. PO musí být bezúhonná a její odpovědný zástupce musí splňovat podmínky FO pro zprostředkování zaměstnání. FO musí být starší 23 let, musí být způsobilá k právním úkonům, bezúhonná a odborně způsobilá. Záleží na samotné agentuře, zda si za zprostředkování vezme úplatu za účelem dosažení zisku nebo služby poskytne bezplatně.

Agentury práce mohou nabízet 3 základní formy zprostředkování zaměstnání:

- vyhledání zaměstnání pro FO, která se o práci uchází,
- vyhledávání vhodných kandidátů pro zaměstnavatele hledající nové pracovníky,
- zaměstnávání FO za účelem výkonu jejich práce pro jinou FO nebo PO, jenz práci přiděluje.³¹

Povinností každé agentury práce je do 31. ledna běžného roku sdělit ministerstvu pro statistické účely tyto údaje:

- počet volných míst, na která bylo požadováno zprostředkování práce,
- počet jimi umístěných osob,

---

³⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Služby zaměstnanosti a trhu práce [online]. Praha2, 2009 [cit. 2014-12-04].

Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Sluzby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

³¹ Agentura práce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2. 12. 2013. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-12-05].

Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Agentura_pr%C3%A1ce

- počet zaměstnanců agentury práce, kteří práci vykonávali u uživatele.³²

2.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti (dále jen APZ) představuje nejdůležitější formy podpory nezaměstnanosti. Zákon o zaměstnanosti APZ definuje jako souhrn opatření, které směřují k zajištění nejvyšší úrovně zaměstnanosti. Zdrojem financování jsou prostředky ze státního rozpočtu a jejich hospodaření se řídí zvláštním právním předpisem.³³

Mezi nástroje APZ se řadí:

1. rekvalifikace,
2. veřejně prospěšné práce,
3. společensky účelná pracovní místa,
4. překlenovací příspěvek,
5. příspěvek na dopravu zaměstnanců,
6. příspěvek na zapracování,
7. příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program,
8. investiční pobídky.³⁴

Mezi opatření APZ zákon o zaměstnanosti také řadí:

- poradenství,
- podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením,
- cílené programy k řešení zaměstnanosti.

---

³² Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8286 – 8287.

Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

³³ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8298 – 8299.

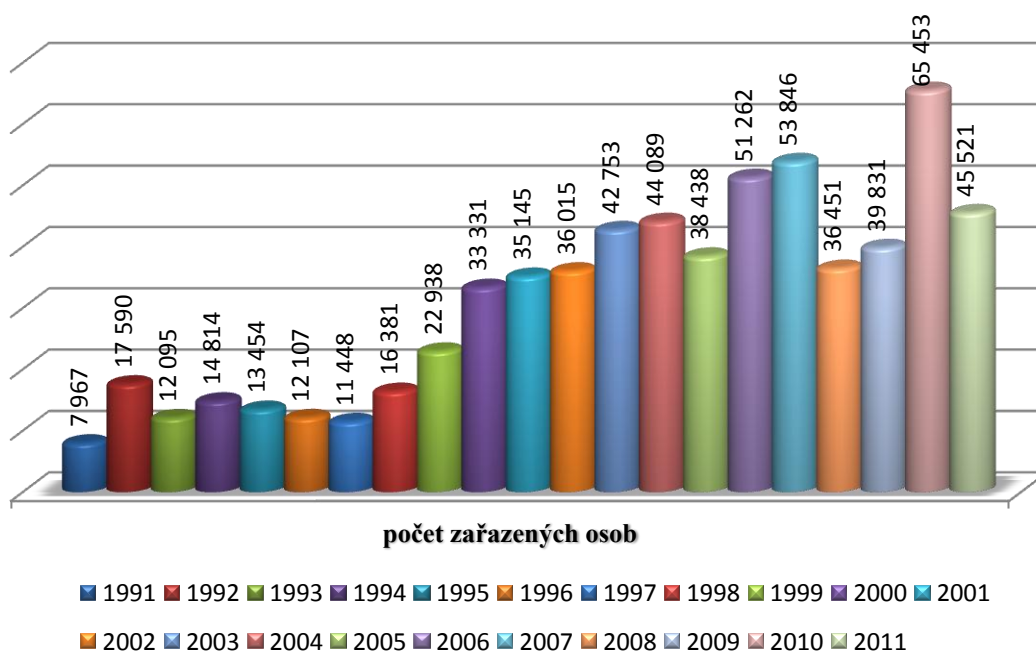
Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

³⁴ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8299. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

1. Rekvalifikace

Prostřednictvím rekvalifikace jedinec získá novou kvalifikaci nebo si rozšíří stávající kvalifikaci. Při výběru obsahu a rozsahu rekvalifikace je východiskem dosavadní kvalifikace, zdravotní stav, schopnosti, zkušenosti osoby, která má být rekvalifikována. Rekvalifikaci můžou poskytovat pouze akreditovaná zařízení a vzdělávací nebo zdravotnická zařízení, která mají vzdělávací programy akreditované. Rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání se provádí na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem o zaměstnání nebo zájemcem o zaměstnání. Rekvalifikace může být také poskytnuta zaměstnancům na základě dohody mezi zaměstnavatelem a úřadem práce.³⁵

Graf 1: Rekvalifikace v číslech v letech 1991 – 2011

Zdroj³⁶

³⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8299 – 8300. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

³⁶ ČECHOVÁ, Ing. Hana. *Výdaje na státní politiku zaměstnanosti*. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>

Na výše uvedeném grafu autorka uvádí, kolik osob v letech 1991 – 2011 bylo zařazeno do rekvalifikačního programu. Z grafu vyplývá, že nejvíce osob se rekvalifikace zúčastnilo v roce 2010, kdy počet nově zařazených osob dosáhl na 65 453.

2. Veřejně prospěšné práce

Tento druh nástroje APZ spočívá především v údržbě veřejných budov, komunikací a úklidu nebo jiných obdobných činnostech, které jsou pod správou obcí, obecně prospěšných či státních institucí. Zaměstnavatel vytváří pracovní umístění nejdéle na 12 měsíců po sobě jdoucích kalendářních měsících a to i opakovaně. Tyto pracovní příležitosti stejně jako rekvalifikace jsou poskytovány na základě dohody s úřadem práce, který může poskytnout zaměstnavateli příspěvek na nové pracovníky.³⁷

3. Společensky účelná pracovní místa,

„Společensky účelnými pracovními místy se rozumí pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohod s úřadem práce....“³⁸ Pokud zaměstnavatel zřizuje více než 5 pracovních míst, je úřad práce povinen si vyžádat vypracovaný odborný posudek.

4. Překlenovací příspěvek

Tento druh příspěvku slouží osobám samostatně výdělečně činným, které přestaly být uchazeči o zaměstnání a rozhodly se podnikat. Úřad práce poskytuje tento příspěvek nejdéle po dobu 3 měsíců a to v měsíční výši, která se rovná polovině částky životního minima. O poskytnutí příspěvku lze požádat nejdéle do 30 kalendářních dnů ode dne uzavření dohody.³⁹

---

³⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Služby zaměstnanosti a trhu práce* [online]. Praha2, 2009 [cit. 2014-12-04].

Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Služby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

³⁸ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8303. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

³⁹ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s8303. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

5. Příspěvek na dopravu zaměstnanců

V případě, že zaměstnavatel zabezpečuje každodenní dopravu svých pracovníků do zaměstnání a zpět tehdy, jestliže zaměstnavatel prokáže, že dojíždění hromadnými dopravními prostředky není možné nebo neodpovídá rozsahu potřeb zaměstnavatele. O příspěvek může zaměstnavatel požádat i v situaci, kdy zajišťuje dopravu pro zaměstnance s těžším zdravotním postižením, kteří nemohou využívat ze zdravotních důvodů hromadné dopravní prostředky.⁴⁰

6. Příspěvek na zapracování

Tento druh příspěvku je poskytován zaměstnavateli, který přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému úřad práce věnuje zvýšenou pozornost. Podle §33 zákona o zaměstnanosti se jedná o:

- fyzické osoby se zdravotním postižením,
- fyzické osoby do 25 let věku,
- absolventy vysokých škol po dobu 2 let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let,
- těhotné ženy, matky do devátého měsíce po porodu, kojící ženy,
- fyzické osoby starší 50 let,
- fyzické osoby, jenž jsou vedeny v evidenci úřadu práce déle než 6 měsíců,
- fyzické osoby, které pečují o dítě do 15 let věku,
- fyzické osoby, které potřebují zvláštní pomoc.⁴¹

Výše měsíčního příspěvku může činit maximálně polovinu minimální mzdy a to po dobu nejdéle 3 měsíců.⁴²

---

⁴⁰ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8299 – 8300. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

⁴¹ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8281. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

⁴² Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8303. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

7. Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program

Jestliže zaměstnavatel přechází na nový podnikatelský program, kvůli kterému nemůže zabezpečit pro své zaměstnance práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby, může mu Úřad práce poskytnout příspěvek na částečnou úhradu náhrady mzdy po dobu nejdéle 6 měsíců. Výše příspěvku na jednoho zaměstnance je nejvýše ½ minimální mzdy.

8. Investiční pobídky

Oproti předešlým nástrojům APZ, které jsou realizovány Úřady práce na základě konkrétní situace na regionálním trhu práce, investiční pobídky zařizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Jedná se o nástroj, který se primárně zaměřuje na podporu high-tech výroby a dovoz kapitálu a je vymezen v zákoně č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, pobídky v gesci MPSV v zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Jsou poskytovány právnickým nebo fyzickým osobám v případě splnění podmínek.⁴³

Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které by měly usnadnit začlenění postižených do pracovního procesu, se primárně řadí pracovní rehabilitace, teoretická a praktická příprava na zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, specializované rekvalifikační kurzy, chráněné pracovní místo, příspěvek na podporu zaměstnávání OZP na chráněném pracovním místě a v neposlední řadě povinný podíl.

Pracovní rehabilitace. *„Zákon o zaměstnanosti definuje pracovní rehabilitaci jako souvislou činnost zaměřenou na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, kterou na základě její žádosti zabezpečují krajské pobočky*

---

⁴³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Služby zaměstnanosti a trhu práce [online]. Praha2, 2009 [cit. 2015-01-12].
Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Sluzby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

Úřadu práce a hradí náklady s ní spojené“.⁴⁴ Je zde zahrnuta poradenská činnost, teoretická a praktická příprava na zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti, dále zprostředkování, udržení a změna zaměstnání, změna povolání a vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti. Krajská pobočka Úřadu práce má za úkol sestavit se zdravotně postiženou osobou individuální plán pracovní rehabilitace, přičemž musí brát v úvahu její zdravotní způsobilost a také dosaženou kvalifikaci. Výstupem pro Úřad práce je vyjádření odborné pracovní skupiny složené ze zástupců organizací zdravotně postižených a zástupců zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají více než 50 % OZP.

Teoretická a praktická příprava na zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost je v podstatě součástí pracovní rehabilitace. Zahrnuje přípravu na budoucí povolání dle zvláštních předpisů (např. zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) a přípravu na práci a specializované rekvalifikační kurzy.

V případě přípravy na budoucí povolání musí Úřad práce ČR nebo fyzické či právnické osoby, které zabezpečují pracovní rehabilitace, poskytnout poradenství při volbě povolání, druhu studia a možnostech uplatnění na trhu práce.

Příprava na práci se definuje jako cílená činnost směřující k zapracování osoby se zdravotním postižením na vhodné pracovní místo a k získání znalostí, návyků a dovedností nutných pro výkon zvoleného zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.⁴⁵ Příprava na práci v sobě může zahrnovat jak teoretickou část, tak i praktickou. Její délka by ovšem neměla přesahovat více jak 24 měsíců, která by měla být dostačující pro zaučení osoby pro výkon vhodného zaměstnání. Úřad práce s osobou se zdravotním postižením uzavře dohodu a v případě úspěšného absolvování je absolventovi vydáno osvědčení od osoby, u které příprava na práci probíhala. Příprava probíhá na přízpusobených pracovištích zaměstnavatele za pomoci asistenta, který je hrazený

---

⁴⁴ SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012, s. 52. ISBN 978-80-87414-08-8.

⁴⁵ SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012, s. 53. ISBN 978-80-87414-08-8.

Úřadem práce, na chráněných pracovních místech popřípadě ve vzdělávacích zařízeních státu.

Specializované rekvalifikační kurzy určené pro OZP jsou realizovány za stejných podmínek jako rekvalifikace. Základem je dohoda s Úřadem práce, který hradí náklady spojené se specializovaným rekvalifikačním kurzem. Dále může poskytnout i příspěvek na nutné prokázané náklady s rekvalifikací spojené.

Chráněné pracovní místo a příspěvek na jeho zřízení vytváří zaměstnavatel po dohodě s Úřadem práce. Na zřízení chráněného pracovního místa stát poskytuje příspěvek. Příspěvek se pohybuje pro osobu se zdravotním postižením maximálně osminásobek a pro osobu s těžším zdravotním postižením maximálně dvanáctinásobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku. Další důležitou podmínkou je bezdlužnost zaměstnavatele ke dni podání žádosti o evidenci. Chráněné pracovní místo musí být obsazeno po dobu tří let a zaměstnavatel se musí zavázat, že dané místo bude obsazováno výhradně OZP.

Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném pracovním místě je poskytován zaměstnavateli, který z celkového počtu svých zaměstnanců zaměstnává více než 50 % osob se zdravotním postižením. Příspěvek je formou částečné úhrady vynaložených prostředků na mzdy nebo platy zaměstnance v pracovním poměru, který je osobou zdravotně postiženou, a dalších nákladů v měsíční výši 75 % nejvýše však 8 000 Kč. Příspěvek se vyplácí za kalendářní čtvrtletí. Po 12 měsících od obsazení zřízeného chráněného pracovního místa, nebo vymezení chráněného pracovního místa, může zaměstnavatel zažádat o zvýšení příspěvku o částku, která odpovídá dalším prokázaným nákladům, které zaměstnavatel vynaložil v souvislosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Maximálně výše zvýšení příspěvku je 2 000 Kč měsíčně na jednoho zaměstnance se zdravotním postižením. I v tomto případě je zde požadována bezdlužnost zaměstnavatele.

Povinný podíl. Každý zaměstnavatel zaměstnávající více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru je ze zákona povinen zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu v hodnotě 4 % celkového počtu zaměstnanců. „Údajem

rozhodným při zjišťování celkového počtu zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, a povinného podílu je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců“.⁴⁶ Pro splnění povinného podílu může zaměstnavatel:

- zaměstnávat v pracovním poměru nebo
- odebírat výrobky, služby od zaměstnavatelů zaměstnávající více než 50 % zaměstnanců, kteří jsou OZP, nebo zadávat zakázky těmto zaměstnavatelům nebo odebírat výrobky, zadávat zakázky osobám se zdravotním postižením, kteří jsou samostatně výdělečně činnými,
- odvádět do státního rozpočtu nebo
- mohou vzájemně kombinovat výše uvedené možnosti.⁴⁷

Od 1. ledna 2012 naběhla účinnosti řada legislativních změn v oblasti zaměstnávání OZP. Došlo například ke zrušení pojmu „osoba zdravotně znevýhodněná“. „Od 1. 1. 2012 již není Úřadu práce ČR umožněno vydávat rozhodnutí o uznání osobou zdravotně znevýhodněnou. Dle přechodných ustanovení zákona o zaměstnanosti platí rozhodnutí o uznání osobou zdravotně znevýhodněnou vydaná do 1. 1. 2012 po dobu, na kterou byla vydána, nejdéle však do 1. 1. 2015. Po dobu platnosti těchto rozhodnutí budou osoby zdravotně znevýhodněné považovány pro účely zaměstnanosti za osoby se zdravotním postižením podle §67 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti ve znění účinném od 1. 1. 2012“.⁴⁸ Další změnou je zrušení tzv. chráněných pracovních dílen (došlo ke sjednocení s institutem chráněného pracovního místa) a příspěvků na úhradu jejich provozních nákladů. Dle §76 zákona o zaměstnanosti může roční výše příspěvku činit nejvíce 48 000 Kč.

---

⁴⁶ SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012, s. 57. ISBN 978-80-87414-08-8.

⁴⁷ SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012, s. 54 – 55. ISBN 978-80-87414-08-8.

⁴⁸ SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012, s. 62. ISBN 978-80-87414-08-8.

Cílené programy k řešení zaměstnanosti

Zákon definuje cílený program jako „soubor opatření zaměřených ke zvýšení možnosti fyzických osob nebo jejich skupin uplatnit se na trhu práce.“⁴⁹ Program mimo jiné stanovuje podmínky pro jeho provádění a harmonogram jeho čerpání. Cílený program se může týkat oblasti obce, okresu, kraje nebo celého státu. V případě celostátního charakteru program musí schválit vláda ČR, ostatní má na starosti Ministerstvo práce a sociálních věcí. Za cílený program se považuje i program na podporu obnovy nebo technického zhodnocení hmotného investičního majetku sloužící k pracovnímu uplatnění hendikepovaných osob.⁵⁰

2.3 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti je další významnou oblastí státní politiky zaměstnanosti, která ovšem již v zákoně o zaměstnanosti není zakotvena a mimo jiné zahrnuje systém pojištění v nezaměstnanosti prostřednictvím podpor a systém státní pomoci v nezaměstnanosti prostřednictvím dávek sociální pomoci.⁵¹

System pojištění v nezaměstnanosti – podpora v nezaměstnanosti

Hlavním účelem vyplácení podpor v nezaměstnanosti je poskytnutí nezaměstnanému jistou kompenzaci jeho pracovního příjmu. Podpora v nezaměstnanosti se vyznačuje především tím, že je vyplácena pouze po určitou dobu, která je nazývána dobou podpůrčí, a v určité výši. Výše podpory je závislá na výši předchozího výdělku. Pokud trvá nezaměstnanost déle, než je podpůrčí doba, nezaměstnaní jsou jisti dávkami ze systému sociální pomoci. Zhruba $\frac{2}{3}$ finančních prostředků jsou určeny právě na hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.

---

⁴⁹ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8304.
Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

⁵⁰ Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8304 – 8305.
Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

⁵¹ BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 131. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

Vývoj podmínek pro poskytování podpor v nezaměstnanosti

Od roku 1990 se podmínky pro poskytování podpory v nezaměstnanosti změnili a to v závislosti na vztahu zaměstnanosti a fungování trhu práce. Obecně lze říci, že podmínky se neustále zpříšňují. Když se podíváme do minulosti, tak v roce 1990 byla podpůrní doba 1 rok a výše podpory byla rozfázována způsobem, že prvních šest měsíců dostával nezaměstnaný 50 % průměrného čistého výdělku a v dalších šesti měsících obdržel 60 % průměrného měsíčního výdělku. O 11 let později (respektive v roce 2001) byla podpůrní doba pouze 6 měsíců a výše dávek v prvních třech měsících činila 50 % a v dalších třech 60 % průměrného čistého výdělku. V roce 2004 s sebou novela zákona o zaměstnanosti přinesla změny zaměřené proti zneužívání dávek, ale také na zpružnění trhu práce. Podpůrní doba je i nadále 6 měsíců, kdy první 3 měsíce činí podpora 50 % průměrného čistého výdělku a následné 3 měsíce 45 %. Nezaměstnaný, který je ve věku 50 až 55 let smí pobírat podporu 9 měsíců a osoby starší 55 let pobírají podporu až po dobu jednoho roku. Je zde možnost i legálního přivýdělku k podpoře a to maximálně ve výši ½ minimální mzdy. Absolventi podle novely absolutně ztrácí nárok na podporu aj.⁵²

Podmínky poskytování podpor v nezaměstnanosti v současnosti

Současné podmínky poskytování podpor se odvíjí od poslední výše zmiňované novely z roku 2004. Nárok na podporu nemá nezaměstnaný automaticky. K tomu, aby nezaměstnanému byla poskytnuta podpora, musí splnit řadu podmínek:

- nezaměstnaný musel vykonávat minimálně 12 měsíců v posledních 3 letech zaměstnání nebo samostatně výdělečnou činnost (u vykonávání samostatně výdělečné činnosti je povinnost odvádět pojistně na důchodové pojištění i příspěvek na státní politiku zaměstnanosti),
- nezaměstnaný si musí o poskytnutí podpory zažádat na příslušném Úřadu práce, kde se zaeviduje jako uchazeč o zaměstnání,

---

⁵² KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 307 - 308. ISBN 9788073572761.

- k datu, ke kterému má být podpora v nezaměstnanosti přiznána, nezaměstnaný nesmí být ve starobním nebo plně invalidní důchodu.⁵³

Předchozím zaměstnáním se rozumí i náhradní doba zaměstnání, která zahrnuje:

- přípravu hendikepované osoby k práci,
- pobírání plného invalidního důchodu,
- osobní péči o dítě do 4 let věku,
- soustavnou přípravu na budoucí povolání v délce max. 6 měsíců,
- výkon dlouhodobé dobrovolnické služby v rozsahu, která překračuje průměrně minimálně 20h za kalendářní týden na základě smlouvy mezi dobrovolníkem a akreditovanou vysílající organizací
- osobní péči o osobu, která se na základě zvláštních právních předpisů považuje za osobu závislou na pomoci jiné osoby.⁵⁴

Nárok na podporu v nezaměstnanosti ztrácí uchazeč o zaměstnání v následujících případech:

- zaměstnavatel v posledních 6 měsících ukončil pracovněprávní vztah s uchazečem o zaměstnání před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu porušení povinnosti, které vyplívají z právních předpisů a které se vztahují k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem,
- s uchazečem o zaměstnání v posledních 6 měsících před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání byl skončen pracovní poměr z důvodu porušení jiné povinnosti zaměstnance podle §301a) zákoníku práce zvláště hrubým způsobem,
- uchazeči o zaměstnání vznikl nárok na výsluhový příspěvek, který je vyšší než podpora v nezaměstnanosti, která by mu náležela,
- uchazeč o zaměstnání vykonává tzv. nekolidující zaměstnání:

---

⁵³ MORITZOVÁ, Renata. *Podpora v nezaměstnanosti: Kdo na ni má nárok a jak ji získat?*. MĚŠEC.CZ. <i>Měšec.cz</i> [online]. 2. 10. 2008 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/kdo-ma-narok-na-podporu-v-nezamestnanosti/

⁵⁴ MORITZOVÁ, Renata. *Podpora v nezaměstnanosti: Kdo na ni má nárok a jak ji získat?*. MĚŠEC.CZ. <i>Měšec.cz</i> [online]. 2. 10. 2008 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/kdo-ma-narok-na-podporu-v-nezamestnanosti/

- výkon činnosti na základě pracovního nebo služebního poměru, jestliže výdělek za měsíc nepřesáhne polovinu minimální mzdy,
- výkon činnosti na základě dohody o pracovní činnosti či dohody o provedení práce, jestliže měsíční odměna nebo odměna za období nepřesáhne polovinu minimální mzdy.⁵⁵

V případě pobírání starobního důchodu, podpory při rekvalifikaci, nemocenských dávek nebo po dobu výkonu vazby se uchazeči o zaměstnání podpora v nezaměstnanosti také neposkytuje. Dalším důležitým faktem je délka podpůrčí doby zahrnující i dobu, po kterou byl uchazeč vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání v délce 3 měsíců ode dne vyřazení. Podpůrčí doby se odvíjí v závislosti na věkové skupině, ve které se uchazeč nachází:

- u občana mladšího 50 let se podpora v nezaměstnanosti vyplácí po dobu 6 měsíců,
- u občana v letech 50 – 55 let se podpora v nezaměstnanosti vyplácí po dobu 9 měsíců,
- a u občana staršího 55 let je podpůrčí doba nastavena na 12 měsíců.⁵⁶

Výše podpory v nezaměstnanosti se odvíjí od průměrného měsíčního čistého výdělku, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním ukončeném zaměstnání. Další alternativou je průměrný měsíční čistý výdělek z posledního vyměřovacího základu přepočteného na 1 kalendářní měsíc v případech, že uchazeč naposledy vykonával činnost jako osoba samostatně výdělečně činná ve výši:

- 50 % příjmů v prvních 3 měsících nezaměstnanosti,
- 45 % příjmů po zbývající dobu pobírání podpory v nezaměstnanosti.⁵⁷

---

⁵⁵ OLGA BIČÁKOVÁ, Olga. *Kdy máte nárok na podporu v nezaměstnanosti*. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2012, 17.12.2012 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14156>

⁵⁶ MORITZOVÁ, Renata. *Podpora v nezaměstnanosti: Kdo na ni má nárok a jak ji získat?*. MĚŠEC.CZ. <i>Měšec.cz</i> [online]. 2. 10. 2008 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/kdo-ma-narok-na-podporu-v-nezamestnanosti/

System státní pomoci v nezaměstnanosti – Státní sociální podpora

System státní sociální podpory upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, kde na základě tohoto zákona se poskytují následující dávky:

- Rodičovský příspěvek
- Přídavek na dítě
- Porodné
- Pohřebné
- Příspěvek na bydlení⁵⁸

Rodičovský příspěvek

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je v rodině nejmladší a to nejdéle do 4 let věku až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč.⁵⁹

Přídavek na dítě

Jedná se o dlouhodobou dávku, která je poskytována rodinám s dětmi, jejichž příjem je do 2,4násobku životního minima. Přídavek na dítě je poskytován ve třech rovinách v závislosti na věku dítěte.⁶⁰

Porodné

Porodné je jednorázový příspěvek na náklady související s narozením dítěte. Od 1. ledna 2015 má na porodné nárok rodina, které se narodilo první nebo druhé živé

---

⁵⁷ MORITZOVÁ, Renata. *Podpora v nezaměstnanosti: Kdo na ni má nárok a jak ji získat?*. MĚŠEC.CZ. <i>Měšec.cz</i> [online]. 2. 10. 2008 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/kdo-ma-narok-na-podporu-v-nezamestnanosti/

⁵⁸ Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

⁵⁹ Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

⁶⁰ Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

dítě a příjem rodiny v 1. kalendářním čtvrtletí, které předcházelo narození dítěte, byl nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. V případě prvního živě narozeného dítěte, rodině přísluší 13 000 Kč, u druhého živého dítěte je to 10 000 Kč.⁶¹

Pohřebné

Výše pohřebného činí 5 000 Kč a má na ni nárok osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte.⁶²

Příspěvek na bydlení

Jedná se o příspěvek, kdy stát přispívá na náklady spojené s bydlením a to rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na tento příspěvek má vlastník nebo nájemce bytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů v rodině nestačí na pokrytí vynaložených nákladů na bydlení. Další podmínkou je, že těchto 30 % (35 %) příjmů rodiny je nižších než normativní náklady stanovené zákonem.⁶³

---

⁶¹ Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z:<http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

⁶² Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z:<http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

⁶³ Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z:<http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

3 VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI OD R. 1990

Na následujících stránkách se autorka bude snažit shrnout situaci na trhu práce od roku 1990 po současnou situaci.

3.1 Období 1990 – 1997

1990

Po přechodu České republiky na tržní hospodářství byla nezaměstnanost v 1. polovině nebyvale nízká nejen k poměru postkomunistickým zemím. Česká republika oproti srovnatelným zemím (Maďarsko, Polsko, Slovensko) nikdy nepřekročila po roce 1990 přirozenou roční míru nezaměstnanosti. Důvodem této skutečnosti je zejména fakt, že v první vlně se ekonomika v ČR zbavila pouze určitých kategorií zaměstnanců, jako jsou zahraniční pracovníci nebo pracující důchodci. Tento odliv přebytečných pracovníků z průmyslu vedl k nebyvalému rozvoji služeb v terciárním sektoru, kdy zaměstnanost v tomto sektoru vzrostla o 4,9 %.⁶⁴ V první vlně nezaměstnanosti se také ocitli pracovníci, kteří byli kvalifikovaní a které do značné míry pohltil vznikající soukromý sektor nebo právě rychle se rozvíjející sektor služeb, bankovníctví, státní správy, pojišťovnictví a podobně.⁶⁵ V tabulce č. 1 je znázorněno, kolik uchazečů bylo evidováno na úradech práce, kolik bylo volných pracovních míst a jaká byla v roce 1990 míra nezaměstnanosti.

Tabulka 1: Analýza trhu práce za rok 1990

Rok	Počet uchazečů	Volná pracovní místa	Míra nezaměstnanosti v %	Uchazeči na 1 volné pracovní místo
1991	39 379	57 616	0,7	0,68

Zdroj:⁶⁶

⁶⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 50 - 51. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

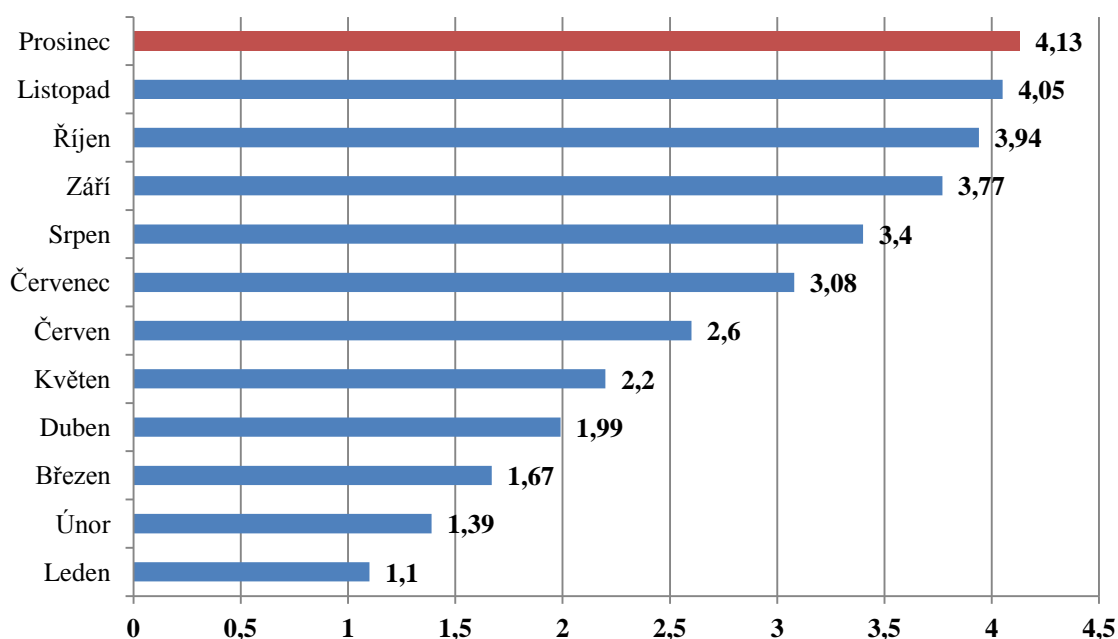
⁶⁵ BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 88-89. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

⁶⁶ SVOBODOVÁ, Hana. Trh práce ČR. In: *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky* [online]. 2013 [cit. 2015-01-19].

1991

Velký skok v míře nezaměstnanosti zaznamenal přechod mezi rokem 1990 a 1991, kdy se roční míra nezaměstnanosti zvýšila z 0,7 na 2,6. Na grafu č. 2 je znázorněna míra nezaměstnanosti v průběhu roku 1991, která v prosinci vyšplhala na 4,13 oproti lednové míře nezaměstnanosti 1,1.

Graf 2: Vývoj nezaměstnanosti za rok 1991 v %

Zdroj:⁶⁷

Na následujícím grafu č. 3 je znázorněn vývoj počtu uchazečů, kteří byli zaevidováni v České republice v průběhu r. 1991. Dále poukazuje na skutečnost, že na konci téhož roku bylo z původních 31310 nově zaevidovaných uchazečů již 33758.

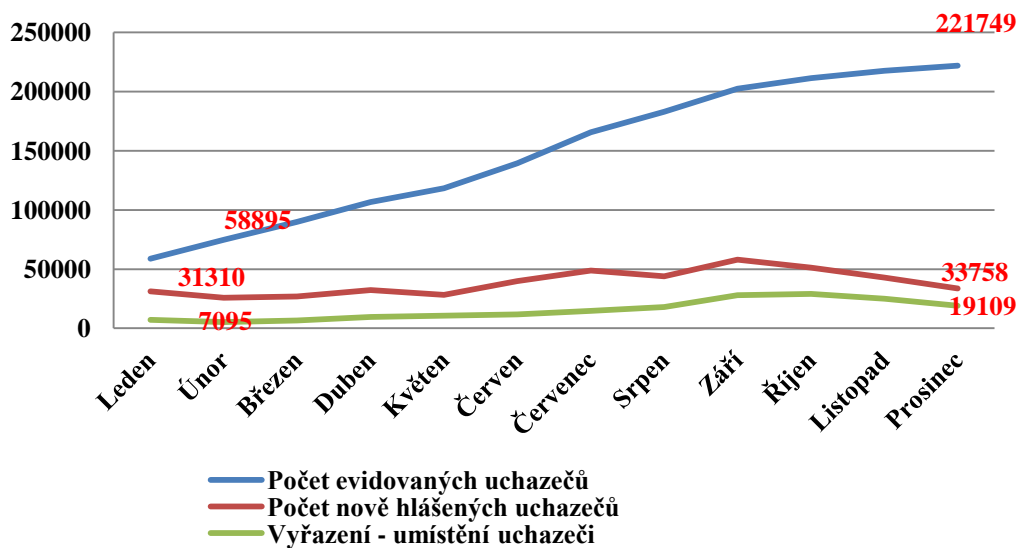
Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>

⁶⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

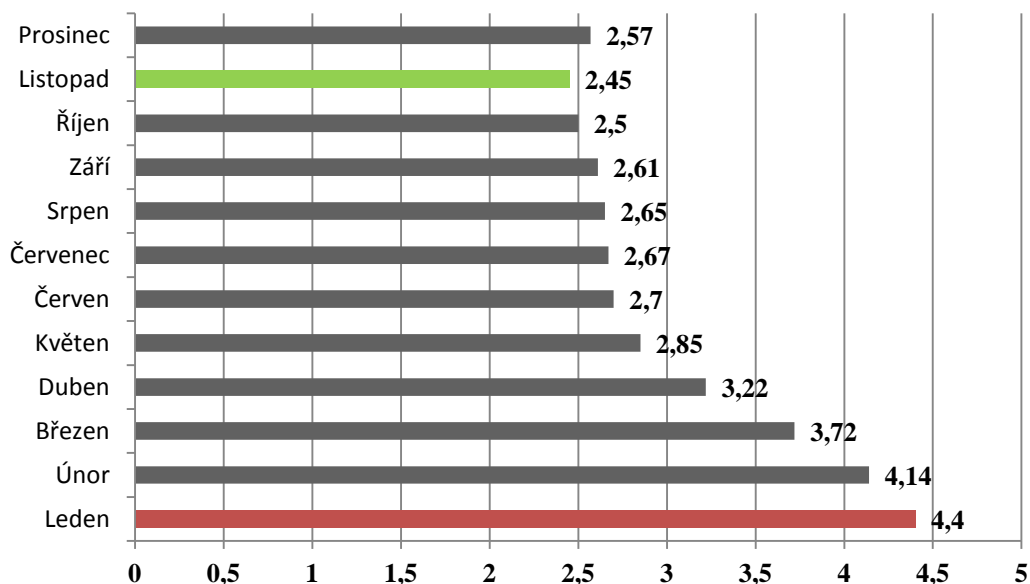
Graf 3: Registrovaná nezaměstnanost v r. 1991

Zdroj:⁶⁸

1992

Graf 4: Vývoj nezaměstnanosti za rok 1992 v %

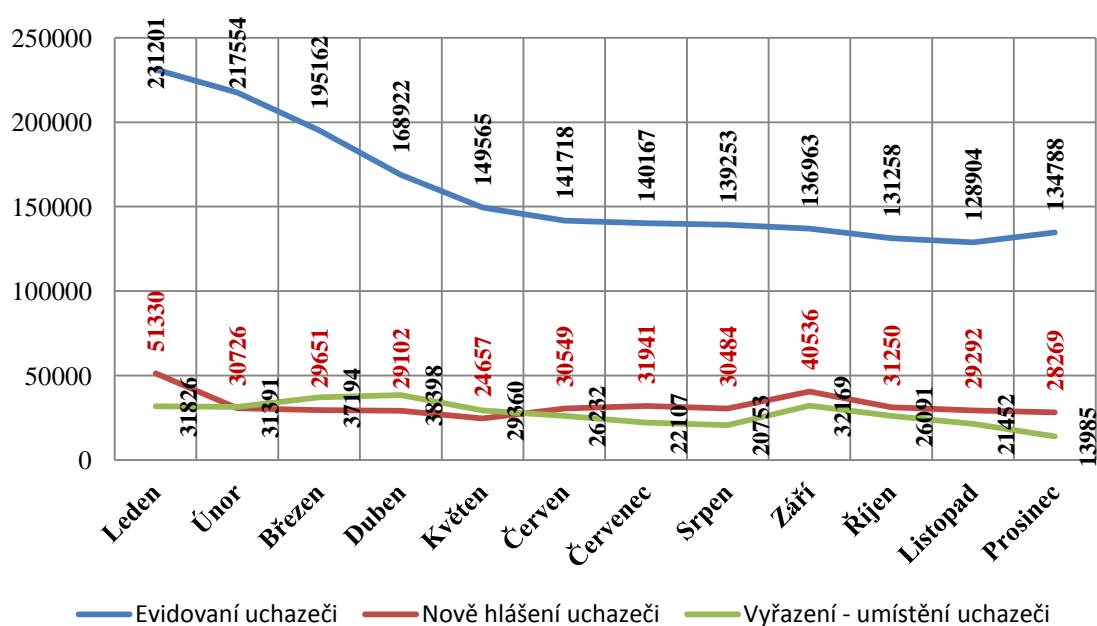
Zdroj:⁶⁹

⁶⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Po r. 1991 míra nezaměstnanosti zaznamenala relativní pokles a postupem času se ustálila. Na počátku roku míra nezaměstnanosti pokračovala růstem na 4,4. Od března r. 1992 byl zaznamenán pokles. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla evidována v listopadu téhož roku, kdy nezaměstnanost klesla z lednové míry nezaměstnanosti 4,4 na 2,57. Z toho vyplývá, že i registrovaná nezaměstnanost v průběhu roku klesá. Například počet nově hlášených uchazečů klesl na konci roku o přibližně 45 %.

Graf 5: Registrovaná nezaměstnanost v r. 1992

Zdroj:⁷⁰

⁶⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁷⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

1993 – 1996

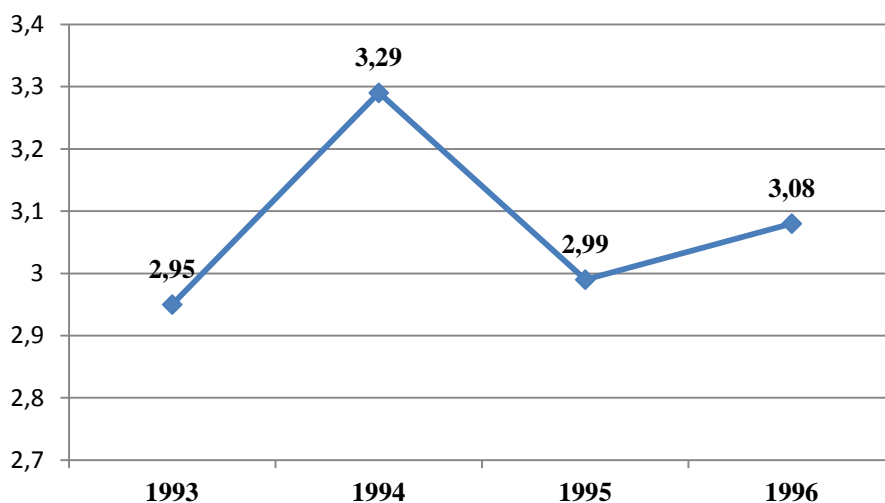
V letech 1993 – 1996 roční míra nezaměstnanosti nikdy nepřesáhla 3,5. Nejnižší míra byla zaznamenána v roce 1993, následující rok nepatrně stoupla na 3,29. Kolem této hodnoty se pohybovala až do roku 1996. Graf č. 6 znázorňuje roční míru nezaměstnanosti v období 1993 – 1996. Následující tabulka č. 2 popisuje průběh vývoje nezaměstnanosti v tomto období, kterou doplňuje i graf č. 7. Toto období se vyznačuje i zakládáním nových institucí trhu práce – vznikaly okresní úřady či informační střediska, jejichž hlavním cílem bylo poskytování informací na trhu práce a zabezpečování uplatňování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

Druhá vlna nezaměstnanosti postihla privatizující podniky a banky, které se zbavovaly nadbytečných pracovních sil, což přispělo ke vzrůstající míře nezaměstnanosti, která v závěru prosince roku 1997 byla 5,23, což v přepočtu znamená 268 900 nezaměstnaných, kteří byli zaevidováni jako uchazeči o zaměstnání na úradech práce. Nezaměstnanost v roce 1997 postihla zejména mladé osoby do 29 let, dále osoby s minimální kvalifikací, osoby zdravotně postižené a ženy s malými dětmi. Největší nezaměstnanost z pohledu regionů byly 4 severočeské okresy Teplice, Louny, Most, Chomutov a dále Karviná na severu Moravy. V těchto regionech přesáhla nezaměstnanost 10 %.⁷¹

---

⁷¹ TRH PRÁCE 1997. Trh práce v roce 1997. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Integrovaný portál MPSV*[online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1997

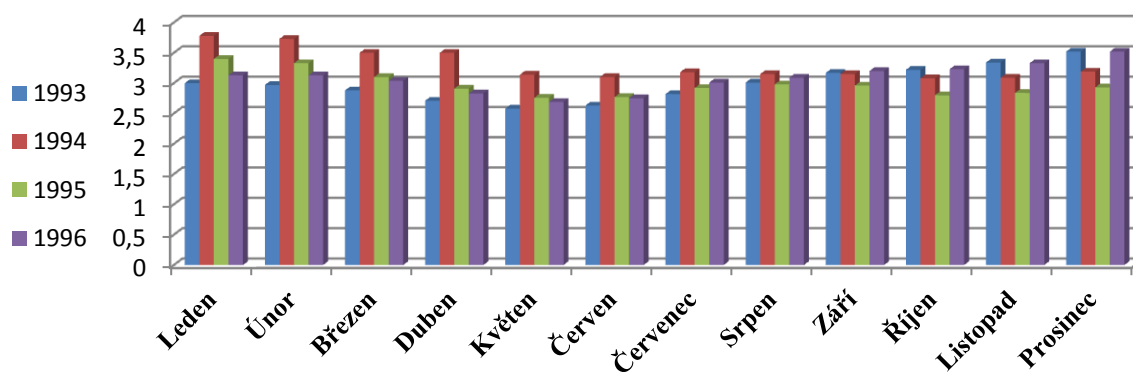
Graf 6: Roční míra nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %

Zdroj:⁷²

Tabulka č. 2 a graf č. 7 znázorňují vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých měsících za období 1993 až 1996, z které je patrné, že v tomto období nedošlo k radikálnímu vzestupu nebo naopak snížení míry nezaměstnanosti.

Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %

Zdroj:⁷³

⁷² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421 073-0. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %

	1993	1994	1995	1996
Leden	3	3,78	3,4	3,13
Únor	2,97	3,73	3,33	3,13
Březen	2,88	3,5	3,1	3,04
Duben	2,71	3,5	2,91	2,83
Květen	2,58	3,14	2,76	2,69
Červen	2,63	3,1	2,77	2,75
Červenec	2,82	3,18	2,92	3,01
Srpen	3,01	3,15	2,98	3,09
Září	3,17	3,15	2,96	3,2
Říjen	3,22	3,08	2,8	3,23
Listopad	3,34	3,09	2,84	3,33
Prosinec	3,52	3,19	2,93	3,52

Zdroj:⁷⁴

⁷³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

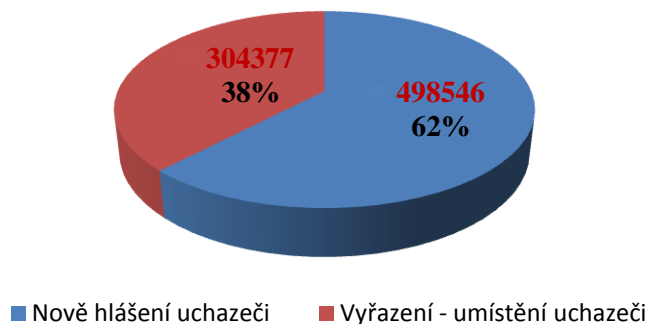
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁷⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

1997

Graf 8: Nezaměstnanost v roce 1997

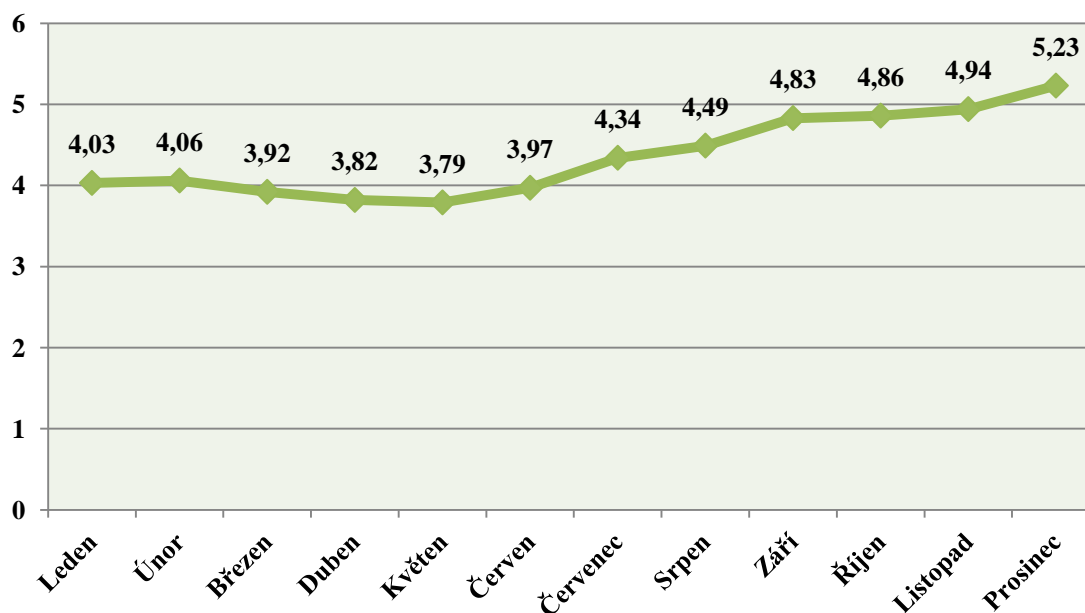

Zdroj:⁷⁵

V roce 1997 bylo evidováno 304 377 nových uchazečů, z nichž 38 % našlo nové pracovní uplatnění. Na počátku roku došlo ke zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání, postupně se nezaměstnanost mírně snižovala, ovšem od června došlo k opětovnému nárůstu, jehož následkem bylo evidováno 268 900 uchazečů o zaměstnání. Tento vývoj dokládá i následující graf, který zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti, která na počátku roku byla 4,03 a na konci roku vzrostla na 5,23, což je nárůst o přibližně 29,8 %.

⁷⁵ TRH PRÁCE 1997. Trh práce v roce 1997. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Integrovaný portál MPSV*[online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1997

Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1997 v %

Zdroj:⁷⁶

3.2 Období 1998 – 2003

1998

V roce 1998 nezaměstnanost mírně vzrostla z lednových 287 253 uchazečů o zaměstnání na 386 918 uchazečů o zaměstnání. Průměrná míra nezaměstnanosti se vyšplhala na 6,04 %. V roce 1998 se nově zaevidovalo 638 583 uchazečů o zaměstnání, což v porovnání s rokem 1997 je o 140 037 uchazečů více. Nejpočetnější skupinou nezaměstnaných i nadále zůstávala věková skupina 20 – 29 let. Z pohledu regionů se nezaměstnanost nejvíce dotýkala okresů Most, Chomutov, Louny a Teplice, ke kterým se přidaly i okresy jako Karviná, Ostrava a Přerov.⁷⁷ Následující graf popisuje situaci na trhu práce za rok 1998, kde je vyobrazena míra nezaměstnanosti

⁷⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

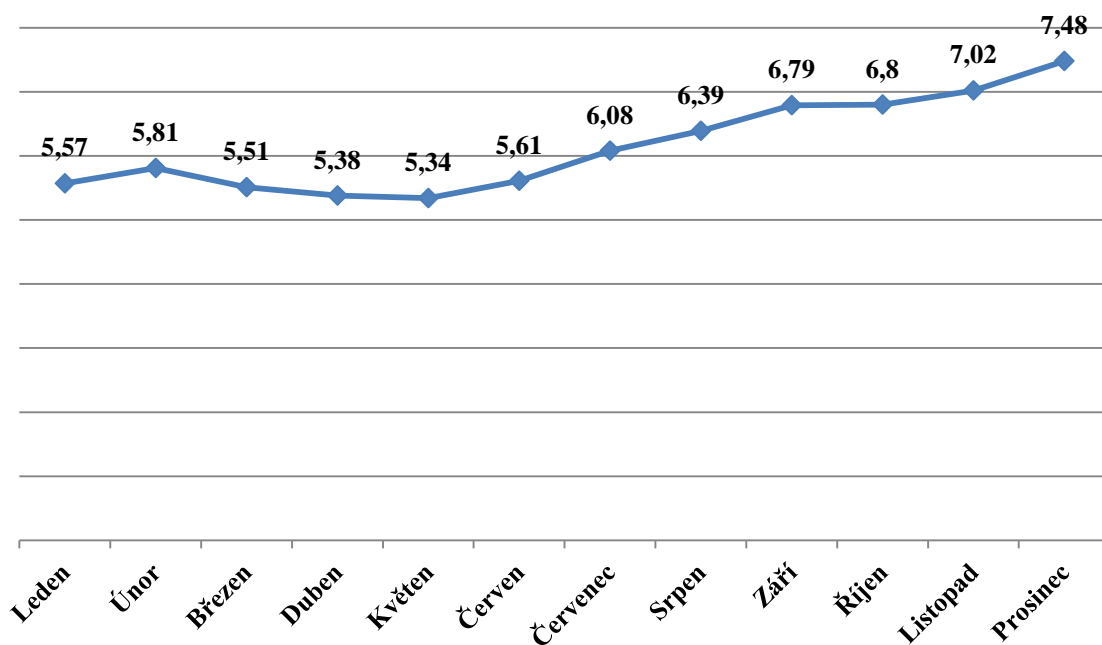
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁷⁷ PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1998. TRH PRÁCE 1998. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1998

za kalendářní rok. Graf č. 11 uvádí počet evidovaných uchazečů a uchazečů, kteří se nově zaevidovali na Úřadech práce.

Graf 10: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1998 v %

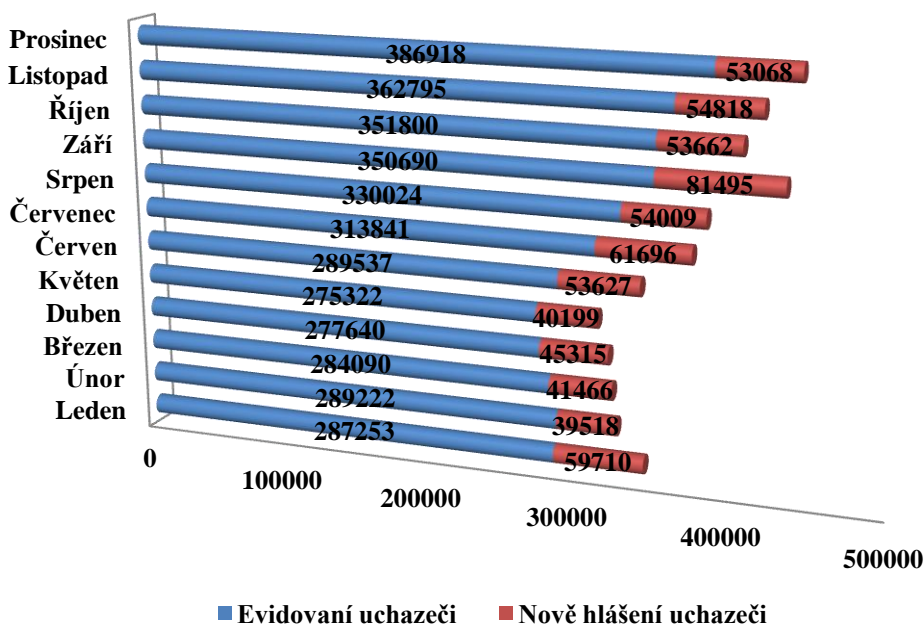
Zdroj:⁷⁸

⁷⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 11: Nezaměstnanost v roce 1998

Zdroj:⁷⁹

Rok 1998 zaznamenal v oblasti hospodářství pokles hospodářského růstu, od něhož se odvíjel nárůst nezaměstnanosti, ale také pokles zaměstnanosti, který se v tomto období snížil o 70 800. Průměrný počet zaměstnaných ve všech odvětvích národního hospodářství se pohyboval kolem 4 865,7 tisíc, což v přepočtu na procenta odpovídá 47,3 % obyvatel České republiky. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) v dalším období očekává celoroční průměrnou míru nezaměstnanosti blížíící se k 9 %.⁸⁰

1999

I v dalším období narůstala míra nezaměstnanost, která na konci prosince roku 1999 byla 9,37. Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1999 popisuje graf č. 12, kde si lze povšimnout, že měsíci dubnu a květnu nezaměstnanost nepatrně klesla.

⁷⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

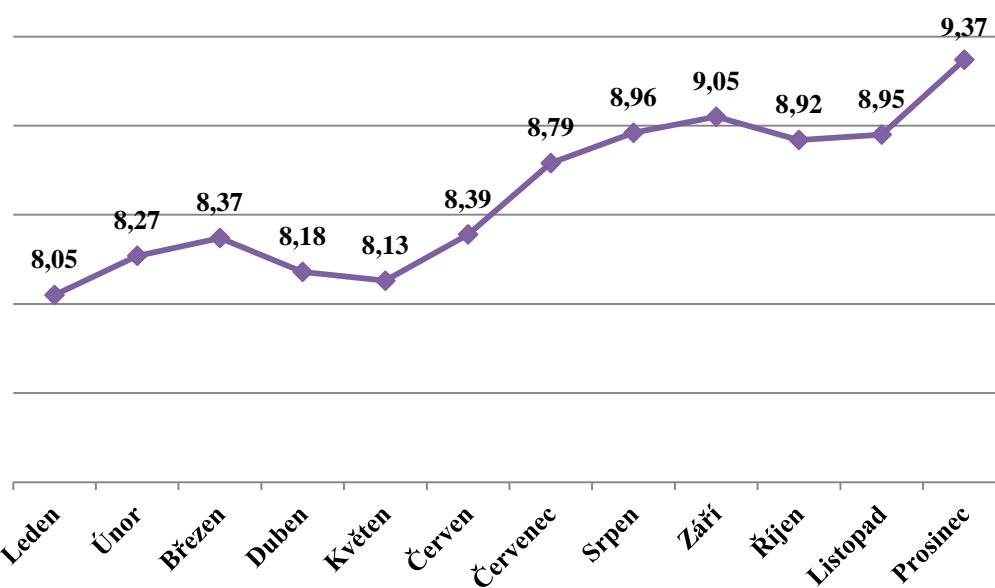
⁸⁰ PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1998. TRH PRÁCE 1998. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1998

Od června do září došlo k pomalému nárůstu nezaměstnanosti, opět nepatrný pokles byl zaznamenán v říjnu a listopadu. Na konci roku 1999 bylo v evidenci 461 923 uchazečů o zaměstnání (viz. Graf č. 13), což v porovnání s rokem 1998 bylo o 100 705 uchazečů více. Průměrný počet evidovaných vzrostl z 311 677 na 443 171 uchazečů. V přepočtu na procenta je to o 42% více než v předchozím roce.⁸¹

Na konci období byla největší míra nezaměstnanosti (15 % a více) v okresech Teplice, Most, Chomutov, Louny, Bruntál, Karviná a Ostrava. V tomto roce představovaly východiska pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti především „Programy realizace APZ na rok 1999“, jejichž součástí byl i „Program absolvent na rok 1999“. 2. pololetí roku 1999 se vyznačovalo oživením hospodářského růstu, i přesto však zaměstnanost poklesla o 101 600 pracovních sil.⁸²

Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1999 v %

Zdroj:⁸³

⁸¹ PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1999. ODBOR 41. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22].

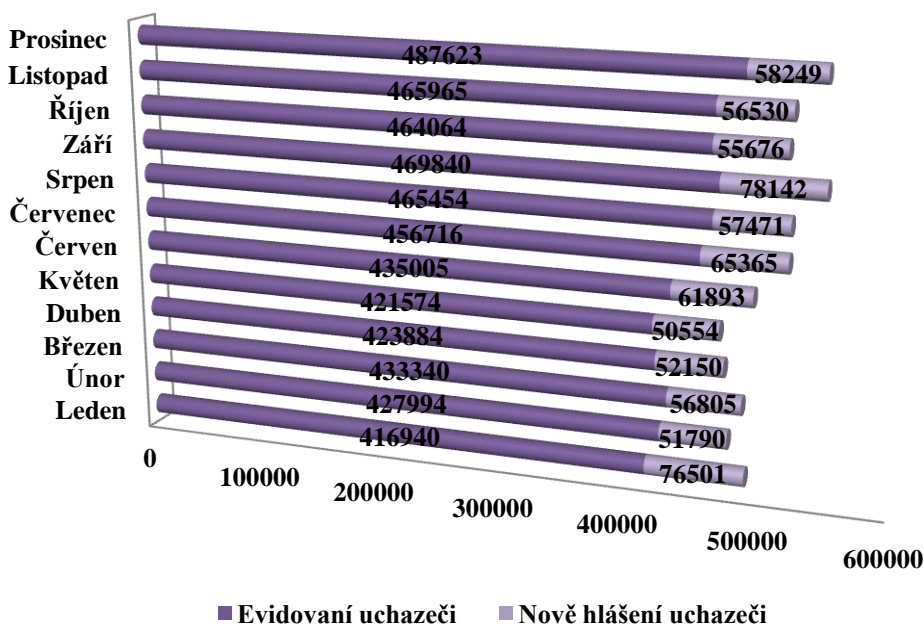
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1999

⁸² PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1999. ODBOR 41. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1999

⁸³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Graf 13: Nezaměstnanost v roce 1999

Zdroj:⁸⁴

2000

V roce 2000 byl vývoj nezaměstnanosti příznivější, neboť docházelo k nepatrnému snížení. Nejvyšší míra nezaměstnanosti (9,72) byla evidována v lednu, poté se postupně snižovala. Hlavní příčinou tohoto počátečního vzrůstu bylo zejména ukončení pracovních poměrů na dobu určitou. K nepatrnému nárůstu došlo v červenci, a to v důsledku nově příchozích uchazečů absolventů škol a mladistvých. K dalšímu zvýšení nezaměstnanosti došlo v prosinci. Hlavním důvodem tohoto jevu bylo jednak skončení sezonních prací, ale také skutečnost, že zaměstnavatelé nové pracovníky přijímají převážně na začátku nového roku (viz. Graf č. 14). Počet evidovaných uchazečů v prosinci 2000 byl nižší, než počet evidovaných na konci roku 1999, a to o 30 300 uchazečů. V roce 2000 bylo zaevidováno 668 158 nových uchazečů (viz. Graf č. 15), což je v porovnání s minulým rokem o 7,3 % méně, neboť předchozí

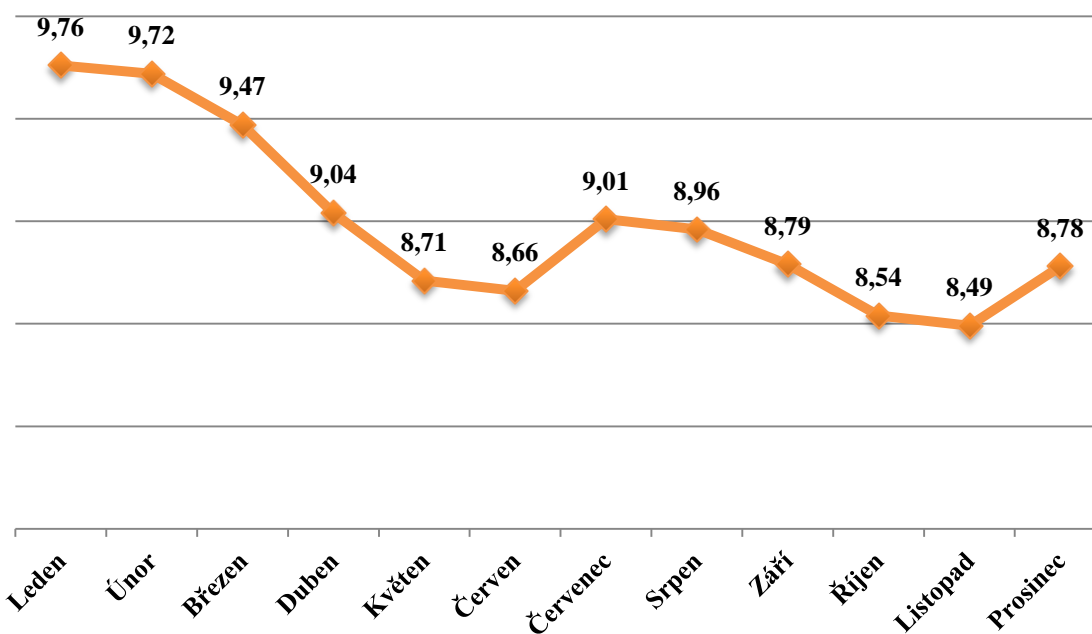
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁸⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

rok celkem evidoval 721 126 nových uchazečů. Z hlediska kvalifikace jsou nejpočetnější skupinou mezi nezaměstnanými vyučení a osoby s nedokončeným základním vzděláním. Absolutní nezaměstnaností jsou z územního hlediska postiženi Ostravský kraj, Ústecký a Olomoucký kraj. Nejnižší nezaměstnanost mají Praha, Budějovický kraj, Královéhradecký kraj a Liberecký kraj.⁸⁵

Graf 14: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2000

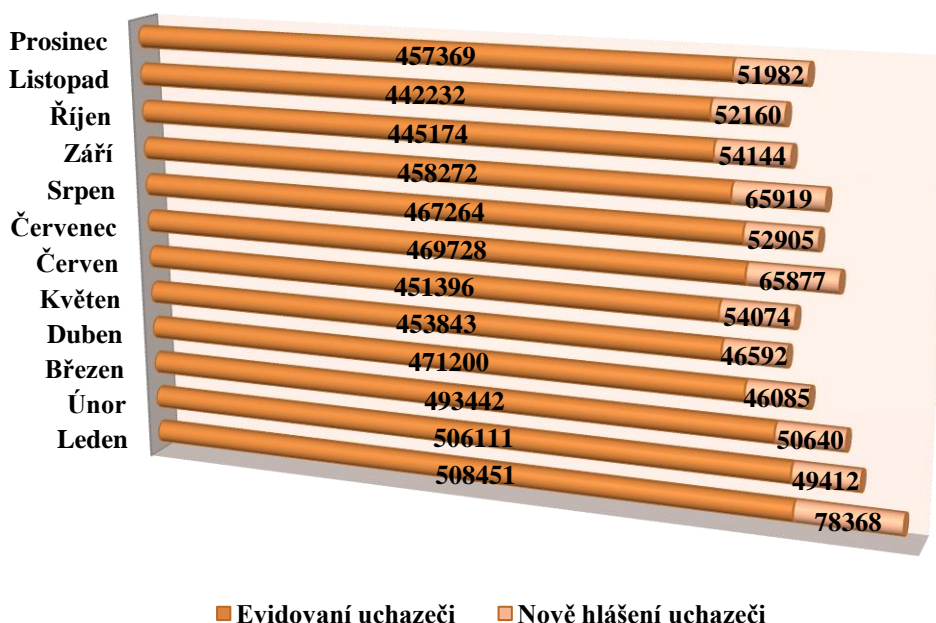
Zdroj:⁸⁶

⁸⁵ Analýza. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2001 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2000/analyza_za_rok_2000.pdf

⁸⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 15: Nezaměstnanost v roce 2000

Zdroj:⁸⁷

2001

Leden roku 2001 se vyznačoval zvýšením nezaměstnanosti na 9,10 (viz. Graf č. 16) z loňské prosincové míry nezaměstnanosti 8,78. Až do června počet nezaměstnaných klesal, ovšem v červenci v důsledku registrace absolventů škol na úřadech práce se míra nezaměstnanosti mírně zvýšila. Toto zvýšení se promítlo až do září. Opětný nárůst byl zaznamenán v prosinci, kde se počet nezaměstnaných vyšplhal na 461 923. Oproti minulému roku se celkově nově zaevidovalo o 2,2 % méně uchazečů o zaměstnání, přesněji řečeno v roce 2000 bylo 668 158 nových uchazečů a v roce 2001 pouze 653 585 uchazečů. Podrobnější informace o vývoji nezaměstnanosti udává Graf č. 17.

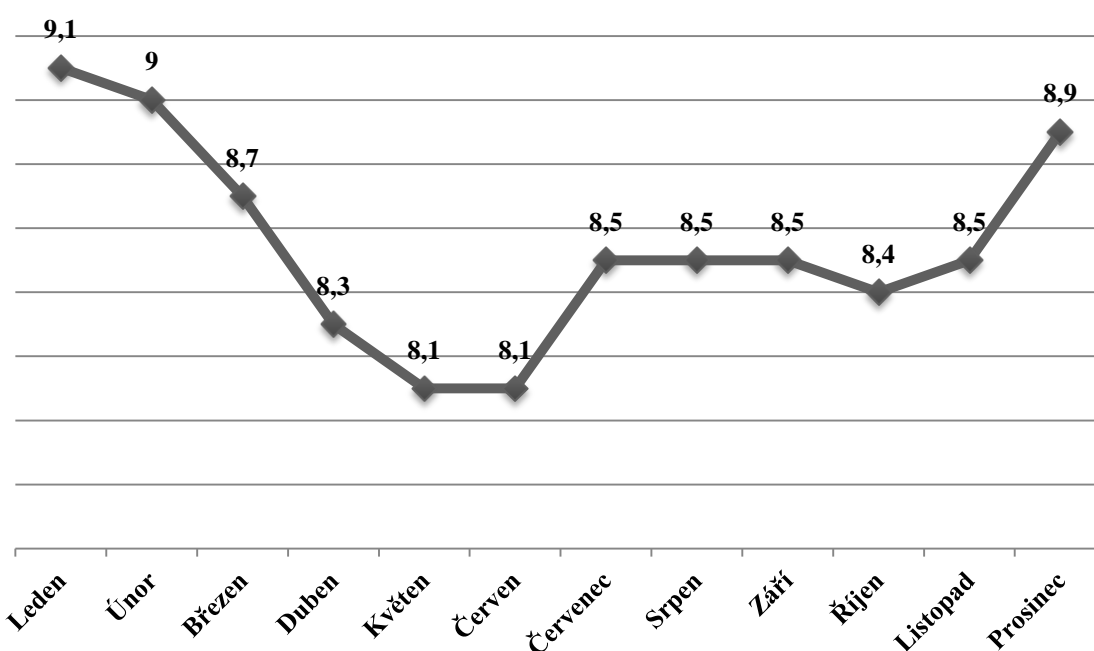
I nadále jsou nejvíce nezaměstnaností postiženi mladí lidé, ženy s malými dětmi, jedinci minimální kvalifikací (učni, osoby se základním vzděláním) a zdravotně postižení lidé. Věková kategorie 20 – 29 let i nadále zůstává nejpočetnější skupinou uchazečů

⁸⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

o zaměstnání z hlediska věkové struktury, kdy k poslednímu prosincovému dni je evidováno 31,9 % ze všech evidovaných uchazečů. Ústecký a Moravskoslezský kraj i nadále zabírá první místo v nejvyšší míře nezaměstnanosti. Nadále zůstává potřeba zaměřit politiku zaměstnanosti na rizikové skupiny uchazečů – hendikepovaní, absolventi škol, dlouhodobě nezaměstnaní. A za pozornost stojí vyřešení situace v nejohroženějších regionech - severní Morava a severozápadní Čechy.⁸⁸

Graf 16: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2001 v %

Zdroj:⁸⁹

⁸⁸ Analýza. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2002 [cit. 2015-01-22].

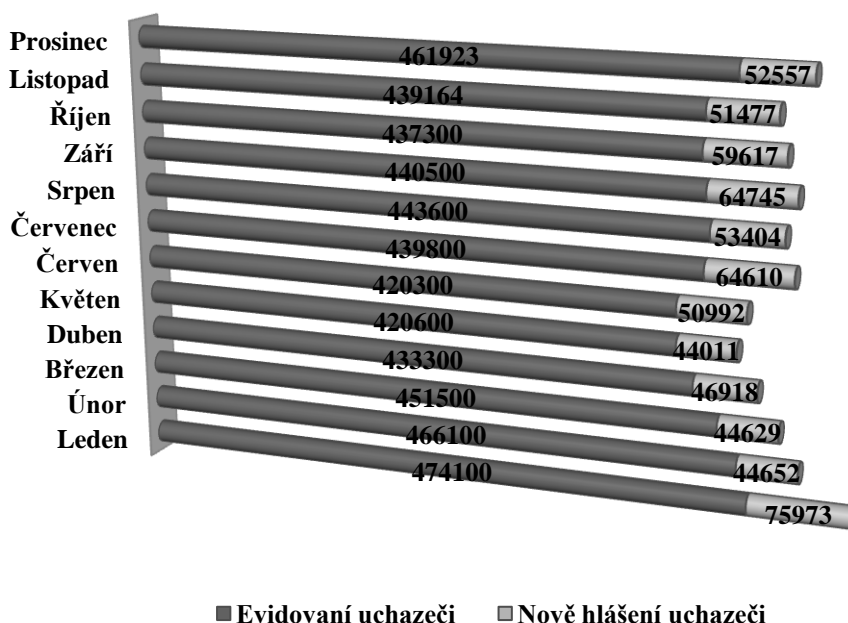
Dostupné

z:http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2001/analyza_za_rok_2001_promitnute_zmeny.pdf

⁸⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 17: Nezaměstnanost v roce 2001

Zdroj:⁹⁰

2002

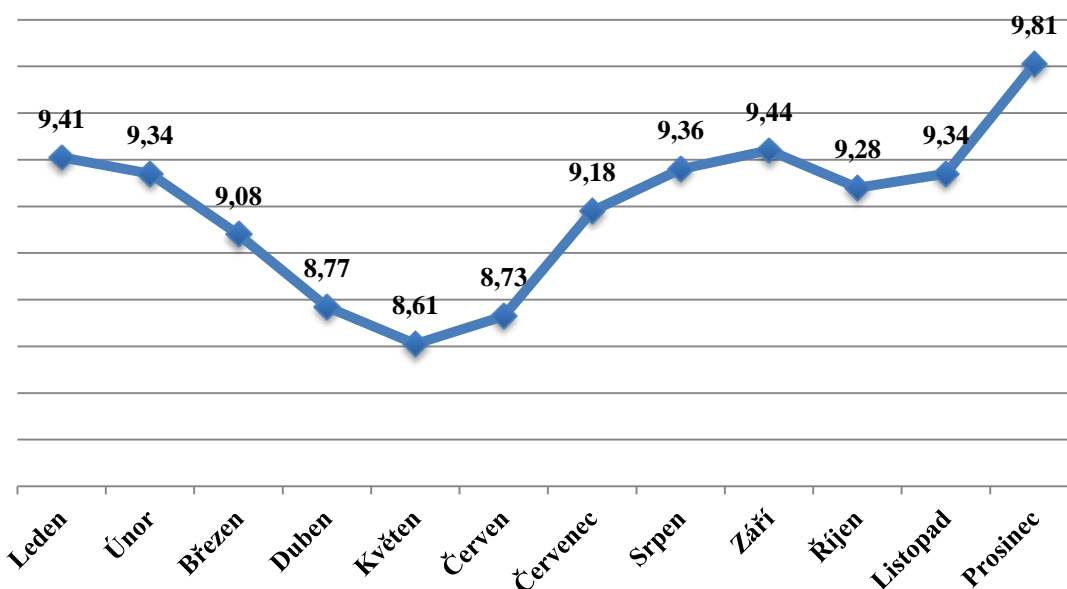
V lednu roku 2002 došlo opět k mírnému zvýšení míry nezaměstnanosti na 9,41. Procentuelně se jedná o zvýšení 3 %. Další nárůst byl zaznamenán v červnu díky přílivu čerstvých absolventů. Průměrná roční míra nezaměstnanosti se pohybovala okolo 8,54. Na konci roku bylo v evidenci uchazečů o zaměstnání celkem 514 435 nezaměstnaných (viz. Graf č. 19). V porovnání s minulým rokem je to o 11,4 % více. I v tomto roce jsou nezaměstnaností nejvíce postiženi osoby ve věku 20 – 29 let, osoby s minimální kvalifikací, zdravotně postižení a ženy s malými dětmi. V tomto roce se ovšem pomalu zvyšuje i podíl starších věkových kategorií. Z regionálního pohledu největší nezaměstnanost i nadále zůstává v Ústeckém kraji (Teplice, Most, Louny, Chomutov) a v Moravskoslezském kraji (Karviná, Ostrava-město), kde míra nezaměstnanosti převyšuje 17 %. Slabý růst evropské ekonomiky, posílení kurzu koruny – jedná se o další vlivy, které byly důvodem nárůstu nezaměstnanosti. Pro tento rok byly

⁹⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

východiskem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti „Programy realizace APZ na rok 2002, jejichž součástí byly i programy „První příležitost“ a „Nový start“

Graf 18: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2002 v %

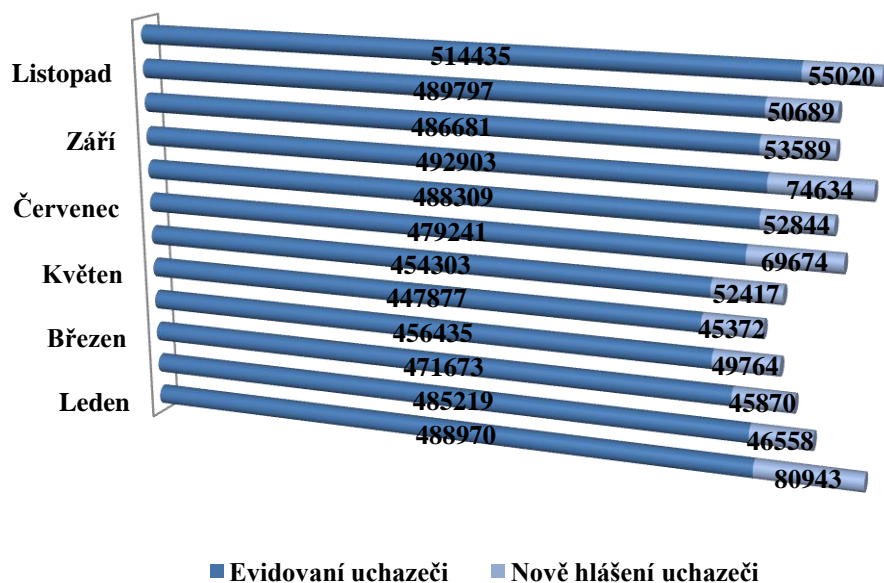
Zdroj:⁹¹

⁹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 19: Nezaměstnanost v roce 2002

Zdroj:⁹²

2003

Pro rok 2003 byl příznačný mírným poklesem zaměstnanosti a naopak nárůstem míry registrované nezaměstnanosti i přesto, že v roce 2003 byl příznivý růst ekonomiky.⁹³ Leden 2003 dosáhl míry nezaměstnanosti 10,22, což v porovnání s předchozím rokem je o 8,6 % více. Z následujícího Grafu č. 20 je patrné, že nejvyšší míry nezaměstnanosti dosáhl prosinec. Nejnižší míra nezaměstnanosti se pohybovala v květnu a červnu, poté následoval relativně prudký vzestup míry z 9,52 na 9,88.

V roce 2003 se na úřadech práce nově zaevidovalo celkem 666 276 uchazečů (viz. Graf č. 21). Oproti minulému roku, došlo ke snížení 1,64 %. Občané bez kvalifikace nebo s nízkou kvalifikací, ženy s malými dětmi, starší občané, absolventi škol, osoby se zdravotním postižením jsou i nadále nejvíce ohroženými skupinami

⁹² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

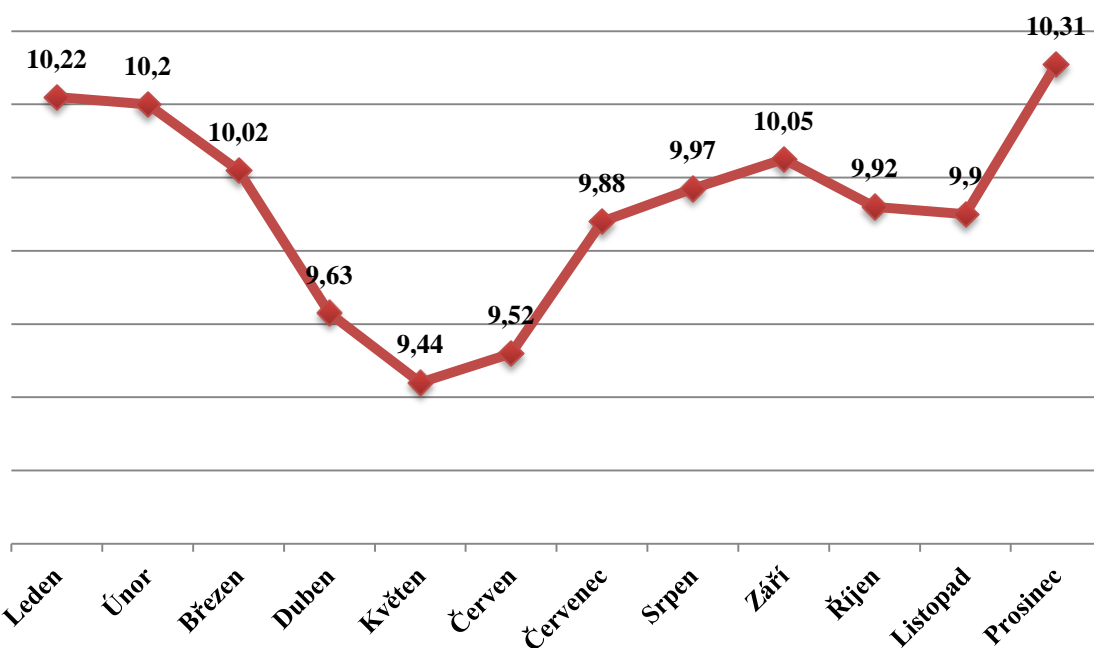
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁹³ Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti za rok 2003. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2004 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2003/analyza_zam_nezam_rok_2003.pdf

na trhu práce. Nejvyšší mírou nezaměstnanosti, která byla vyšší, než 18 % se potýkaly okresy Ústeckého kraje (Louny, Most, Teplice, Chomutov), Moravskoslezského kraje (Ostrava-město, Karviná, Bruntál) a z Olomouckého kraje Jeseník.⁹⁴

Graf 20: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2003

Zdroj:⁹⁵

V tomto roce se politika zaměstnanosti zaměřila především na snižování dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti znevýhodněných kategorií občanů, kteří se ucházejí o zaměstnání. Hlavní východisko pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti byly „Programy realizace APZ na rok 2003“, součástí těchto programů i nadále zůstávaly programy „První příležitost“ a „nový start“.⁹⁶

⁹⁴ Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti za rok 2003. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2004 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2003/analyza_zam_nezam_rok_2003.pdf

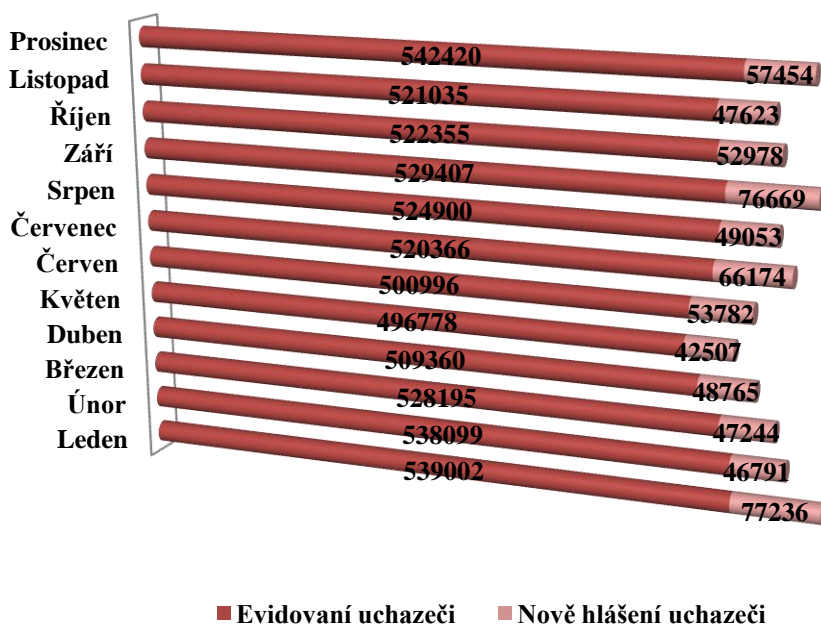
⁹⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

⁹⁶ Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti za rok 2003. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2004 [cit. 2015-01-22].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2003/analyza_zam_nezam_rok_2003.pdf

Graf 21: Nezaměstnanost v roce 2003

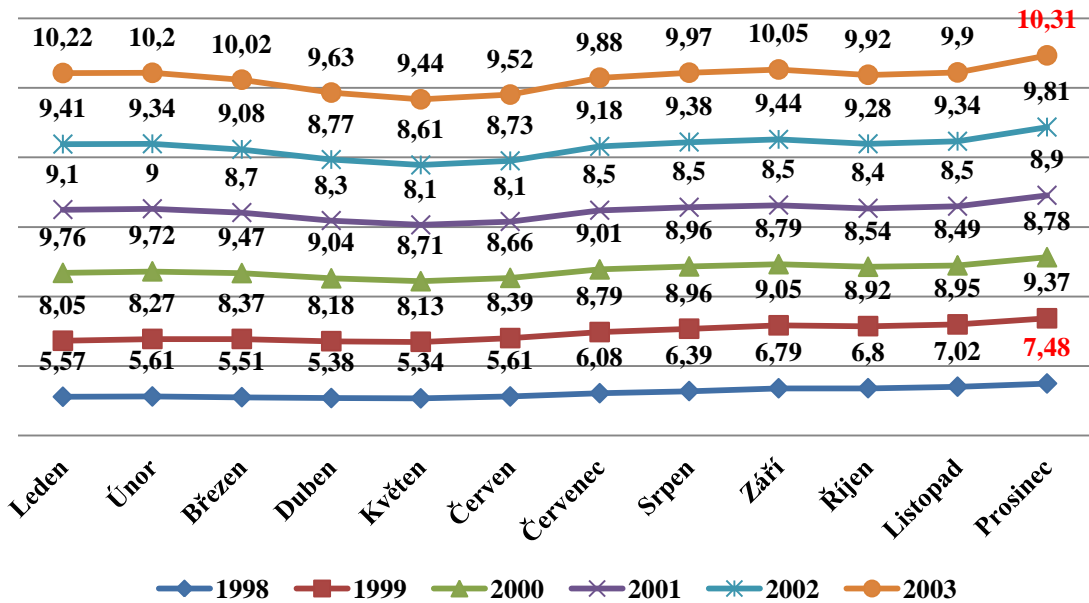
Zdroj:⁹⁷

Na následujícím grafu autorka zhodnotila vývoj míry nezaměstnanosti za období 1998 – 2003, která se zvýšila o 37,83 %. Z grafu je dále patrné, že nejnižší nezaměstnanost bývá v květnu a červnu a poté dochází k opětovnému nárůstu.

⁹⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 22: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 1998 - 2003

Zdroj:⁹⁸

3.3 Období 2004 – 2009

2004

Rok 2004 s sebou přinesl velkou změnu, co se týče počítání míry registrované nezaměstnanosti. Až doposud se míra nezaměstnanosti počítala jako následující podíl:

$$\text{Míra registrované nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet neumístěných uchazečů o zaměstnání}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Nově od 3. čtvrtletí 2004 se počítá míra registrované nezaměstnanosti novou metodikou:

⁹⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

$$\text{Míra registrované nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání}}{\text{pracovní síla}} * 100^{99}$$

Jedná se o podíl uchazečů o zaměstnání, kteří jsou připraveni ihned nastoupit do zaměstnání a pracovní silou. Pracovní síla v tomto případě představuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo tj. počet zaměstnaných z Veřejného šetření pracovních sil (VŠPS), počet pracujících cizinců ze třetích zemí, kteří mají platné povolení k zaměstnání, dále se jedná o počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání.¹⁰⁰

Podle nové metodiky se roční míra nezaměstnanosti pohybovala kolem 9,19. Následující graf popisuje vývoj míry nezaměstnanosti podle staré, ale také již podle nové metodiky. Autorka však vychází z již nové metodiky. Na základě Grafu č. 23 je patrné, že nezaměstnanost celkově mírně klesla. Největší pokles byl zaznamenán v květnu, kdy míra nezaměstnanosti byla oproti lednové 9,89 o 10,6 % nižší. Snižování nezaměstnanost mělo i kladný dopad na kraje trpící nejvyšší mírou nezaměstnaností – Moravskoslezský, Ústecký a Olomoucký kraj. V tomto roce ovšem došlo k nárůstu rizikových skupin osob zdravotně postižených, ale také osob starších 50 let. Naopak se snížil počet osob mladších 25 let.¹⁰¹

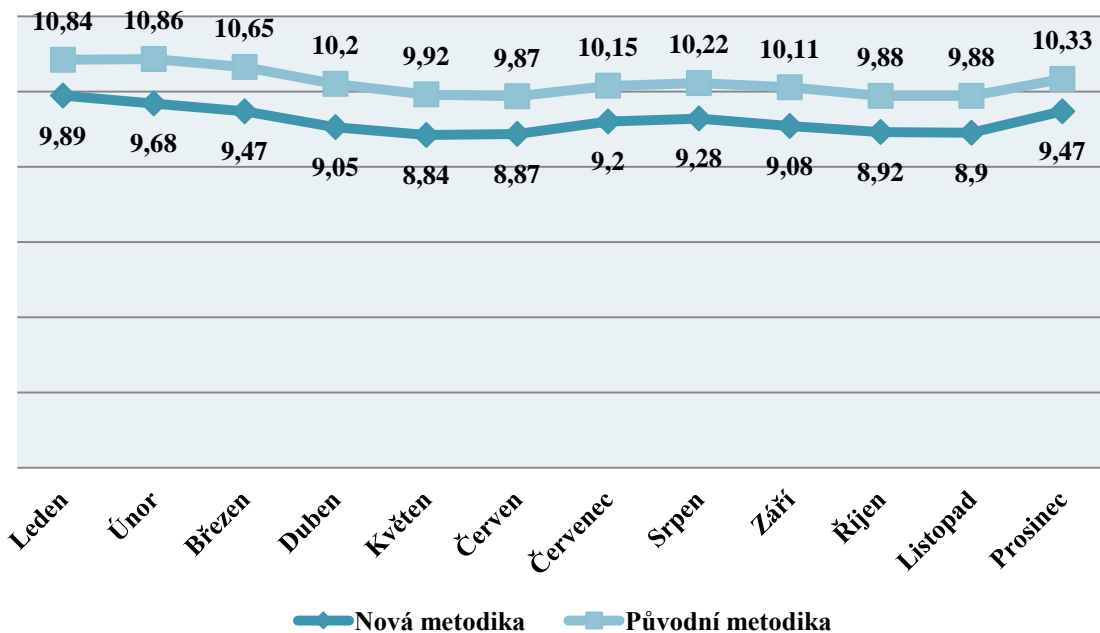
⁹⁹ Hlavní makroekonomické ukazatele ČR. BUSINESSINFO. *BusinessInfo.cz* [online]. 23. 5. 2011 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavni-makroekonomicke-ukazatele-cr-3112.html#obmiranezam>

¹⁰⁰ P.A.SEMI. *Míra (ne)zaměstnanosti* [online]. - [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://semi.gurroa.cz/Stat/Nezamestnanost_png.html

¹⁰¹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2005 [cit. 2015-01-22].

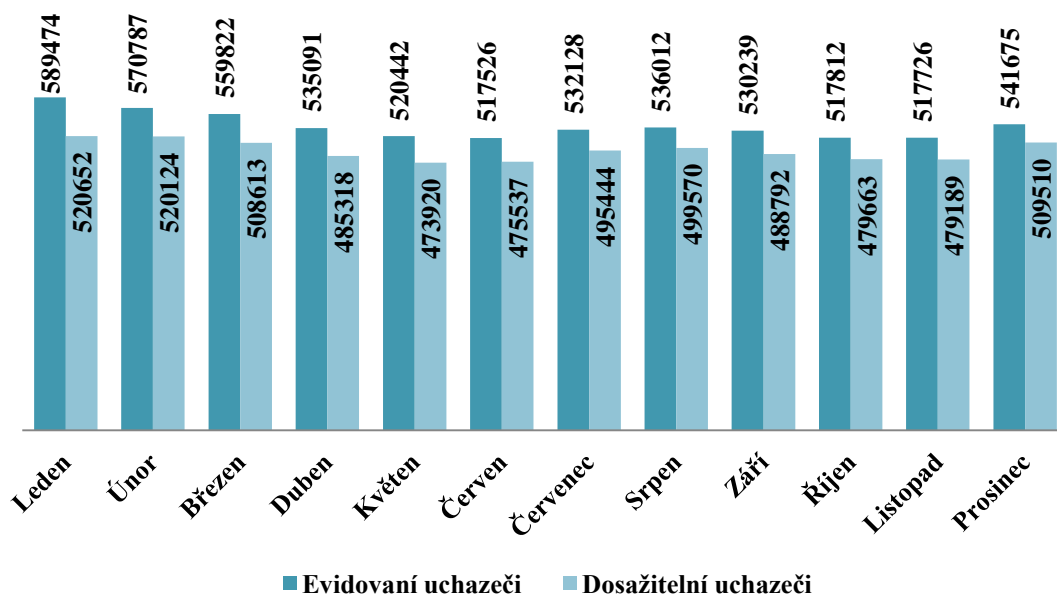
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2004/analyza_zam_nezam_rok_2004.pdf

Graf 23: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2004 v %

Zdroj:¹⁰²

Graf 24: Evidovaní a dosažitelní uchazeči v roce 2004

Zdroj:¹⁰³

¹⁰² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Na předchozím Grafu č. 24 je zachycen vývoj počtu evidovaných uchazečů a dosažitelných uchazečů (uchazeči, kteří jsou připraveni jít ihned do zaměstnání).

2005

Vzhledem ke skutečnosti, že Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) dne 7. listopadu 2012 zveřejnila přechod na nový ukazatel nezaměstnanosti, který nese název Podíl nezaměstnaných osob, autorka bude od roku 2005 pracovat s tímto ukazatelem. Míra nezaměstnanosti zavedená v roce 2004 poměřovala uchazeče o zaměstnání jen k ekonomicky aktivním osobám, nový výpočet uvádí podíl nezaměstnaných osob, kde čitatelem je počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let a jmenovatelem součet obyvatelstva ve věku 15 – 64 let. S tímto novým ukazatelem může autorka pracovat pouze od roku 2005, neboť předešlé roky nejsou k dispozici, jelikož MPSV dopočítala časovou řadu zpětně pouze do tohoto roku. Autorka bude na následujících stránkách zveřejňovat grafy, které se týkají Podílu nezaměstnaných osob za příslušná období za celou republiku, dále grafy, ve kterých bude Podíl nezaměstnaných rozpracován podle krajů a v poslední řadě autorka bude znázorňovat grafy týkající se počtu evidovaných uchazečů na úřadech práce za sledované období.¹⁰⁴

V roce 2005 probíhal vývoj nezaměstnanosti jako v předešlém roce. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v lednu, který činil 7,3 %. Poté probíhal postupný pokles, který se zastavil červnu na 6,3 %. Další snížení nezaměstnanosti bylo zaznamenáno v říjnu a listopadu, kdy se nezaměstnanost pohybovala kolem 6,3 %. V lednu 2005 bylo celkem evidováno 561 662 uchazečů, na konci prosince to bylo již o 10 % méně, konkrétně 510 416 uchazečů (viz. Graf č. 26). V tomto roce opět vzrostl počet osob se zdravotním postižením, také se zvyšuje nezaměstnanost osob starších 50 let.

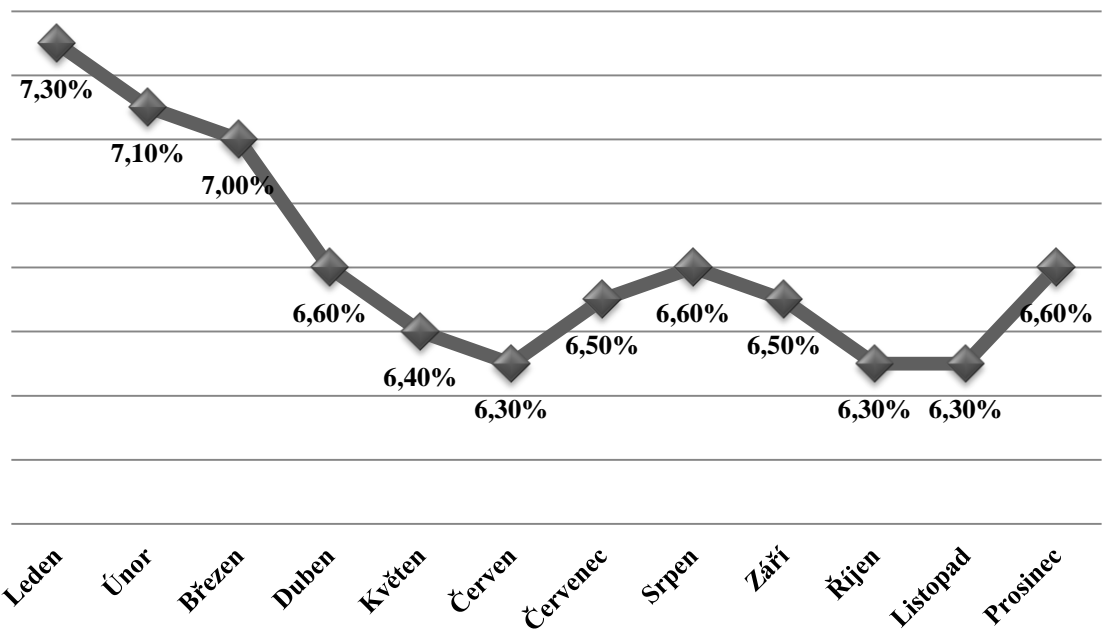
¹⁰³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

¹⁰⁴ PLÍVOVÁ, Viktorie. ZMĚNA VÝPOČTU UKAZATELE REGISTROVANÉ NEZAMĚSTNANOSTI. In: *Společná tisková zpráva Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR* [online]. 7. 11. 2012 [cit. 2015-01-22].

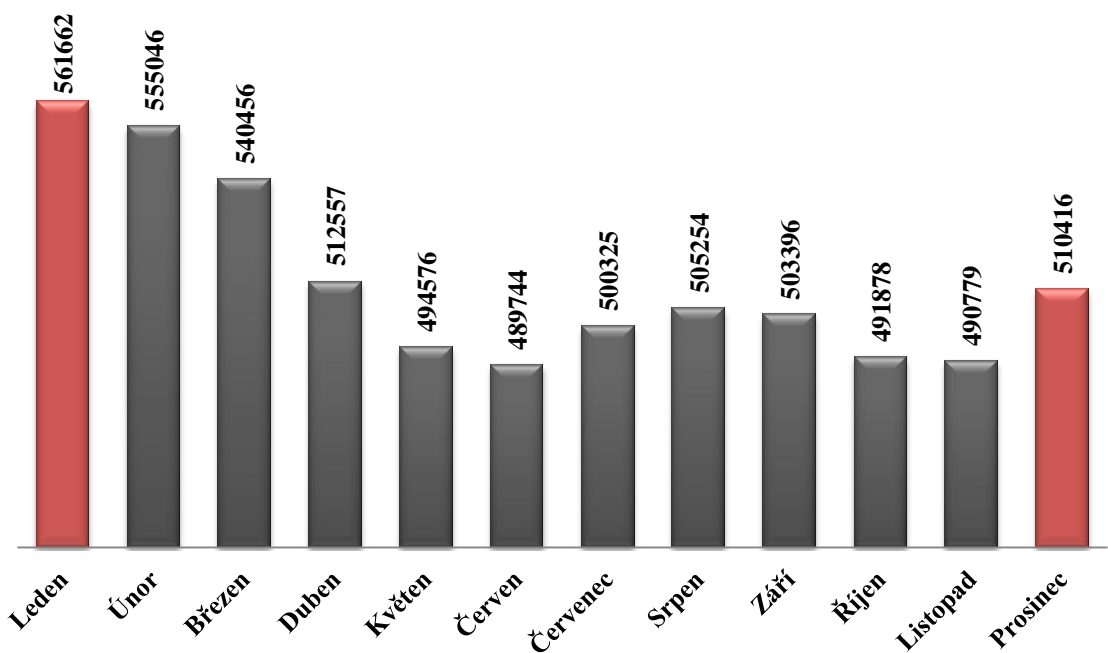
Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13856/tz_071112a.pdf

Graf 25: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2005 v %

Zdroj:¹⁰⁵

Graf 26: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2005

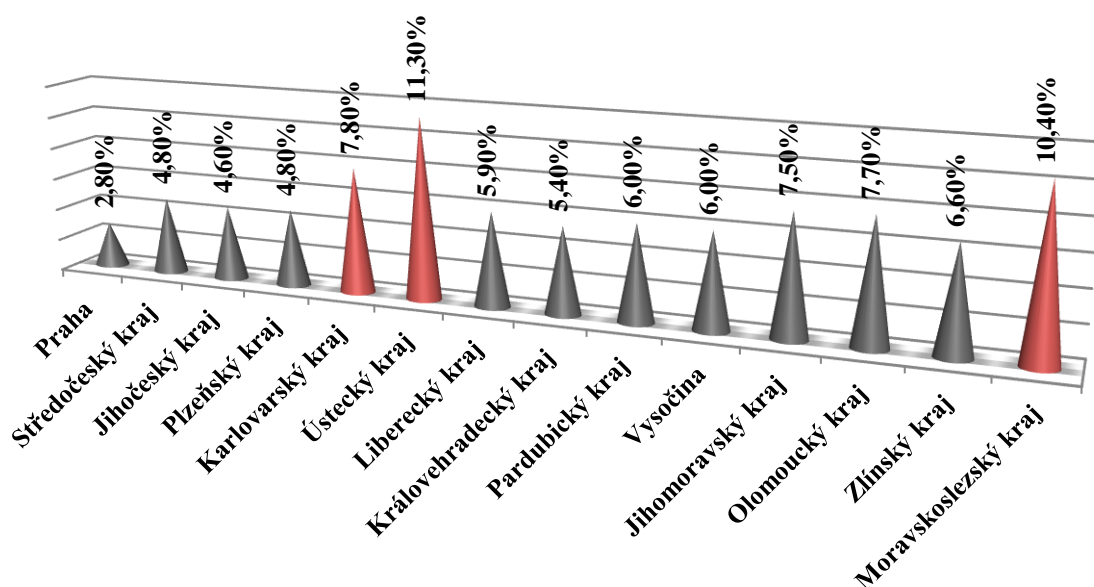
Zdroj:¹⁰⁶

¹⁰⁵ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Pozitivum v tomto roce bylo snížení nezaměstnanosti ve všech krajích kromě kraje Jihočeského. Největším poklesem nezaměstnanosti byl dotčen Moravskoslezský a Olomoucký kraj, kde byla druhá a třetí nejvyšší nezaměstnanost.¹⁰⁷ Vývoj nezaměstnanosti popisuje následující Graf č. 27, z něhož je patrné, že největší nezaměstnaností je i nadále zasažen Moravskoslezský kraj s nezaměstnaností 10,4 %, Ústecký kraj (11,3 %) a Karlovarský kraj (7,8 %). Nejnížší nezaměstnanost je podle očekávání v Praze.

Graf 27: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2005

Zdroj:¹⁰⁸

¹⁰⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0. Dostupné

z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

¹⁰⁷ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2005 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf

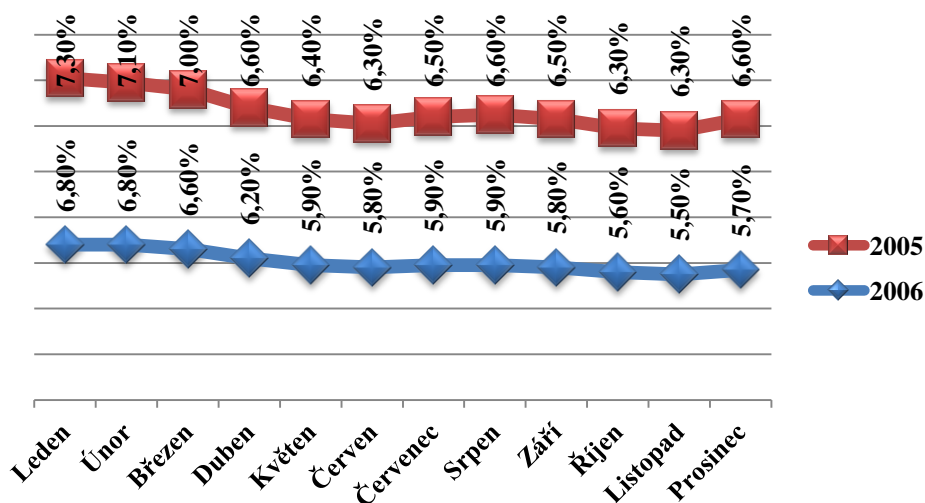
¹⁰⁸ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

2006

Rok 2006 nadále pokračoval v trendu vyšší nezaměstnanosti v lednu. Oproti lednu předešlého roku se nezaměstnanost snížila ze 7,3 % na 6,8 % (viz. Graf č. 28). Nejnižší nezaměstnanost Česká republika zaznamenala v říjnu (5,6 %) a listopadu (5,5 %) tohoto roku. V tomto roce dochází ke zvýšení počtu ekonomicky aktivních obyvatel, který má samozřejmě vliv, jak na růst zaměstnanosti, tak pokles nezaměstnanosti. Můžete si povšimnout, že pokles nezaměstnanosti je výraznější, než v předešlém roce.¹⁰⁹

Na počátku tohoto roku bylo hlášeno 531 235 uchazečů o zaměstnání, v závěru roku jejich počet klesl o 82 690 uchazečů na 448 545 uchazečů. MPSV uvádí, že průměrný počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou registrováni na úřadech práce, činil 474 790 uchazečů. Vývoj registrovaných uchazečů o zaměstnání znázorňuje následující Graf č. 29.

Graf 28: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2005 a 2006 v %

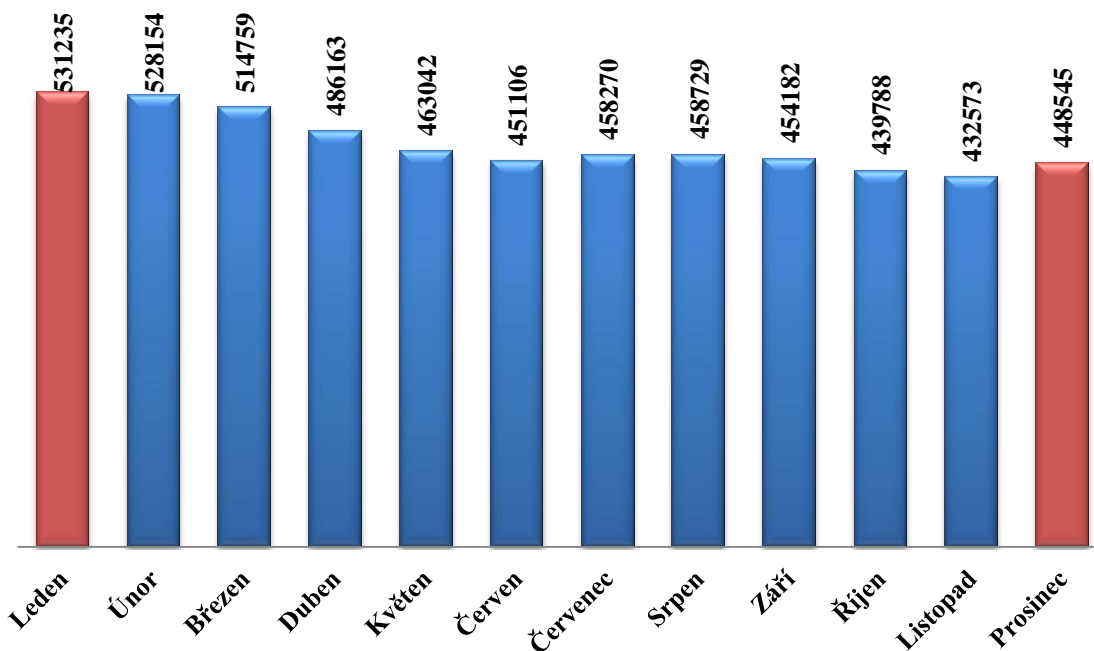
Zdroj:¹¹⁰

¹⁰⁹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2007 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2006/Analyza0612.pdf

¹¹⁰ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 29: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2006

Zdroj:¹¹¹

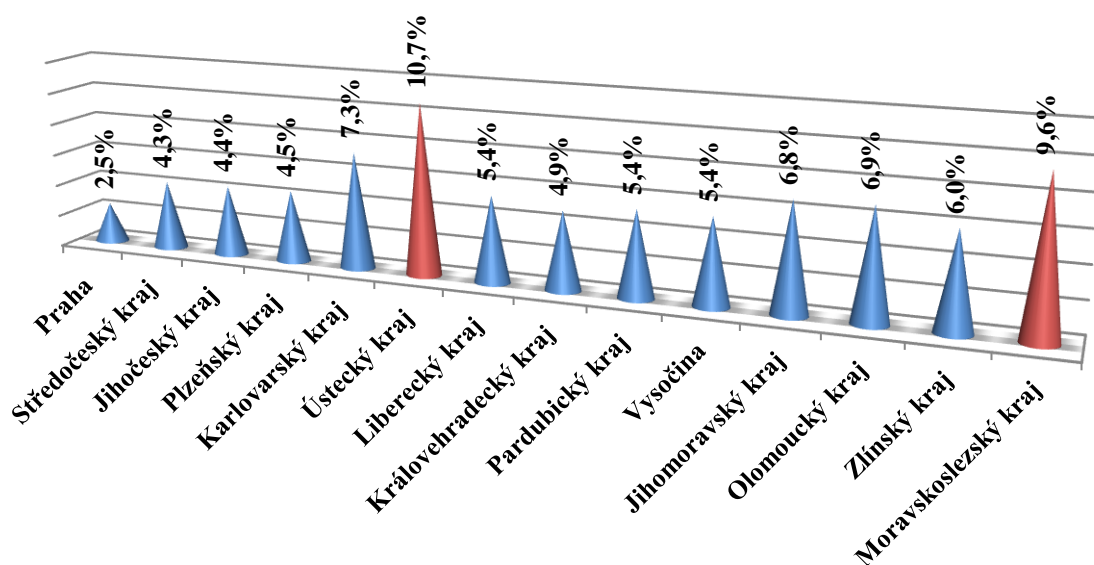
V tomto roce se také zastavil dlouhodobý nárůst nezaměstnanosti osob starší 50 let, klesl počet osob se zdravotním postižením a dlouhodobě nezaměstnaných. Mezi další pozitiva se řadí i pokles nezaměstnanosti ve všech krajích, zejména v Olomouckém, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Vývoj nezaměstnanosti podle krajů znázorňuje i následující graf č. 30. V roce 2006 se celkově zvýšila zaměstnanost a zrychlil se pokles nezaměstnanosti. Zaměstnavatelé nabízejí volná pracovní místa, ale uchazeči často neodpovídají požadavkům zaměstnavatele z hlediska praxe a vzdělání. Proto se na zmírnění těchto nedostatků orientuje i politika zaměstnanosti.¹¹²

¹¹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

¹¹² Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2007 [cit. 2015-01-23].

Graf 30: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2006

Zdroj:¹¹³

2007

V roce 2007 došlo k dalšímu snižování nezaměstnanosti, kdy na konci ledna se blížila nezaměstnanost k 5,9 a na konci roku byla nezaměstnanost o 21,05 % nižší. Na vývoji nezaměstnanosti se projeví sezónní faktory, které měly vliv na nezaměstnanosti i v předešlých letech. Nejvyšší nezaměstnanost byla opět v lednu, kdy dosahovala 5,9 % (viz. Graf č. 31) a na Úřadech práce bylo registrováno celkem 465 458 uchazečů. V dalších měsících byl zaznamenán pokles, který i souvisí se začátky sezónních prací – stavebnictví a zemědělství. Nejnižší nezaměstnanost byla evidována v listopadu, kdy počet evidovaných uchazečů klesl na 341 438 (viz. Graf č. 32). Měsíc prosinec eviduje mírné zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání zejména i proto, že končí sezónní práce.¹¹⁴ Na poklesu nezaměstnanosti se podílel i příznivý ekonomický vývoj,

¹¹³ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

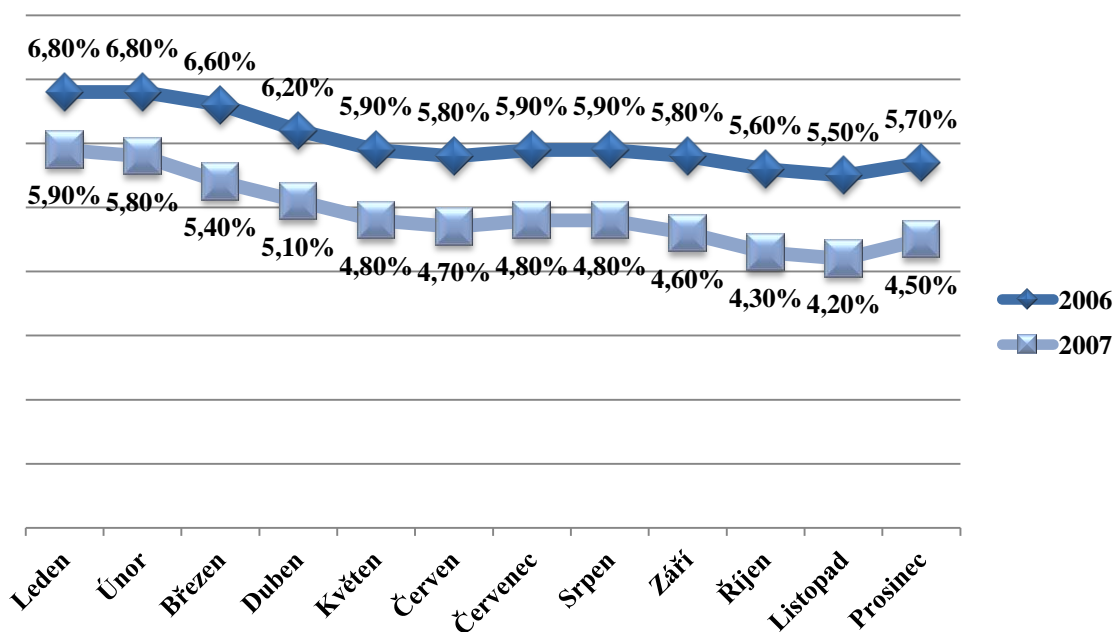
¹¹⁴ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2008 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf

ale také demografický vývoj, neboť na trh práce přicházejí slabší populační ročníky a naopak silné populační ročníky odcházejí do důchodu.

Z Grafu č. 33 je patrné, že nejvyšší nezaměstnanosti i nadále zůstává v Moravskoslezském a Ústeckém kraji s nezaměstnaností 7,8 % a 8,9 %. Naopak nejnižší nezaměstnaností disponuje Praha s 2,1 % nezaměstnaností.

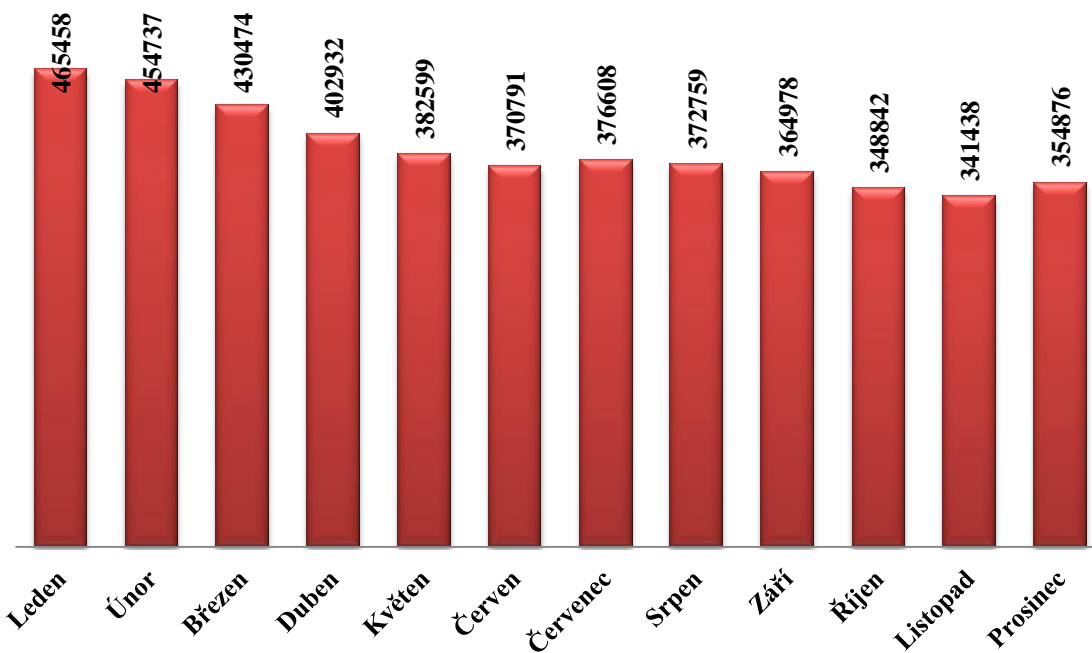
Graf 31: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2006 a 2007 v %

Zdroj:¹¹⁵

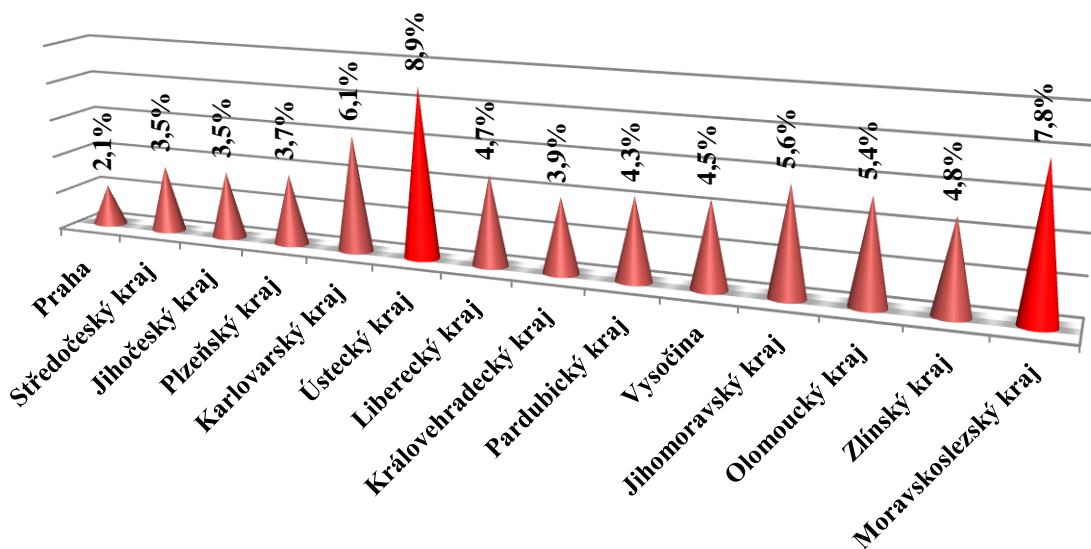
¹¹⁵ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 32: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2007

Zdroj:¹¹⁶

Graf 33: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2007

Zdroj:¹¹⁷

¹¹⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

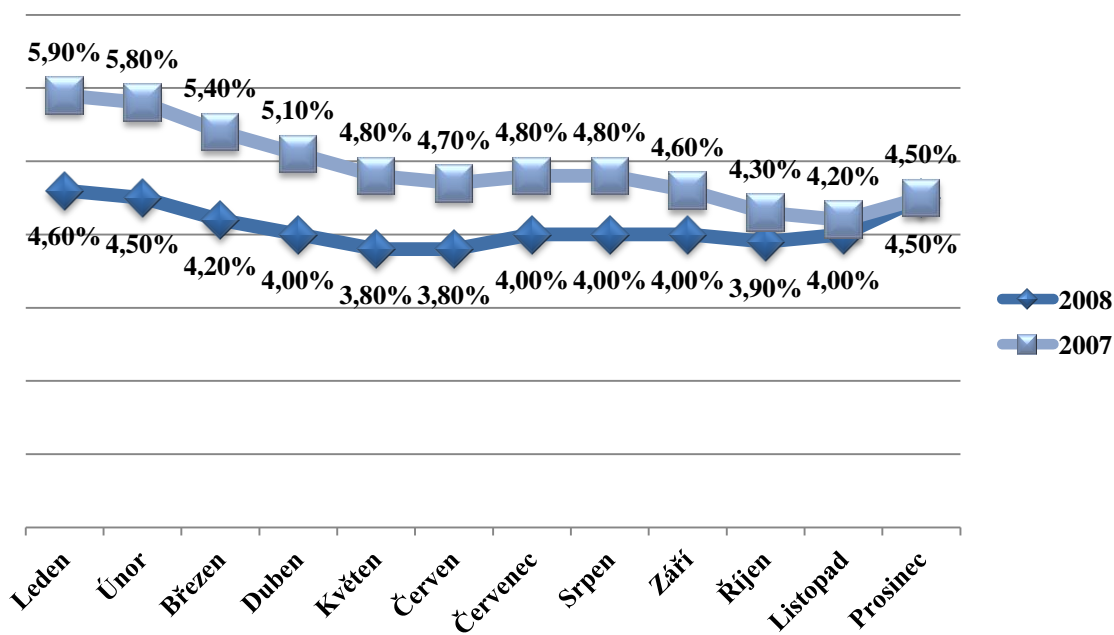
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

2008

Nezaměstnanost se počátkem roku 2008 zvýšila pouze nepatrně, poté následoval její pokles až do června tohoto roku, kdy se podíl nezaměstnanosti pohyboval kolem 3,8 %. Od druhého pololetí trh práce začal vykazovat vyšší nezaměstnanost, která byla ovlivněna světovou finanční a ekonomickou krizí. Důsledkem této krize nastalo hromadné propouštění na konci roku 2008 především v automobilovém průmyslu a sklářském průmyslu.¹¹⁸

V roce 2008 bylo na Úřadech práce na konci ledna zaevidováno 364 544 uchazečů k 31. 12. činil stav 352 250 evidovaných uchazečů, což je pouze nepatrný rozdíl. Vývoj počtu evidovaných plně zobrazuje následující Graf č. 35.

Graf 34: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2007 a 2008 v %

Zdroj:¹¹⁹

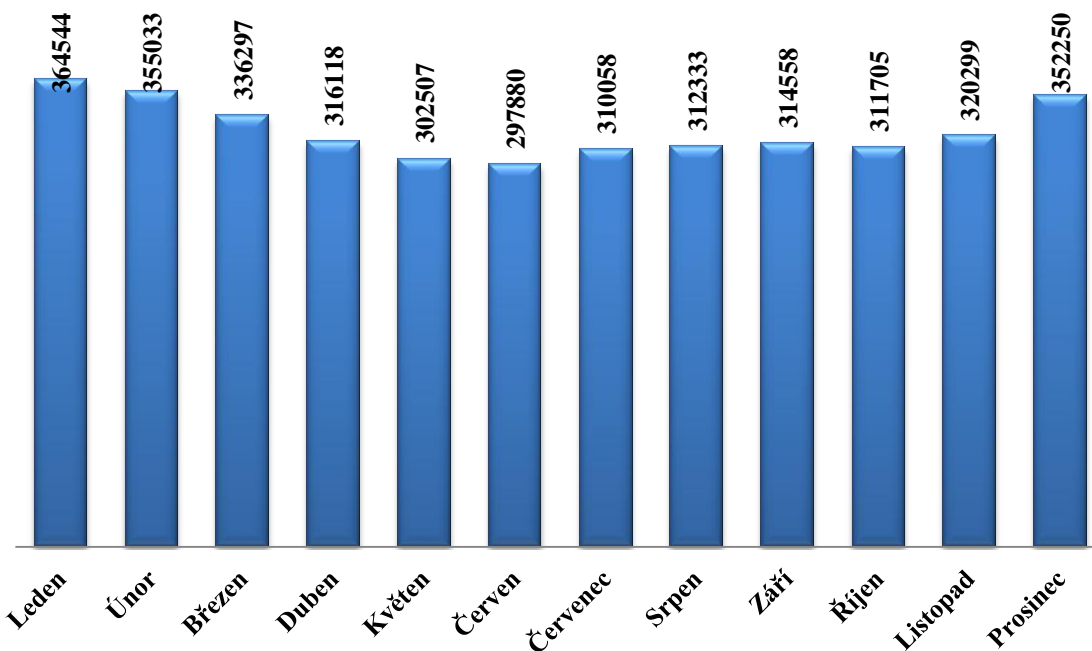
¹¹⁷ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹¹⁸ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2009 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf

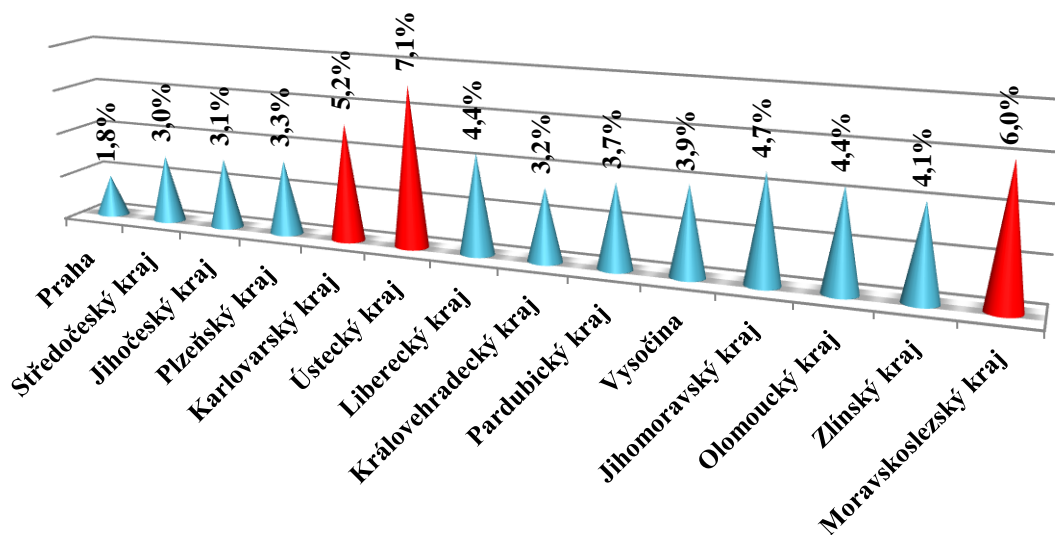
¹¹⁹ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 35: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2008

Zdroj:¹²⁰

Graf 36: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2008

Zdroj:¹²¹

¹²⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

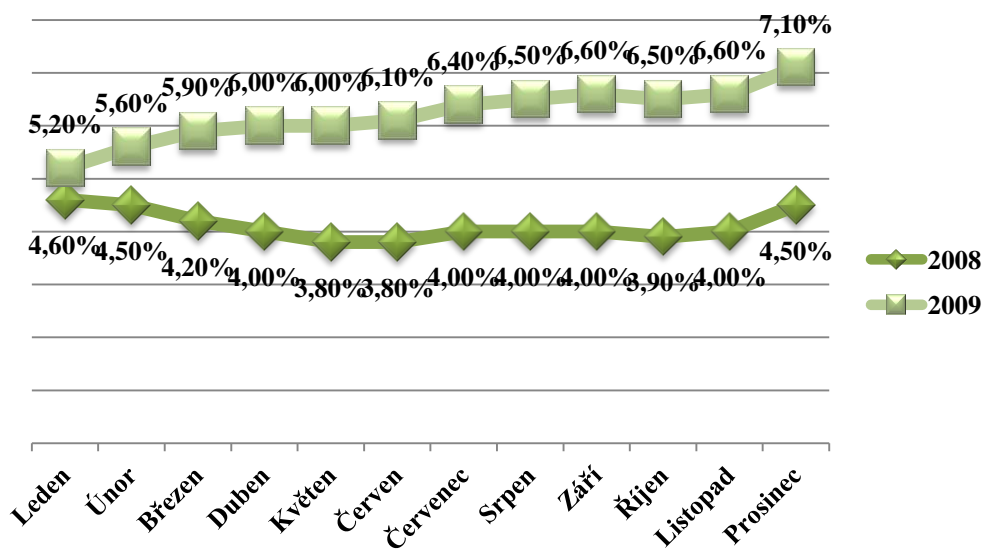
Nejvyšší nezaměstnanost z regionálního pohledu je opět v Ústeckém, Moravskoslezském, ale také v Karlovarském kraji. Nejnižší nezaměstnanost je tradičně v Praze (viz. Graf č. 36).

2009

Trh práce byl v roce 2009 ovlivněn především světovou hospodářskou krizí, která se začala projevovat již koncem roku 2008. V průběhu roku důsledkem světové hospodářské krize nejvíce poklesla volná pracovní místa v zpracovatelském průmyslu. Z počátečních 5,2 % nezaměstnanosti, byla na konci prosince výše nezaměstnanosti 7,1 % (viz. Graf č. 37).

V lednu bylo na úřadech práce registrováno celkem 398 061 (viz. Graf č. 38) uchazečů, na konci roku bylo již o 141 075 uchazečů více, což odpovídá nárůstu o 35,4 %.

Graf 37: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2008 a 2009 v %

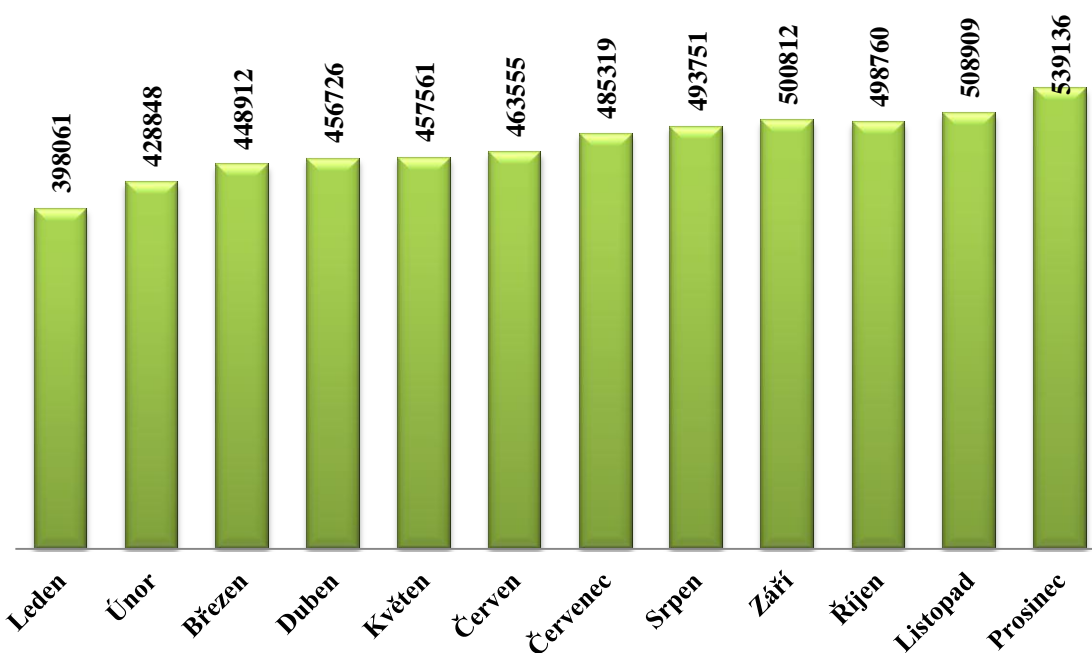

Zdroj:¹²²

¹²¹ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹²² ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 38: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2009

Zdroj:¹²³

Vývoj nezaměstnanosti výrazně ovlivnil mladé osoby do věku 25 let, naopak byl pomalejší nárůst počtu starších občanů, což si lze vysvětlit jednáním zaměstnavatelů zaměstnávat starší pracovníky, kteří mají větší praxi a zkušenosti před mladými lidmi bez praxe.¹²⁴ největší nezaměstnanost z hlediska regionu, zaznamenal Moravskoslezský kraj, který oproti předešlému roku (6 %) zaznamenal velký vzestup nezaměstnanosti na 8,1 %. Kromě Moravskoslezského kraje, Ústecký kraj disponuje s nejvyšší nezaměstnaností (8,9 %). Karlovarský, Liberecký a Olomoucký kraj mělo nezaměstnanost přesahující 7 % (Graf č. 39).

Graf č. 40 znázorňuje vývoj nezaměstnanosti v letech 2005 – 2009, z něhož je patrné, že nejnižší průměrná nezaměstnanost byla v roce 2008, která byla oproti ostatním

¹²³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

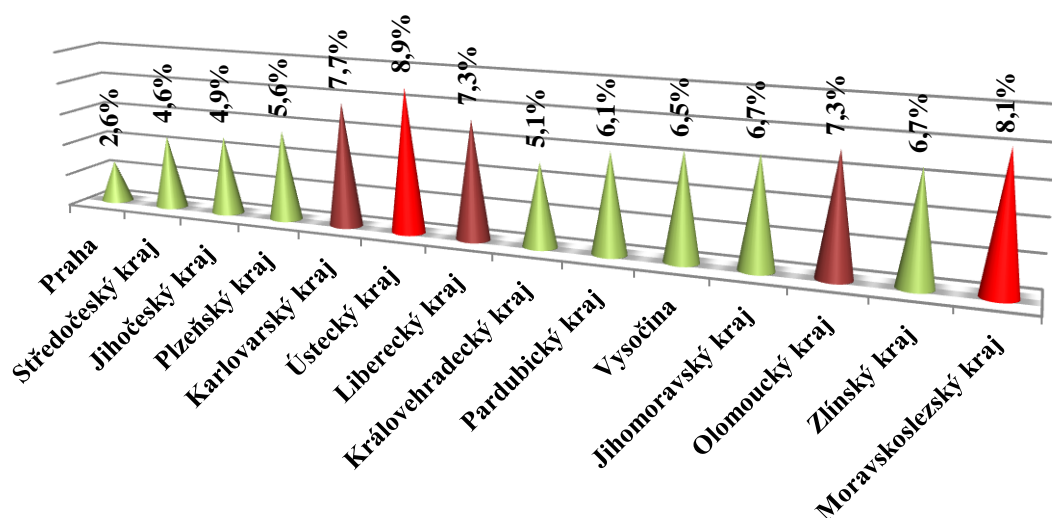
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

¹²⁴ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009. In: Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce[online]. duben 2010 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf

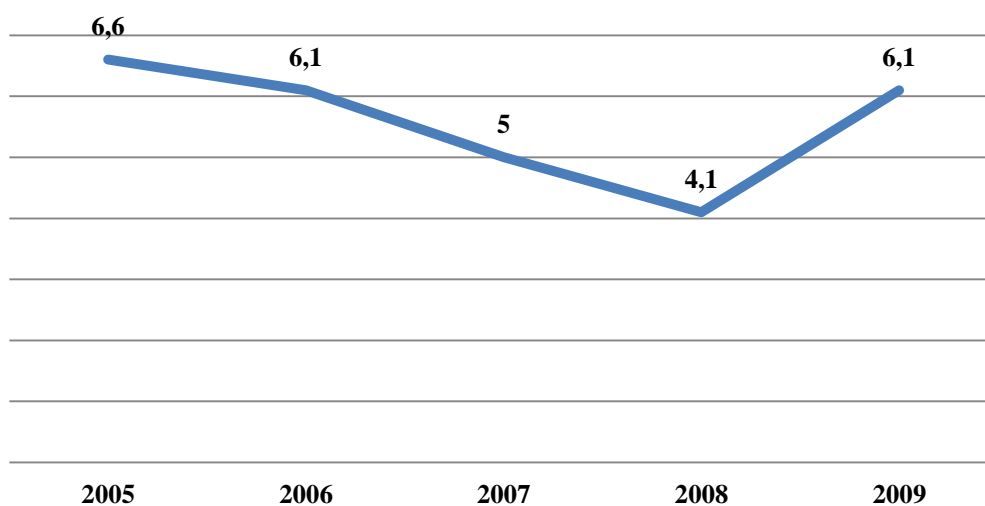
„pouhých“ 4,1 %. Poté nastalo zhoršení situace na trhu práce, jehož důsledkem byla i vyšší průměrná nezaměstnanost (6,1 %).

Graf 39: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2009

Zdroj:¹²⁵

Graf 40: průměrný podíl nezaměstnaných osob v letech 2005 – 2009 v %

Zdroj:¹²⁶

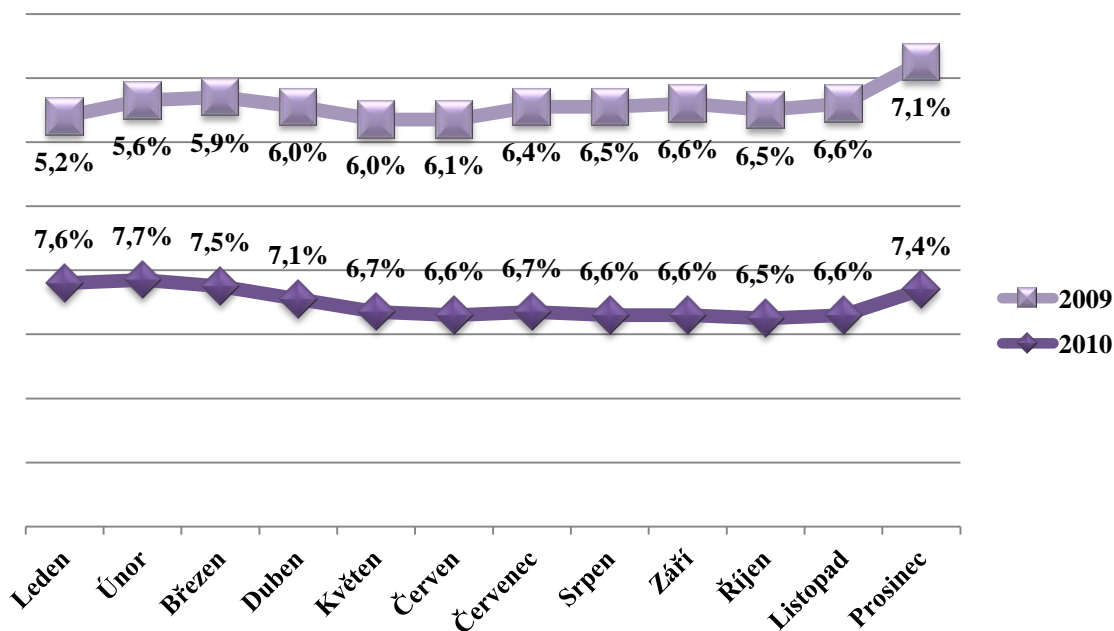
¹²⁵ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹²⁶ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

3.4 Období 2010 – současnost

2010

Graf 41: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2009 a 2010

Zdroj:¹²⁷

Důsledky světové finanční a hospodářské krize z roku 2009 se projeví ještě v prvním čtvrtletí tohoto roku. Až do dubna nezaměstnanost přesahovala 7 %, mírný pokles nezaměstnanosti byl v jarních měsících v důsledku ovlivnění sezónních faktorů. Vyšší nárůst nezaměstnanosti zaznamenal až konec roku, konkrétně prosinec. Vývoj nezaměstnanosti byl celkem stabilní v období od května do listopadu, kdy nebyly evidovány velké výkyvy (viz. Graf č. 41).¹²⁸

V roce 2010 byl roční průměr evidovaných uchazečů 528 750. Na konci roku 2010 bylo na úřadech práce zaevidováno 561 551 uchazečů o zaměstnání, což je v porovnání

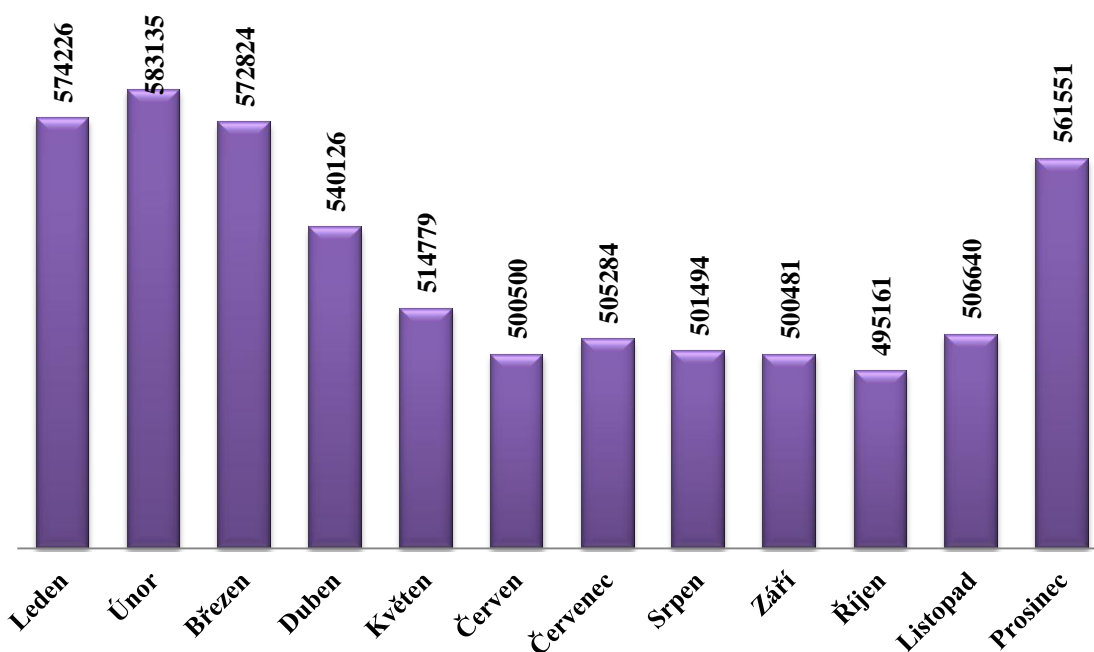
¹²⁷ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹²⁸ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2011 [cit. 2015-01-23].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2010/Anal2010.pdf

s lednem téhož roku o 12 675 uchazečů méně. Naopak ve srovnání s prosincem roku 2009 došlo ke zvýšení počtu uchazečů o 22 415. Nejméně registrovaných uchazečů bylo v měsíci říjnu (viz. Graf č. 42).

Graf 42: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2010

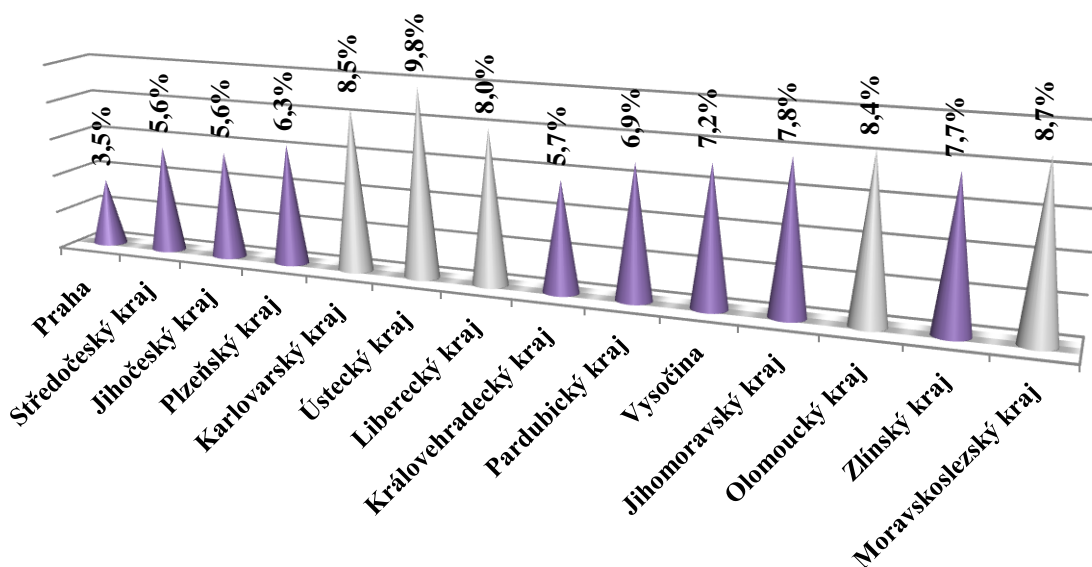
Zdroj:¹²⁹

Nejvyšší průměrná nezaměstnanost byla v roce 2010 zaregistrována v Ústeckém kraji, kde se její výše blížila k 10 %, dále Moravskoslezský kraj (8,7 %), Karlovarský kraj (8,5 %), Olomoucký kraj (8,4 %) a Liberecký kraj (8 %). I v Praze vzrostla nezaměstnanost průměrných 2,6 % (rok 2009) na 3,5 % (viz. Graf č. 43)

¹²⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 43: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2010

Zdroj:¹³⁰

2011

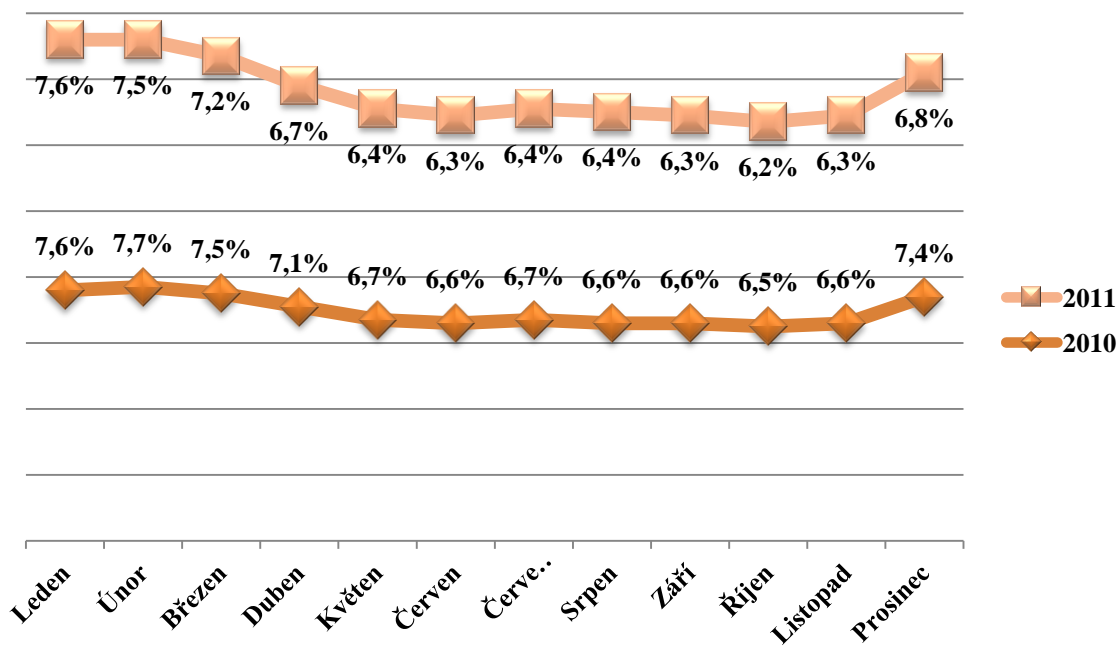
V roce 2011 se zmenšil nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a to důsledkem nárůstu počtu volných pracovních míst a poklesem počtu uchazečů evidovaných na Úřadech práce. Výše nezaměstnanosti oproti předešlému roku nezaznamenala příliš velké změny. Podíl nezaměstnaných osob se od začátku roku postupně snižovala, v lednu nastal tradiční nárůst nezaměstnanosti, přesto prosincový podíl nezaměstnaných osob (6,8 %) je nižší než podíl nezaměstnaných osob v lednu (7,6 %).

V lednu se zvýšil počet registrovaných uchazečů na 571 863 (viz. Graf č. 45), který je v porovnání s prosincem předešlého roku o 10 312 vyšší. Ke konci roku se počet evidovaných uchazečů snížil přibližně o 11 %, a to na 508 451 uchazečů. Nejnižší počet registrovaných uchazečů byl v měsíci říjnu (470 618).

¹³⁰ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Z regionálního pohledu (viz. Graf č. 46) nejvyšší nezaměstnanost i nadále přetrvává v oblastech, jako je Ústecký kraj (9,8 %), Moravskoslezský kraj (8,7 %), Karlovarský kraj (8,5 %), Olomoucký kraj (8,4 %) a kraj Liberecký (8 %). Ovšem snížení nezaměstnanosti se dotklo i těchto oblastí.

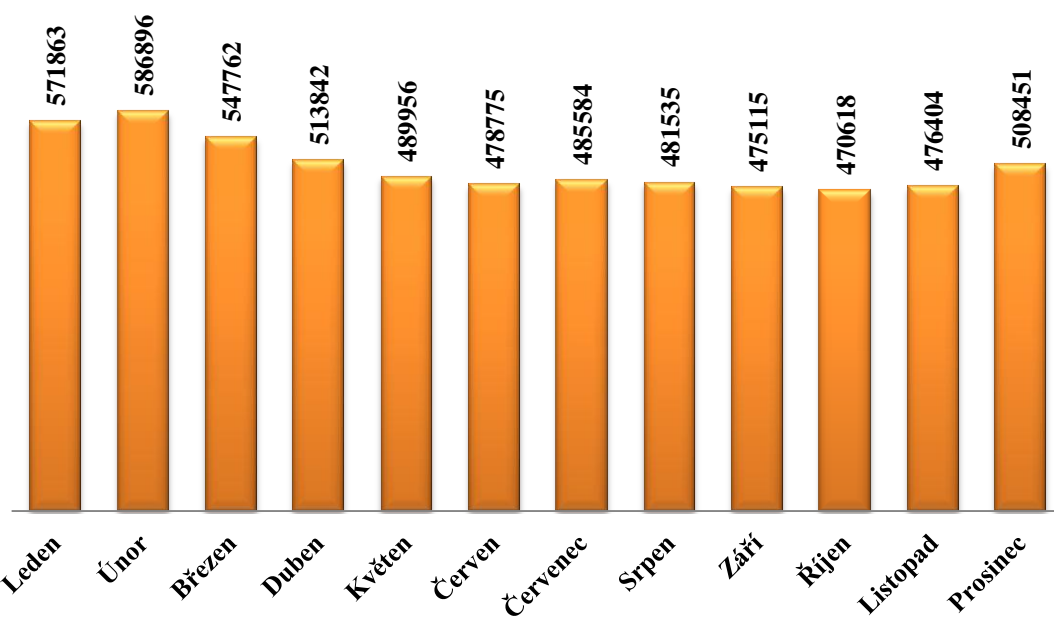
Graf 44: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2010 a 2011

Zdroj:¹³¹

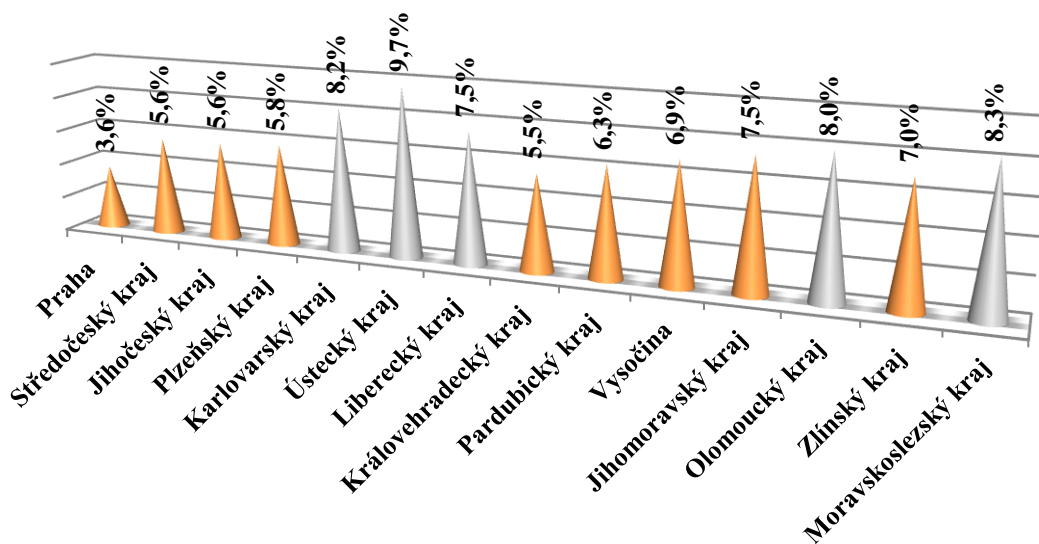
¹³¹ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 45: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2011

Zdroj:¹³²

Graf 46: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2011

Zdroj:¹³³

¹³² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

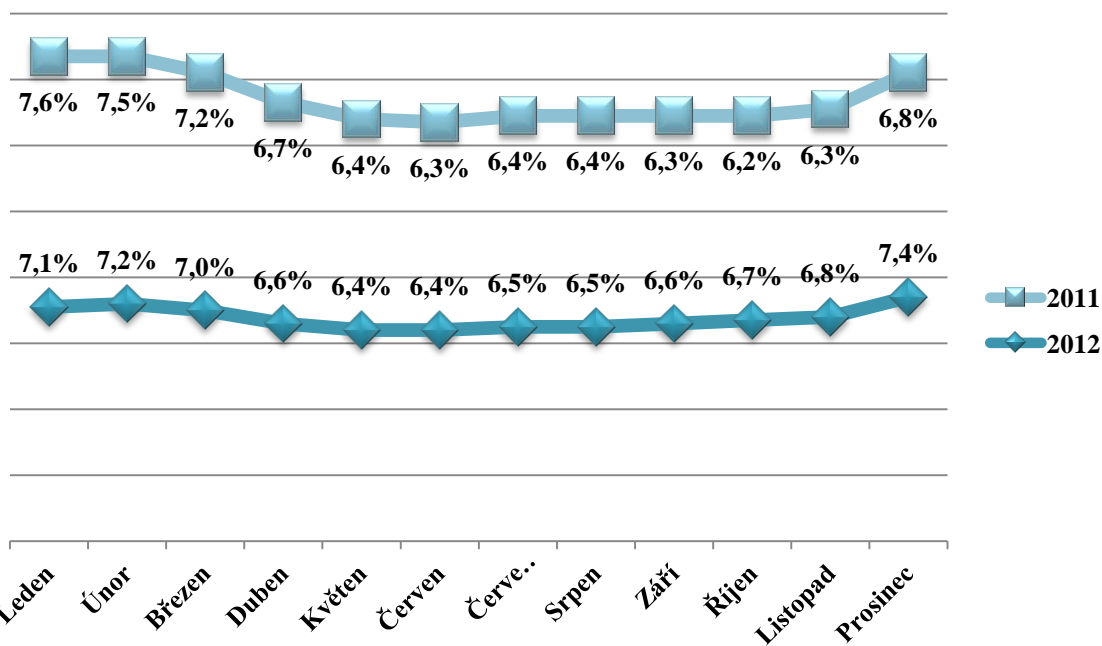

2012

Rok 2012 nebyl v oblasti vývoje nezaměstnanosti tak příznivý jako předešlý rok. Výše nezaměstnanosti až do června postupně klesala, ale kvůli pokračující hospodářské recesi nezaměstnanost dále postupně narůstala až do prosincové výše 7,4 %. Nezaměstnanost se z lednových 7,1 % zvýšila na 7,4 %.

V lednu se zvýšil počet evidovaných uchazečů o 24 638 z prosincových 508 451 uchazečů. Toto navýšení může být i důsledkem skončení pracovních poměrů na dobu určitou, které byly do konce kalendářního roku 2011. Na konci roku Úřady práce celkem evidovali 545 311 uchazečů, což dokazuje zhoršující se situaci na pracovním trhu. Nejméně evidovaných uchazečů bylo v červnu (viz. Graf č. 47).

Graf 47: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2011 a 2012

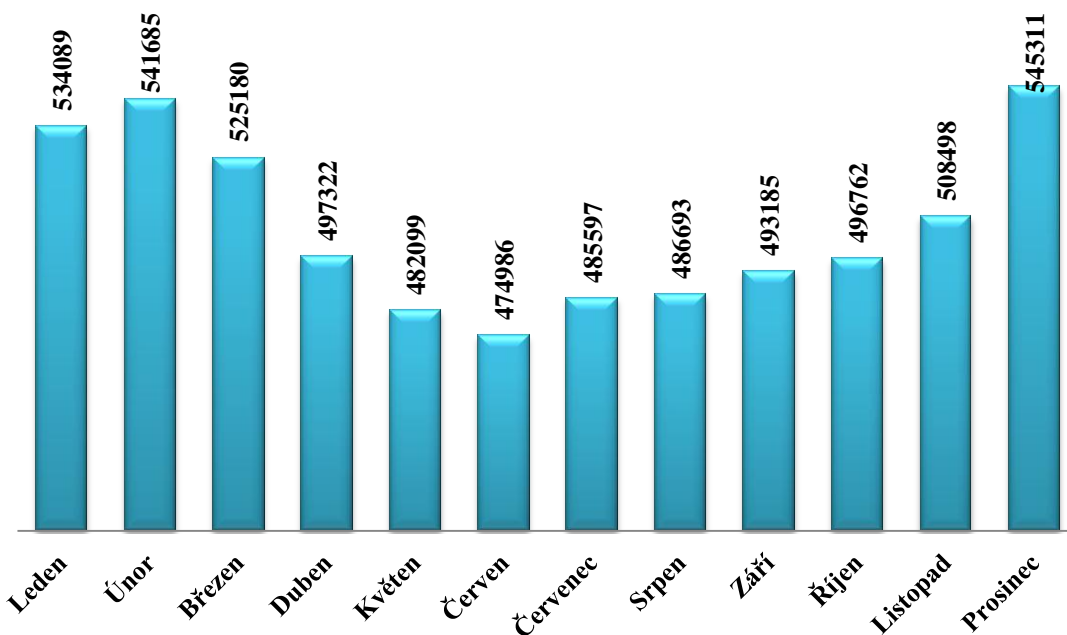

Zdroj:¹³⁴

¹³³ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

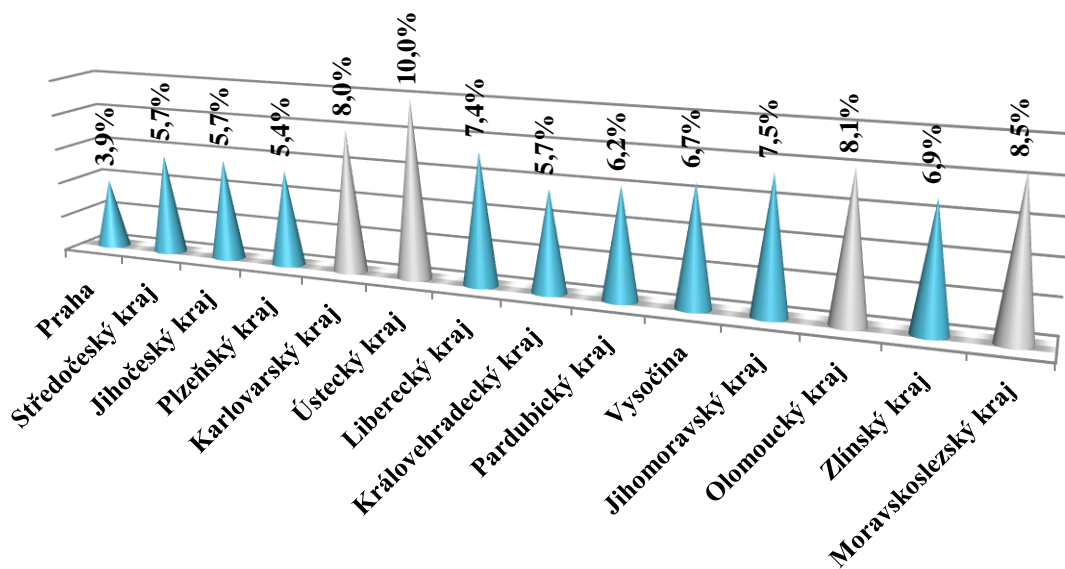
¹³⁴ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 48: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2012

Zdroj:¹³⁵

Graf 49: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2012

Zdroj:¹³⁶

¹³⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

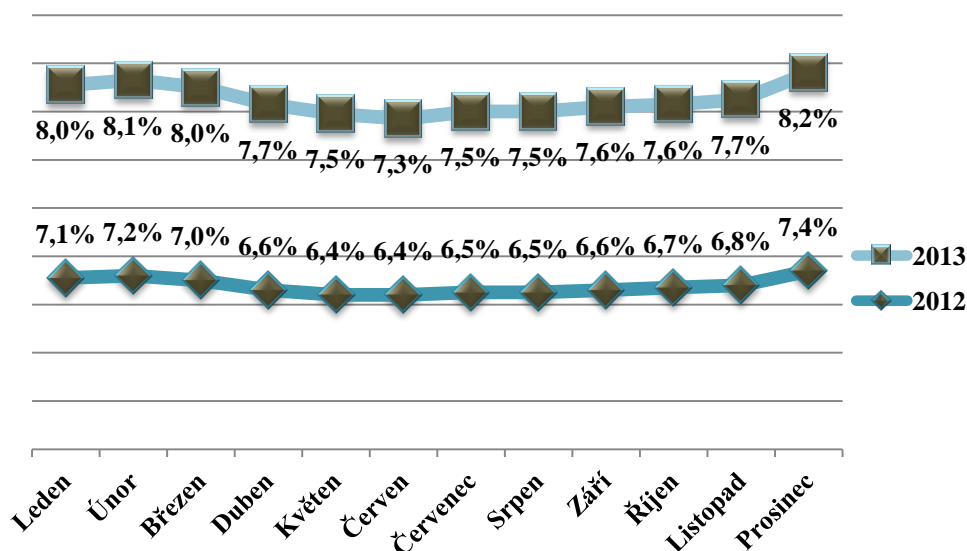
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

V roce 2012 průměrná roční nezaměstnanost stoupla v rizikovém Ústeckém kraji, kde už tak vysoká nezaměstnanost v roce 2011 stoupla z 9,7 % na 10 %. Kromě Ústeckého kraje vzrostla nezaměstnanost i v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Naopak Karlovarský kraj eviduje snížení nezaměstnanosti z předešlých 8,2 % na 8 %. Celkově průměrná roční nezaměstnanost stoupla ve všech regionech (viz. Graf č. 49). Vyšší nezaměstnanost rizikových skupin populace i nadále přetrvává.

2013

Z níže uvedeného grafu lze vyčíst, že nezaměstnanost i v roce 2013 stoupala. Nejvyšší nárůst nezaměstnanosti byl z prosince 2012 (7,4 %) na leden 2014 (8,0 %). Po únoru nastal pokles, který dosáhl v červnu výše 7,3 % podílu nezaměstnaných. Od července nezaměstnanost opět začala růst až do prosince, kdy podíl nezaměstnanosti dosáhl 8,2 %. Takovýto vývoj nezaměstnanosti lze vysvětlit i pokračující hospodářskou recesí.¹³⁷

Graf 50: Podíl nezaměstnaných osob v 2012 a 2013

¹³⁶ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹³⁷ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2014 [cit. 2015-01-24].

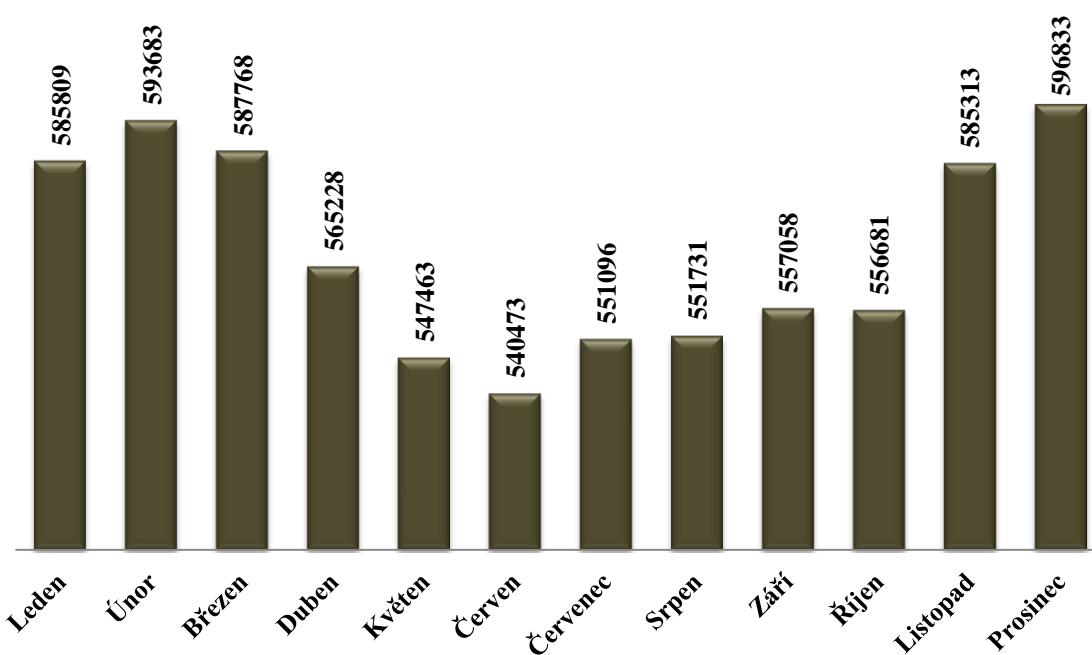
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013/anal2013.pdf

Zdroj:¹³⁸

V roce 2013 bylo v lednu evidováno 585 809 uchazečů, což představuje o 40 498 uchazečů více než v prosinci roku 2012. Průměrný počet evidovaných uchazečů se zvýšil z 504 381 (rok 2012) na 564 448. Meziročně se nezaměstnanost zvýšila o 1,9 % na 596 833 registrovaných uchazečů (viz. Graf č. 51).

Z regionálního pohledu vzrostla nezaměstnanost ve všech regionech. Nejvyšší nezaměstnaností jsou stále postiženy tyto kraje: Ústecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Karlovarský kraj. U všech těchto krajů, kromě Ústeckého, je průměrná roční nezaměstnanost přes 9 %. Ústecký jako jediný kraj má výši nezaměstnanosti přes 11 %. V Ústeckém kraji je nejvyšší nezaměstnanost v Ústí nad Labem v Mostě.

Graf 51: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2013

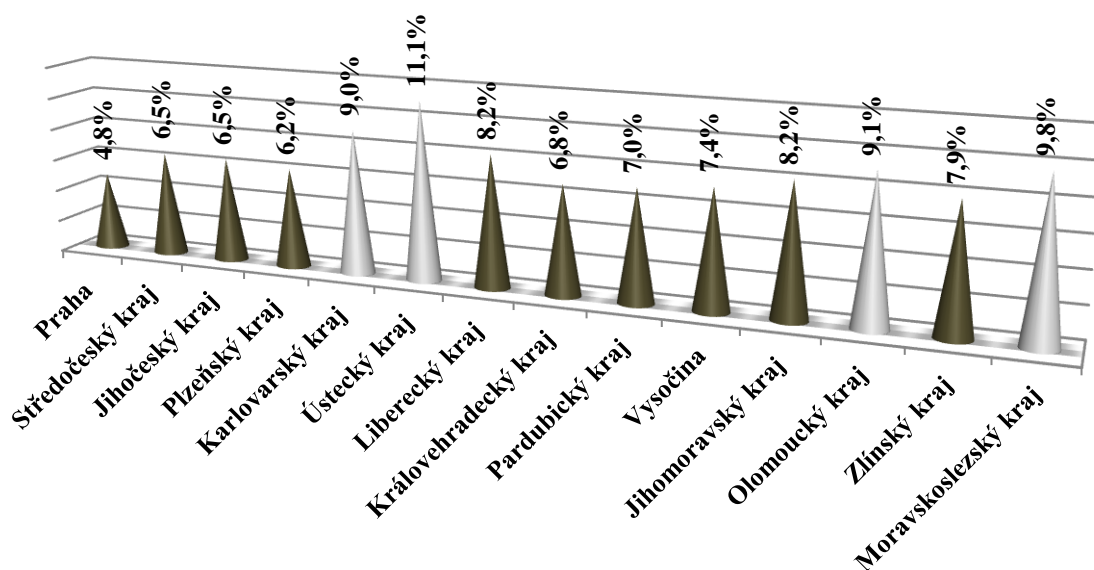
Zdroj:¹³⁹

¹³⁸ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹³⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Graf 52: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2013

Zdroj:¹⁴⁰

2014

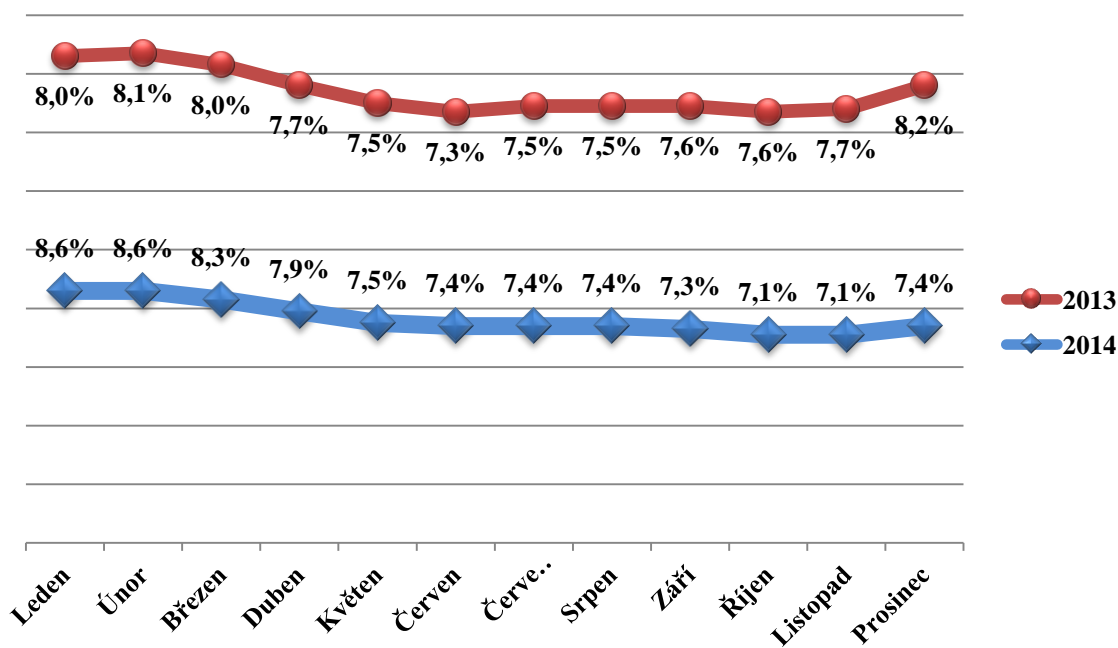
Vzhledem ke skutečnosti, že MPSV nevyhodnotilo situaci na trhu práce za rok 2014, autorka pracuje pouze s omezenými informacemi. V roce 2014 dochází k mírnému poklesu nezaměstnanosti. Nejnižší podíl nezaměstnanosti je v říjnu a listopadu tohoto roku, kdy nezaměstnanost klesla na 7,1 %. Prosince dochází k mírnému nárůstu na 7,4 % (viz. Graf č. 53).

Z regionálního hlediska nejvyšší nezaměstnaností byl zasažen Ústecký kraj – viz. Graf č. 54 (Most, Ústí nad Labem, Chomutov), dále se zvýšila z 9,8 % na 10,1 % nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji (Bruntál, Karviná, Ostrava-město). O jednu desetinu se zlepšila nezaměstnanost i v Libereckém kraji (Čeká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily).

¹⁴⁰ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Na Grafu č. 55 je znázorněn vývoj nezaměstnanosti v letech 2005 – 2014. Z grafu je zjevné, že nezaměstnanost se do roku 2008 snížila na 4,1 %, poté díky celosvětové hospodářské krizi se z roku 2008 na rok 2009 zvýšila na 6,1 %. Poté vývoj nezaměstnanosti kolísal mezi 6,7 % a 7,7%.

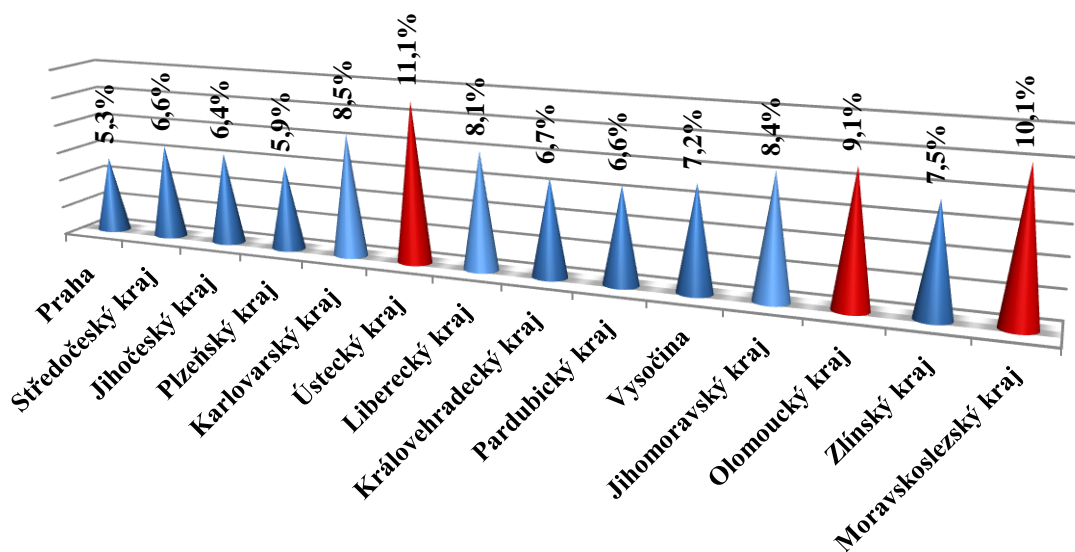
Graf 53: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2013 a 2014

Zdroj:¹⁴¹

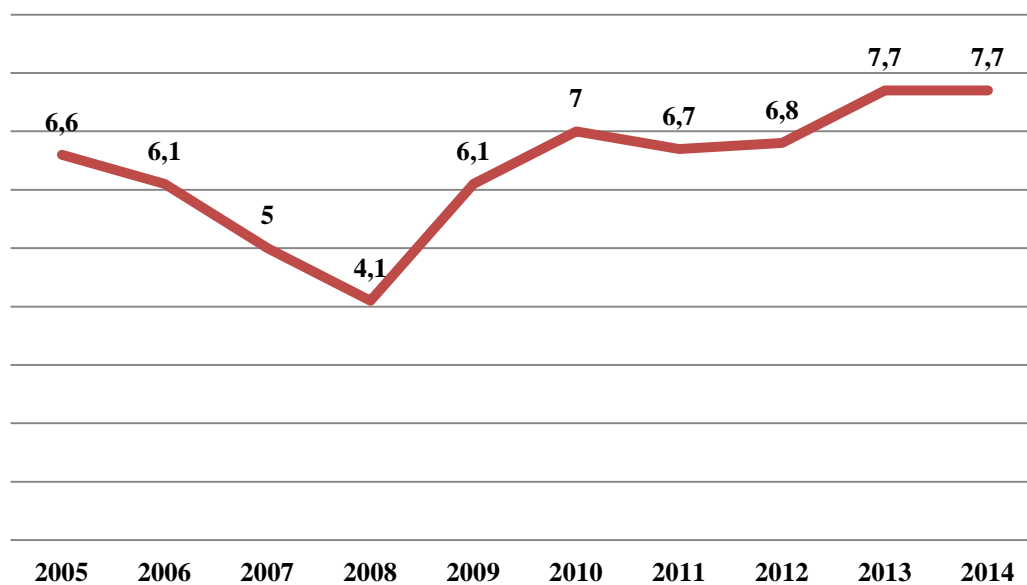
¹⁴¹ ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Graf 54: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2014 v %

Zdroj:¹⁴²

Graf 55: Průměrný roční podíl nezaměstnaných osob v letech 2005 – 2014 v %

Zdroj:¹⁴³

¹⁴² ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹⁴³ Vlastní zpracování

ZÁVĚR

V důsledku rozsáhlých politických a ekonomických změn, které se uskutečnily na přelomu 80. a 90. let minulého století, vystoupila naše společnost z politické a hospodářské izolace, navazovala na tradice tzv. první republiky a vykročila společně s ostatními evropskými vyspělými státy na cestu budování moderní, tržní a prosperující společnosti. Naše společnost se však setkala s mimořádnou konkurencí, prosperitou evropských a světových velmocí, což vyžadovalo restrukturalizaci a reorganizaci našich velkých závodů i menších provozů. Došlo k zakládání soukromých firem a to jak českých, tak i zahraničních. Rušily se staré výrobní technologie a zaváděly se nové. Nejsou to pouze mimořádné nároky typu technického, objevila se i náročnost v oblasti transformace lidského myšlení ve smyslu občanské morální odpovědnosti za náš další vývoj.

Cílem bakalářské práce s názvem „Zaměstnanost a nezaměstnanost jako sociální problém v ČR po r. 1990“ je vysvětlit a podtrhnout význam politiky zaměstnanosti v naší společnosti, její sociální dopad na život jedince, celé společnosti. Velký prostor je věnován aktivní politice zaměstnanosti, možnostem, které poskytuje při předcházení sociálních problémů pomocí rekvalifikací a přeorientování se na jejich služby. Je vzpomenua i právní politika zaměstnanosti, její nástroje působení především v oblasti podpůrných, přechodných finančních dávek po dobu ohrožení jedince nebo jeho rodiny. Tato práce používá spolehlivé statistické údaje Ministerstva práce a sociálních věcí, které jsou pro názornost transformovány do grafů a tabulek.

Nezaměstnanost stále patří v současnosti mezi nejsledovanější ukazatele sociální politiky České republiky. Z provedené analýzy v kapitole 3 je zjevné, že nezaměstnaností jsou ohroženy především rizikové skupiny populace – absolventi středních a vysokých škol, lidé nad 55 let, hendikepovaní dlouhodobě nezaměstnaní a lidé s nízkou kvalifikací. V závislosti na stavu ekonomiky se odvíjí i jejich výše. Politika zaměstnanosti se snaží prostřednictvím svého aktivního přístupu usnadnit těmto sociálním skupinám přístup na trh práce a maximálně jejich členy podpořit. Především je tato pomoc v možnostech rekvalifikací, včasných a přesných informací o nově

vzniklých pracovních příležitostech a novém pracovním uplatnění. Z regionálního hlediska jsou dlouhodobě vysokou nezaměstnaností postiženy následující kraje – Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj. V rámci sociální strategie politiky zaměstnanosti se hledají a realizují opatření, jak v těchto regionech pomoci vytvořit pracovní příležitosti.

Součástí každé tržní ekonomiky je i přirozená míra nezaměstnanosti, která vypovídá, kolik procent jedinců za aktuálního stavu hospodářství nechce za nabízenou mzdu pracovat, nemá dostatečnou kvalifikaci pro potřeby trhu práce, popřípadě někteří jedinci ani práci z nejrůznějších důvodů nehledají. Jedním z faktorů ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti jsou i dávky sociálního systému. Nabízí se zde otázka, zda daná výše podpor sociálního systému nevede ke ztrátě zájmu o placenou práci, neboť některým občanům tyto dávky zcela postačí na pokrytí svých potřeb a o práci tudíž nemají zájem. Zde se však opět nabízí otázka, kolik lidí by při snížení výše podpory bylo ochotno vzít zaměstnání za danou cenu. Autorka se domnívá, že nejúčinnějším nástrojem pro podporu zaměstnávání je zvyšování kvalifikace, neboť zaměstnavatelé neustále zvyšují nároky na své zaměstnance.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-9006-8.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. ISBN 8072031244

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 9788073572761.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty, sv. 6. ISBN 8086429083.

PETRUSKA, Miloslav. A KOL. *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5.

POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 808585001x.

POTŮČEK, Martin a Iveta RADIČOVÁ. *Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-718-4622-8.

SLAŠŤANOVÁ a DURAJOVÁ. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: Přehled situace v české republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012. ISBN 978-80-87414-08-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Služby zaměstnanosti a trhu práce [online]. Praha2, 2009 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7173/CZ_Sluzby_zamestnanosti_a_trhu_prace.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Úřad práce České republiky: O Úřadu práce České republiky. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ ÚŘADU PRÁCE ČR. Integrovaný portál MPSV [online]. ©2014 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

Agentura práce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2. 12. 2013. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Agentura_pr%C3%A1ce

Zákon č. 435/2004 Sb., zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, s. 8286 – 8287. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2004/143-2004.pdf>

ČECHOVÁ, Ing. Hana. *Výdaje na státní politiku zaměstnanosti*. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>

MORITZOVÁ, Renata. *Podpora v nezaměstnanosti: Kdo na ni má nárok a jak ji získat?*. MĚŠEC.CZ. <i>Měšec.cz</i> [online]. 2. 10. 2008 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/kdo-ma-narok-na-podporu-v-nezamestnanosti/

OLGA BIČÁKOVÁ, Olga. *Kdy máte nárok na podporu v nezaměstnanosti*. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2012, 17.12.2012 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14156>

Státní sociální podpora. MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

SVOBODOVÁ, Hana. Trh práce ČR. In: *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky* [online]. 2013 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Odbor trhu práce, duben 2014. ISBN 978-80-7421-073-0. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

TRH PRÁCE 1997. Trh práce v roce 1997. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-20].

PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1998. TRH PRÁCE 1998. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1998

PROCHÁZKOVÁ, Eva. Trh práce v roce 1999. ODBOR 41. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 18. 3. 2005, 28. 4. 2006 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/trhprace1999

Analýza. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2001 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2000/analyza_za_rok_2000.pdf

Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti za rok 2003. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2004 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2003/analyza_zam_nezam_rok_2003.pdf

Hlavní makroekonomické ukazatele ČR. BUSINESSINFO. *BusinessInfo.cz* [online]. 23. 5. 2011 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavni-makroekonomicke-ukazatele-cr-3112.html#obmiranezam>

P.A.SEMI. *Míra (ne)zaměstnanosti* [online]. - [cit. 2015-01-22]. Dostupné z:http://semi.gurroa.cz/Stat/Nezamestnanost_png.html

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2005 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2004/analyza_zam_nezam_rok_2004.pdf

PLÍVOVÁ, Viktorie. ZMĚNA VÝPOČTU UKAZATELE REGISTROVANÉ NEZAMĚSTNANOSTI. In: *Společná tisková zpráva Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR* [online]. 7. 11. 2012 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13856/tz_071112a.pdf

ODBOR 41. Časové řady. MPSV. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, 12.1. 2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2005 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. 2007 [cit. 2015-01-23].

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2008 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce* [online]. duben 2009 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009. In: Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce[online]. duben 2010 [cit. 2015-01-23].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce*[online]. duben 2011 [cit. 2015-01-23].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2010/Anal2010.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013. In: *Integrovaný portál MPSV: Situace na trhu práce*[online]. duben 2014 [cit. 2015-01-24].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013/anal2013.pdf

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Analýza trhu práce za rok 1990	47
Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %	53

Seznam grafů

Graf 1: Rekvalifikace v číslech v letech 1991 – 2011	34
Graf 2: Vývoj nezaměstnanosti za rok 1991 v %	48
Graf 3: Registrovaná nezaměstnanost v r. 1991	49
Graf 4: Vývoj nezaměstnanosti za rok 1992 v %	49
Graf 5: Registrovaná nezaměstnanost v r. 1992	50
Graf 6: Roční míra nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %	52
Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 1993 – 1996 v %	52
Graf 8: Nezaměstnanost v roce 1997	54
Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1997 v %	55
Graf 10: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1998 v %	56
Graf 11: Nezaměstnanost v roce 1998	57
Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 1999 v %	58
Graf 13: Nezaměstnanost v roce 1999	59
Graf 14: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2000	60
Graf 15: Nezaměstnanost v roce 2000	61
Graf 16: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2001 v %	62
Graf 17: Nezaměstnanost v roce 2001	63
Graf 18: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2002 v %	64
Graf 19: Nezaměstnanost v roce 2002	65
Graf 20: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2003	66
Graf 21: Nezaměstnanost v roce 2003	67
Graf 22: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 1998 - 2003	68
Graf 23: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2004 v %	70

Graf 24: Evidovaní a dosažitelní uchazeči v roce 2004.....	70
Graf 25: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2005 v %	72
Graf 26: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2005	72
Graf 27: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2005	73
Graf 28: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2005 a 2006 v %.....	74
Graf 29: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2006	75
Graf 30: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2006.....	76
Graf 31: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2006 a 2007 v %.....	77
Graf 32: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2007	78
Graf 33: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2007.....	78
Graf 34: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2007 a 2008 v %.....	79
Graf 35: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2008	80
Graf 36: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2008.....	80
Graf 37: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2008 a 2009 v %.....	81
Graf 38: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2009	82
Graf 39: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2009.....	83
Graf 40: průměrný podíl nezaměstnaných osob v letech 2005 – 2009 v %	83
Graf 41: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2009 a 2010.....	84
Graf 42: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2010.....	85
Graf 43: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2010.....	86
Graf 44: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2010 a 2011	87
Graf 45: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2011	88
Graf 46: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2011	88
Graf 47: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2011 a 2012.....	89
Graf 48: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2012.....	90
Graf 49: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2012.....	90
Graf 50: Podíl nezaměstnaných osob v 2012 a 2013	91
Graf 51: Vývoj počtu evidovaných uchazečů v roce 2013	92
Graf 52: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2013	93
Graf 53: Podíl nezaměstnaných osob v roce 2013 a 2014	94
Graf 54: Průměr nezaměstnanosti podle krajů za rok 2014 v %	95
Graf 55: Průměrný roční podíl nezaměstnaných osob v letech 2005 – 2014 v %	95

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Anna Kourková

Obor: Manažerská studia – řízení lidských zdrojů

Forma studia: prezenční

Název práce: Zaměstnanost a nezaměstnanost jako sociální problém v ČR po r. 1990
(teoretická studie)

Rok: 2014/2015

Počet stran textu bez příloh: 90

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 29

Vedoucí práce: PhDr. Rudolf Prázný